

Załącznik
do Uchwały Nr XLVI.302.2023
Rady Gminy Bolesław
z dnia 30 listopada 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030

Listopad 2023

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Część wprowadzająca	7
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju.....	7
1.2. Metodologia prac nad Strategią	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	10
2.1. Analiza SWOT	20
2.2. Wnioski.....	23
2.3. Drzewo problemów	27
2.4. Drzewo celów	28
3. Część programowa.....	30
3.1. Wizja, misja, cele.....	30
3.2. Plan operacyjny rozwoju	32
3.2.1. Projekty strategiczne	40
3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania	49
3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	57
4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju ...	70
4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	71
4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	82
4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne	82
4.2.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano.....	85
5. System realizacji Strategii Rozwoju	89
5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju	89
5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	93
5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	103
5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	105
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.....	106
6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa	106

6.2	Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna	108
6.3	Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii.....	111
	Spis schematów	113
	Spis tabel	113
	Spis map	113
	Spis załączników	114

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie zarządzać gminą, potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Niniejszy dokument stanowi strategię rozwoju gminy (SRG) w rozumieniu *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.). W dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii (krajowej, wojewódzkiej, gminnej i ewentualnie ponadlokalnej, sporządzanej dla grupy sąsiadujących lub powiązanych ze sobą funkcjonalnie gmin). Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym. Dzięki tym zmianom strategia rozwoju gminy, po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie, zyskała podstawę prawną (ustawa o samorządzie gminnym), która określa też konkretny zakres i procedurę sporządzania strategii.

Niniejsza Strategia spełnia również funkcję strategii terytorialnej zgodnie z art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹. Strategia terytorialna może być podstawą realizacji IIT (Inne Narzędzie Terytorialne) i powinna zawierać takie elementy jak:

- obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia (w tym przypadku obszar Gminy Bolesław);
- analizę potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych – na potrzeby niniejszej Strategii opracowano *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław*, której syntezę zawarto w niniejszym dokumencie. Na podstawie Diagnozy określono największe problemy i potrzeby rozwojowe, a także potencjały, które należy wykorzystać (wnioski z Diagnozy, analiza SWOT, drzewo problemów).

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

W Strategii wskazano obszary strategicznej interwencji zarówno zewnętrzne (ponadlokalne), jak i wewnątrz gminy;

- opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru – w Strategii określono projekty strategiczne o charakterze zintegrowanym oraz działania ogólne, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów;
- opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu Strategii, a także określono system realizacji Strategii, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji Strategii.

Projekt uznaje się za zintegrowany sam w sobie, jeśli spełnia co najmniej jeden z następujących warunków²:

- obejmuje różne sektory (takie jak sektor społeczny, gospodarczy i środowiskowy);
- obejmuje różne terytoria administracyjne (np. gminy);
- obejmuje kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe).

Każdy z projektów strategicznych niniejszej Strategii spełnia co najmniej jeden ze wskazanych wyżej warunków. Projekty te są przekrojowe, składające się z wielu elementów i rozwiązujące problemy kompleksowo, w różnych sferach, dodatkowo często realizowane będą nie tylko przez samorząd gminy, ale też inne podmioty oraz kierowane będą do różnych interesariuszy.

Niniejsza Strategia obejmuje obszar całej Gminy Bolesław, zlokalizowanej w województwie małopolskim. W oparciu o badania jakościowe, narzędzia partycypacyjne i *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław*, przeprowadzono analizę potrzeb rozwojowych i potencjału gminy, która stanowiła podstawę wypracowanych w Strategii założeń. Dokument opracowano przy zintegrowanym podejściu, które ma służyć zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału Gminy Bolesław. Oprócz celów, kierunków działań i działań, wskazano najważniejsze do realizacji operacje – projekty o charakterze zintegrowanym. Projekty strategiczne wskazane w niniejszym opracowaniu dotyczą wielu sfer i integrują różnych interesariuszy – mają więc charakter zintegrowany. W całym procesie tworzenia Strategii, już od etapu diagnostycznego, niezmiernie ważny był udział potencjalnych partnerów, w tym szczególnie mieszkańców gminy – cały proces włączania partnerów społeczno-gospodarczych i innych opisano w rozdziale 6. *Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów.*

Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 stanowi, od chwili jej przyjęcia, podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Określa ona główne obszary, cele

² Dokument Roboczy Służb Komisji, *Wyniki, monitorowanie i ewaluacja Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w latach 2021–2027*, Bruksela, 8.07.2021 r. SWD (2021) 198 final.

i kierunki polityki rozwoju gminy oraz stanowi punkt wyjścia do przygotowania pozostałych lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 (Strategia) stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą, wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy. Jej celem jest kierunkowanie polityki rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania, wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania. Proces tworzenia Strategii umożliwiał partycypację mieszkańców i innych interesariuszy w „grze o rozwój”, już od etapu analiz i diagnozy stanu sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy. Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Do tej pory strategię gminy były opracowywane zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami oraz przy zachowaniu spójności z wytycznymi dokumentów nadrzędnych. Obecna Strategia stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych, a jednocześnie pełnoprawną strategię rozwoju, stanowiącą element zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem kraju.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: „dokąd zmierzamy?”, „co chcemy osiągnąć?” oraz „w jaki sposób chcemy to osiągnąć?”. Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem *Strategii* rozpoczęto w II kwartale 2023 r. Duże znaczenie i wpływ na ostateczny kształt dokumentu miały działania partycypacyjne i udział interesariuszy w pracach nad dokumentem (opisane szerzej w podrozdziale 6.2. *Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny strategii – partycypacja społeczna*).

Prace nad dokumentem *Strategii* opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych (w tym analiza trendów / tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach wraz z określeniem konsekwencji i wyzwań rozwojowych);
- badania ankietowe wśród mieszkańców;
- analizy strategiczne;
- spotkania warsztatowe przedstawicieli Urzędu Gminy Bolesław;
- spotkania informacyjne, warsztatowe i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą założeń *Strategii* jest *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław* (Diagnoza), w której przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy. *Strategia* powstała w oparciu o *Diagnozę*, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych, opracowano Projekt 1.0 *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, który został poddany konsultacjom społecznym.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania *Strategii* (a wcześniej również *Diagnozy*), należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego;
- dane i informacje pozyskane z samorządu gminy i jednostek mu podległych;
- treści udostępniane na oficjalnych stronach internetowych instytucji i podmiotów cytowanych w *Diagnozie* i *Strategii*;
- dane publikowane na serwisach Związku Miast Polskich (Monitor Rozwoju Lokalnego, System Analiz Samorządowych);
- wnioski z badań ankietowych;
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fiszek projektowych;

- wnioski z dyskusji podczas spotkań informacyjnych i warsztatów grupowych;
- inne dokumenty strategiczne gminy i ponadlokalne, a także publikowane raporty i opracowania eksperckie.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii ma charakter partycypacyjny.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Zgodnie z art. 10a ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.): „podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju (...) przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych”. W związku z powyższym na cele niniejszej Strategii opracowany został dokument pn. *Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław*. W Strategii zawarto jedynie syntezę – wnioski z Diagnozy, zgodnie z art. 10e ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.). Poniżej zaprezentowano wyciąg wybranych, najważniejszych informacji z Diagnozy.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych dla Gminy Bolesław oraz porównanie ich do danych dla gmin sąsiednich, województwa, kraju, a także porównanie niektórych ze wskaźników do wartości dla gmin podobnych w Polsce, dają możliwość zobrazowania obecnej sytuacji obszaru oraz określenia kierunków rozwoju. Podczas tworzenia *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław* nie były dostępne wszystkie dane za 2022 r., dlatego też w dokumencie tym odniesiono się do danych z 2021 r.

Gmina Bolesław położona jest w województwie małopolskim, powiecie dąbrowskim i jest gminą wiejską. Powierzchnia gminy wynosi 36 km², w 2021 roku zamieszkiwały ją 2 674 osoby. W skład gminy wchodzi 9 sołectw, a siedzibą jej organów jest miejscowość Bolesław. Gmina Bolesław graniczy: od północy z Gminą Nowy Korczyn (powiat buski), od zachodu z Gminą Gręboszów (powiat dąbrowski), od południa z Gminą Olesno (powiat dąbrowski), natomiast od wschodu z Gminą Mędrzechów (powiat dąbrowski).

Położenie Gminy Bolesław nie jest najkorzystniejsze pod względem dostępu do ośrodków miejskich. Do najbliższych miast – Mielca i Tarnowa – mieszkańcy gminy muszą dojeżdżać około 45 minut. Natomiast dostęp do dużych miast wojewódzkich jest trudniejszy i wiąże się z dłuższym czasem dojazdu: Kraków ponad półtorej godziny jazdy samochodem, podobny czas dojazdu zajmuje trasa do Kielc, Nowego Sącza czy Rzeszowa. Dla mieszkańców ma to istotne znaczenie, gdyż miasta te stanowią zaplecze edukacyjne, zakupowe, rozrywkowe, a także są miejscem zatrudnienia. Należy jednak nadmienić, iż gmina stanowi jedną z gmin obszaru zakwalifikowanego w regionie jako wewnętrzne peryferia województwa małopolskiego.

OBSZAR SPOŁECZNY

Demografia:

- Na przestrzeni lat 2017–2021 ogólna liczba ludności zmalała o 35 osób, co stanowi spadek w stosunku do 2016 roku o 1,3% liczby osób ogółem. Podobny trend można zaobserwować w kraju (spadek o 1,4%), podczas gdy dla województwa małopolskiego odnotowano wzrost o 1,1%.
- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem w Gminie Bolesław na przestrzeni analizowanych lat wahał się i w roku 2021 zanotowano spadek w stosunku do roku poprzedniego o 1,3 pp., jednak w porównaniu do roku 2017 nastąpił wzrost o 2,7 pp. Należy zwrócić uwagę, iż wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym jest tendencją wojewódzką oraz ogólnokrajową, jednak wartość ta dla gminy (21,0%) jest wyższa niż średnia w województwie małopolskim (20,7%) oraz niższa niż średnia dla Polski (22,5%). Udział ludności w wieku produkcyjnym od 2019 r. ulegał systematycznemu wzrostowi, w 2021 roku osiągnął wartość 64,4%, jednak był niższy od wartości w roku 2017 o 1,9 pp. – pozytywnym zjawiskiem jest to, iż wartość dla gminy była wyższa od średniej wojewódzkiej (60,0%) i krajowej (59,1%). Udział ludności Gminy Bolesław w wieku przedprodukcyjnym w 2021 roku był dużo niższy niż średnia dla Polski (18,4%) oraz województwa małopolskiego (19,3%) i wynosił 14,6%.
- W Gminie Bolesław przyrost naturalny jest na ujemnym poziomie i w 2021 r. wyniósł: -16,0, co było wynikiem znacznie gorszym od średniej wojewódzkiej (-2,2) i krajowej (-5,0), a także od wszystkich gmin sąsiednich.
- *Saldo migracji podawane w przeliczeniu na 1 000 ludności* dla Gminy Bolesław wynosiło w 2021 r.: 0,7, co stanowiło spadek wartości w stosunku do roku poprzedniego o 3 pp. oraz wzrost w porównaniu do roku 2017, kiedy to wskaźnik był ujemny.
- Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźników: *liczba nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* oraz *liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Wskaźniki te dla Gminy Bolesław od 2017 r. są niższe od większości gmin sąsiednich (niższą wartość nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu 1000 mieszkańców osiągała tylko Gmina Gręboszów w 2020 r. oraz Gmina Nowy Korczyn w 2018 r.) oraz średniej województwa i kraju. Wskaźnik *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców* w 2021 r. wyniósł w gminie 11 i był znacznie niższy od średniej dla województwa małopolskiego (38) i Polski (35).

Polityka społeczna:

- Według danych MRL wskaźnik *osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców* dla Gminy Bolesław przybierał wyższe wartości niż średnio w gminach podobnych w latach 2017–2021.
- Wskaźnik *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców wg kryterium dochodowego* w Gminie Bolesław wzrósł z poziomu

295 w roku 2017 do poziomu 299 w 2021 roku. Jest to negatywna tendencja, dodatkowo we wszystkich gminach sąsiednich, województwie i kraju trend jest odwrotny i liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej co roku spada.

- W kontekście wskaźnika *liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* w 2021 roku Gmina Bolesław w porównaniu do gmin sąsiednich znajdowała się w korzystnej sytuacji – 23 rodziny otrzymywało zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten był niższy tylko w jednej z gmin sąsiednich, pozostałe odnotowały większe wartości. Wartość wskaźnika była jednak gorsza niż średnia w Polsce (18) i województwie małopolskim (20).
- Ważnym elementem polityki społecznej gminy jest ochrona zdrowia. Na terenie Gminy Bolesław funkcjonuje Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bolesławiu. W gminie brak jest aptek oraz punktów aptecznych.
- Oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, do analizy sytuacji rozwojowej Gminy Bolesław wykorzystano narzędzie opracowane przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Narzędzie to pozwala na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Należy podkreślić, iż MRL to nie ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Grupę porównawczą dla Gminy Bolesław stanowi 379 gmin wiejskich zaliczanych do gmin o intensywniej funkcji rolniczej. Jednym z wymiarów poddanych ocenie w ramach MRL jest wymiar społeczny. Wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym był w całym analizowanym okresie na poziomie dodatnim, z niewielkimi corocznymi wahaniami, co świadczy o korzystnej sytuacji gminy w sferze społecznej na tle gmin z grupy porównawczej.

Edukacja i wychowanie:

- Na terenie Gminy Bolesław nie funkcjonuje żadna placówka świadcząca usługi opieki nad dziećmi do lat 3.
- W Gminie Bolesław funkcjonuje jedno przedszkole mieszczące się w Zespole Szkół w Bolesławiu, w którym działają trzy grupy przedszkolne.
- Wskaźnik *liczba dzieci przypadających na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w gminie w 2021 r. wynosił 61, podczas gdy średnia dla województwa to 74, a średnia dla Polski 82. Wskaźnik dla gminy był korzystniejszy od większości gmin sąsiednich, tylko Gmina Mędrzechów miała lepszą wartość wskaźnika (34). *Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat* w gminie w 2021 r. wynosiła 836 i była niższa od średniej wojewódzkiej (886) i krajowej (883), jednak wartość tego wskaźnika była korzystniejsza niż w sąsiednich gminach.
- Współczynnik skolaryzacji netto w Gminie Bolesław w 2021 r. wynosił 63 i był niższy niż w województwie małopolskim (95) oraz Polsce (95).
- Na terenie gminy zlokalizowana jest jedna szkoła podstawowa mieszcząca się w Zespole Szkół Bolesławiu.
- Według danych OKE w Krakowie, średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w gminie 2023 r. z języka polskiego wyniósł 66,0% (w 2022 r. – 48,0%) i był na tym samym

poziomie co wyniki dla powiatu dąbrowskiego (w 2023 r. – 66,0%, w 2022 – 57,0%) oraz gorszy w porównaniu do średniej dla województwa (w 2023 r. – 69,5%, w 2022 r. – 63,6%). Wyniki z matematyki dla gminy w 2023 r. były na poziomie 71,0% (w 2022 r. – 39,0%) i były lepsze od średniej dla powiatu (56,0%) oraz dla województwa (57,9%). Również wyniki egzaminu z języka angielskiego były w Gminie Bolesław w 2023 r. (69,0%) lepsze od średniej powiatowej (61,0%) i wojewódzkiej (68,9%).

Kapitał społeczny:

- Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* na terenie Gminy Bolesław w 2021 roku wyniósł 49 i był wyższy w stosunku do większości gmin sąsiednich i w porównaniu do średniej dla województwa małopolskiego (41) i Polski (41).
- W Gminie Bolesław funkcjonuje przyjęty *Uchwałą nr XXXVI.239.2022 z dnia 17 listopada 2022 r. Roczny Program Współpracy Gminy Bolesław z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2023 r.*
- Frekwencja w II turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. w Gminie Bolesław wyniosła 49,73%. Był to wynik niższy niż w każdej z gmin powiatu dąbrowskiego, a także niższy niż w województwie małopolskim (70,38%) oraz Polsce (68,18%). Frekwencja w I turze wyborów samorządowych w 2018 r. wyniosła w Gminie Bolesław 32,65% i była znacznie niższa niż w powiecie dąbrowskim (50,38%), w województwie małopolskim (55,26%) i Polsce (54,90%).

Wnioski:

Kluczowym problemem na terenie gminy jest sytuacja demograficzna: spadek liczby urodzeń i spadek liczby mieszkańców. Sytuacja ta spowodowana jest odpływem ludzi młodych, przygotowanych do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie. Jednak zauważa się także ogólny trend odpływu ludności z miast do miejscowości mniejszych, co staje się coraz bardziej popularne w dobie wszechobecnego Internetu i możliwości pracy zdalnej. Wyzwaniem w tym zakresie będzie stwarzanie warunków do tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy oraz warunków mieszkalnych. Istotne jest tworzenie warunków sprzyjających kreowaniu miejsca atrakcyjnego do zamieszkania, w tym przestrzeni publicznych i możliwości korzystania z wysokiej jakości Internetu. Na terenie Gminy Bolesław widnieją tzw. „białe plamy”, czyli miejsca, gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s, a w obecnych czasach ważnym aspektem jest stworzenie możliwości załatwiania zdalnie spraw administracyjnych (szeroka gama wysokiej jakości e-usług wraz ze szkoleniem/edukowaniem mieszkańców w tym zakresie), a także stworzenie warunków do pracy i nauki zdalnej. Z diagnozy wynika, że gmina stopniowo „starzeje się”. Wskaźniki są mniej korzystne niż średnia w kraju, a tempo starzenia jest też szybsze niż w województwie i kraju. Jest to wprawdzie tendencja ogólnokrajowa, jednak należy pamiętać, że wzrost liczby osób starszych powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne, rozszerzenie usług w zakresie pomocy społecznej oraz stworzenie warunków umożliwiających aktywny udział tej grupy w lokalnej społeczności.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru społecznego Gminy Bolesław na najbliższe lata to:

- Rozwój infrastruktury przedszkolnej i żłobkowej.
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej.
- Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Tworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego.
- Dopasowanie usług publicznych do zmieniającej się struktury i potrzeb społeczności lokalnej.
- Zwiększenie jakości i dostępności podstawowej opieki zdrowotnej.
- Tworzenie warunków zapewniających dobrą jakość życia społeczności lokalnej.
- Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej w zakresie integracji społecznej i dialogu międzypokoleniowego.
- Stworzenie oferty kompleksowych usług dla osób starszych, w tym niesamodzielnym, ukierunkowanych na wydłużenie czasu aktywności społecznej.
- Wspieranie i promocja inicjatyw seniorskich.
- Rozwój wysokiej jakości szerokopasmowego Internetu, cyfryzacja usług publicznych, edukacja cyfrowa.

OBSZAR GOSPODARCZY

Gospodarka i rynek pracy:

- Na obszarze Gminy Bolesław w 2021 r. zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON było łącznie 471 w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wartość wskaźnika jest najniższa wśród gmin sąsiednich i ponad dwukrotnie niższa od średniej dla województwa (1 298) i Polski (1 276).
- Wskaźnik *podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym* w latach 2017–2021 wykazywał trend rosnący. Mimo tej tendencji Gmina Bolesław osiągała najniższy poziom wskaźnika w analizowanym okresie w odniesieniu do wszystkich porównywanych jednostek.
- Również wskaźnik *jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności* w roku 2021 dla Gminy Bolesław osiągał najniższy poziom (37) spośród porównywanych gmin, średniej dla województwa (105) i Polski (97).
- Poza nowo rejestrowanymi podmiotami warto zwrócić uwagę na wskaźnik *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów będących w rejestrze REGON*. Na przestrzeni lat 2018–2020 wskaźnik ten ulegał systematycznemu zwiększeniu, w roku 2021 odnotowano spadek wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego (4,8%), jednak wciąż był wyższy od wartości z 2017 r. (3,8%), co jest zjawiskiem negatywnym. Należy zwrócić uwagę, że w 2021 roku wskaźnik ten osiągnął jedną z najwyższych wartości w porównaniu do gmin sąsiednich (większą osiągnęła tylko Gmina Nowy Korczyn – 5,7%) oraz średniej dla województwa (3,7%) i kraju (3,9%). Oznacza to, że oprócz niskiej przedsiębiorczości mieszkańców, te podmioty, które już funkcjonują na lokalnym rynku, są również w złej kondycji.

- Udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem w Gminie Bolesław stanowi 88,7%, z czego 47,4% stanowią gospodarstwa mające 15 ha i więcej. Ponadto w gminie występują korzystne warunki gospodarowania³.
- O poziomie rozwoju gospodarczego gminy świadczą również wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy, a więc wskaźniki dotyczące bezrobocia. Jednym z nich jest *udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym*, który na obszarze Gminy Bolesław wynosił w 2021 roku 3,5% i był wyższy niż w województwie małopolskim (3,4%) oraz niższy od średniej w Polsce (4,0%).
- Lokalny rynek pracy nie jest wystarczająco atrakcyjny. Wielu mieszkańców znajduje zatrudnienie w Mielcu (województwo podkarpackie), Dąbrowie Tarnowskiej i Tarnowie, dokąd mają stosunkowo dobry dojazd. Niektórzy pracują za granicą. Część mieszkańców posiada gospodarstwa rolne, ale nie zajmuje się faktycznie rolnictwem, a jednocześnie nie widnieje w rejestrze osób bezrobotnych.
- W kontekście innowacyjności i warunków do jej rozwoju oraz warunków do rozwoju rynku pracy, warto przeanalizować kwestię cyfryzacji, w tym dostępu do wysokiej jakości Internetu. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej, aktualna⁴ penetracja lokalowa 100 Mb/s⁵ dla Gminy Bolesław wynosi 35% – jest to niski wynik (najniższy w całym powiecie dąbrowskim), niższą wartość wśród gmin sąsiednich osiąga tylko Gmina Nowy Korczyn (20%), zaś pozostałe gminy sąsiednie: między 62% a 80%.
- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze gospodarczym dla Gminy Bolesław jest ujemny, co obrazuje niekorzystną sytuację pod względem rozwoju gospodarczego w gminie. Najgorsza sytuacja występowała w 2019 r., kiedy wartość wskaźnika osiągnęła poziom: -0,80. W 2021 r. wskaźnik ten nieznacznie wzrósł, ale nadal utrzymywał się na ujemnym poziomie.

Finanse samorządowe:

- Według danych GUS dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w roku 2021 wynosiły 5 013 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (7 226 zł) oraz wojewódzka (7 184 zł).
- Gmina Bolesław posiada niskie dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca – w 2021 roku wynosiły 1 086 zł i stanowiły jedno z najniższych w porównaniu do gmin sąsiednich (niższe osiągnęła jedynie Gmina Mędrzechów – 1 026 zł) oraz były niższe od średniej województwa (3 265 zł) oraz kraju (3 479 zł). Pozytywnym przejawem jest fakt, że dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Gminie Bolesław do roku 2020 zwiększały się, w 2021 r. były niższe niż w poprzednim, jednak wciąż wyższe niż w 2017 roku, kiedy wyniosły 774 zł. Niemniej jednak nadal są to bardzo niskie wartości w porównaniu do gmin sąsiednich, średniej w województwie oraz kraju.

³ Strona Internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, onw.iung.pulawy.pl/mapa

⁴ Inf. z dnia 04.09.2023 r.

⁵ Penetracja lokalowa to stosunek liczby wszystkich lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 100 Mb/s (budynek, w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Należy wyjaśnić, że na potrzeby monitorowania postępów realizacji celów Europejskiej Agendy Cyfrowej gospodarstwo domowe utożsamiane jest z lokalem mieszkalnym.

- Wpływy z podatku od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie z roku na rok ulegały zwiększaniu, a w 2021 roku osiągnęły poziom 353 zł, co jednak stanowiło wartość najniższą z porównaniu do gmin sąsiednich oraz o wiele niższą od średniej dla województwa (1 366 zł) i kraju (1 399 zł).

Wnioski i rekomendacje:

Przedsiębiorczość mieszkańców jest na bardzo niskim poziomie. Stopniowy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON świadczy o potencjale gospodarczym na tym obszarze, jednakże wartości te są ciągle dużo niższe w porównaniu do województwa i kraju. Należy zwrócić uwagę na niską liczbę podmiotów nowo rejestrowanych, a co za tym idzie – coraz mniejsze zainteresowanie wśród mieszkańców gminy rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Potwierdzeniem tego może być mała liczba usługodawców dla mieszkańców, którzy zmuszeni są wyjeżdżać poza granice gminy, aby móc skorzystać z różnego rodzaju usług. Należy zatem podejmować działania w celu wspierania społeczności w rozwoju i budowaniu postaw przedsiębiorczych nie tylko u dorosłych, ale również wśród dzieci i młodzieży.

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na etapie diagnostycznym wskazują, że warunki do rozwoju działalności gospodarczej nie są dobrze oceniane przez mieszkańców – ankietowani ocenili je na poziomie bardzo złym (33%) i złym (27%). Jednym z najgorzej ocenionych obszarów funkcjonowania gminy jest dostęp do miejsc pracy – łącznie 80% ankietowanych oceniło go źle lub bardzo źle. Sama przedsiębiorczość mieszkańców została oceniona głównie źle i bardzo źle (łącznie 60%) oraz dostatecznie (33%). Podczas badania ankietowego na etapie planistycznym (formułowania założeń do Strategii), na pytanie o główny kierunek rozwoju gminy, respondenci wskazali przede wszystkim „rozwój gospodarczy i wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców” (63%).

Rekomendacje dla kształtowania obszaru gospodarczego Gminy Bolesław na najbliższe lata to:

- Zwiększenie atrakcyjności zatrudnienia i dostosowanie oferty szkół podstawowych do lokalnego rynku pracy.
- Zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców.
- Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Rozwój gospodarczy, który bezpośrednio będzie przekładać się na wzrost płac i poziomu życia
- Rozwój cyfryzacji, w tym dostępu do szybkiego Internetu umożliwiającego pracę zdalną.
- Zwiększenie współpracy władz gminy z mieszkańcami, przedsiębiorcami i gminami partnerskimi.

OBSZAR PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWY

Środowisko naturalne i infrastruktura:

- Na obszarze Gminy Bolesław zlokalizowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły oraz Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu⁶. Formy ochrony przyrody w Gminie Bolesław stanowią 11,5% jej powierzchni. Przez północną część gminy przebiega również korytarz ekologiczny – Dolina Górnej Wisły.
- Przez północą część gminy przebiega rzeka Wisła, którą otaczają atrakcyjne tereny zielone.
- W porównaniu do województwa małopolskiego (28,9%) i Polski (30,3%), obszar Gminy Bolesław jest w niewielkim stopniu zalesiony (2,2%), z czego większość (1,7%) stanowią grunty prywatne.
- W południowo-wschodniej części gminy występują gleby bielcowe, jednak na obszarze gminy przeważają mady. Ponadto w gminie występują gleby I i II klasy, a także V.
- Gmina Bolesław jest jedną z nielicznych gmin w województwie, w których nie stwierdzono przekroczeń średniej rocznej wartości poziomu docelowego wskaźnika BaP(PM10)⁷.
- Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem w 2021 r. w Gminie Bolesław (536,8 zł) były na niższym poziomie niż średnia dla Polski (616,8 zł) i województwa (726,8 zł), jednak na wyższym od trzech z czterech sąsiednich gmin.
- Ważnym aspektem ochrony środowiska jest również stan infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej oraz jej dostępność dla mieszkańców. Szczególnie niekorzystnie sytuacja wygląda pod względem udziału % osób korzystających z kanalizacji. Pomimo stale rosnącego poziomu wartości wskaźnika, Gmina Bolesław w 2021 roku (26,2%) znajdowała się dużo poniżej średniej dla województwa (65,1%) oraz średniej dla kraju (71,9%).
- Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na terenie gminy występuje 378 zbiorników bezodpływowych oraz pięć przydomowych oczyszczalni.
- Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią występujące w północnej części gminy. Miejscowości, które są najbardziej zagrożone i na których znajdują się tereny zagrożone powodzią, to Samocice, Kanna, Pawłów, Stojców oraz Tonia. W północnej części gminy, w celu ochrony i zminimalizowania ryzyka oraz skutków ewentualnej powodzi, zostały zbudowane wały przeciwpowodziowe.

⁶ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

⁷ Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021.

- Wskaźnik rozwoju w MRL w wymiarze środowiskowym jest dodatni, co obrazuje korzystną sytuację gminy.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne:

- Gmina nie posiada aktualnie obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego, co powoduje rozprzestrzenianie się zabudowy, które może mieć negatywny wpływ na środowisko oraz obciąża dodatkowo budżet gminy.
- Gmina Bolesław posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte Uchwałą Rady Gminy Bolesław nr VI/43/2003 z dnia 29 kwietnia 2003 r.

Sport, rekreacja, turystyka oraz kultura:

- Gmina Bolesław nie posiada infrastruktury służącej do rozwoju obsługi ruchu turystycznego.
- Przez gminę przebiega wzdłuż Wisły odcinek Wiślanej Trasy Rowerowej, której łączna długość to 230 km. W miejscowości Pawłów zlokalizowane jest Miejsce Obsługi Rowerzystów⁸.
- Na terenie gminy w ramach pilotażowego projektu Centrum Wsparcia Doradczego realizowanego przez Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego zostały wyznaczone dwie trasy rowerowe Zima i Wiosna, które przebiegają przez miejscowości Pawłów, Bolesław i Świebodzin częściowo łącząc się z Wiślaną Trasą Rowerową⁹.
- Na terenie Gminy Bolesław znajdują się trzy obiekty zaliczone do zabytków nieruchomych (kościół, kaplica oraz plebania – dawny Dom Grodzki), wpisane do Rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
- Na terenie gminy występują również obiekty turystyczne takie jak pomniki, kapliczki, a także kwatera poległych żołnierzy.
- W Gminie Bolesław nie działa żaden ośrodek kultury. Jego funkcje spełnia Gminna Biblioteka Publiczna w Bolesławiu.
- Na terenie gminy funkcjonują silne tradycje sportowe, szczególnie w kierunku piłki nożnej – działa Ludowy Klub Sportowy „Powiśle”, mający czynnie grające w lidze lokalnej drużyny piłkarskie dorosłych i młodzieży. W gminie znajduje się również kompleks sportowy „Moje boisko – Orlik 2012”, w centrum Bolesławia, na terenie Zespołu Szkół w Bolesławiu. Jest to obiekt ogólnodostępny, gdzie popularyzowany jest aktywny styl życia poprzez sport i rekreację, a także promowane jest uprawianie sportu i rozwój fizyczny pod okiem instruktora – animatora. Ponadto na terenie Gminy Bolesław zlokalizowane są boiska wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej w miejscowościach Samocice oraz Świebodzin.
- Ogólnodostępną infrastrukturę rekreacyjną stanowią również place zabaw zlokalizowane w miejscowościach Bolesław i Samocice.

⁸ Strona Oficjalnego Portalu Turystycznego Województwa Małopolskiego, visitmalopolska.pl

⁹ Strona Starostwa Powiatowego w Dąbrowie Tarnowskiej, powiatdabrowski.pl

Wnioski i rekomendacje:

Ład przestrzenny w gminie powinien odpowiadać określonym zasadom, tak aby ukształtowana przestrzeń tworzyła harmonijną całość uwzględniając wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Wyżej wymienione zasady określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego tworzone dla poszczególnych obszarów w zależności od potrzeb społecznych czy ekonomicznych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, w tym elementami i zasobami przyrody w gminie, zapewnia ochronę interesów publicznych oraz ochronę środowiska naturalnego. Gmina Bolesław nie jest w ogóle pokryta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Bolesław położona jest na Równinie Tarnobrzeskiej. Na terenie gminy, podobnie jak na całym Powieśle Dąbrowskim występują bardzo korzystne warunki klimatyczne, z uwagi na wysoką średnią temperaturę w ciągu roku, znaczną długość okresu wegetacyjnego (ponad 220 dni) i wystarczająco wysoką sumę opadów (700–750 mm rocznie). Obszar Gminy Bolesław odznacza się szczególnymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi.

Rekomendacje dla kształtowania obszaru przestrzenno-środowiskowego Gminy Bolesław na najbliższe lata to:

- Planowanie nowych obszarów mieszkalnych i gospodarczych z uwzględnieniem zasad rozwoju zrównoważonego i ochroną ładu przestrzennego.
- Poprawa bezpieczeństwa i funkcjonalności dróg.
- Poprawa atrakcyjności osiedleńczej.
- Promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz ekologicznego transportu.
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
- Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego i stosowania środków ochrony roślin przyjaznych środowisku.
- Poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych.
- Budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Opracowanie Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego.
- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu.

- Wzrost estetyzacji otoczenia, w tym kształtowanie spójnej architektonicznie i gabarytowo zabudowy, przy uwzględnieniu potrzeby zachowania walorów krajobrazowych i kulturowych.
- Wyznaczenie przestrzeni publicznych sprzyjających pobudzeniu kontaktów społecznych.
- Odstąpienie od realizacji nowej zabudowy na obszarach występowania powodzi i terenach zagrożonych powodzią. W sytuacji konieczności należy realizować ją jedynie po wykonaniu dokładnych badań.

2.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

SWOT jest metodą syntezy ustaleń diagnostycznych. Niewielkie różnice w analizie SWOT wskazanej w Diagnostyce i analizie SWOT w tabeli 2 wynikają z ewaluacji – upływu czasu, spotkań i rozmów jakie miały miejsce między przygotowaniem Diagnostyki a ostatecznej wersji Strategii. Analizy te nie są ze sobą sprzeczne – są spójne, jednak ta wskazana w Strategii określa najważniejsze elementy najbardziej wyróżniające gminę wśród innych gmin czy powszechnie zauważanych tendencji i problemów. Analiza SWOT została opracowana nie tylko na bazie danych statystycznych czy dostępnych opracowań, ale też dyskusji podczas spotkań z mieszkańcami i wyników badań ankietowych.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Wysoka aktywność społeczna mieszkańców – wyższa niż w województwie, kraju i większości gmin sąsiednich liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji na 10 tys. mieszkańców. 2. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym. 3. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym. 4. Tradycje kulturalno-oświatowe i czytelnictwa związane z działalnością gminnej biblioteki. 5. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe wynikające z ukształtowania terenu. 6. Niezdegradowane środowisko naturalne i występowanie form ochrony przyrody. 7. Bardzo dobre warunki naturalne, sprzyjające rolniczemu charakterowi gminy. 8. Rozwinięta infrastruktura wodociągowa i gazowa – wyższy niż w gminach sąsiednich dostęp do ww. instalacji.	1. Malejąca liczba ludności wynikająca z ujemnego przyrostu naturalnego. 2. Słaba przedsiębiorczość mieszkańców – wszystkie wskaźniki gospodarcze niekorzystne w stosunku do gmin sąsiednich, średniej dla województwa i kraju. 3. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym. 4. Wysoki wskaźnik ilości gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. 5. Niższy wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat niż w województwie i kraju. 6. Brak placówek świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3. 7. Wysoki poziom bezrobocia. 8. Niezadowalający dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy. 9. Brak powierzchni objętej Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. 10. Niska atrakcyjność gminy jako miejsca do osiedlenia się – niższy niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju wskaźnik nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności. 11. Niezadowalające dochody mieszkańców oraz dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju. 12. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna – brak miejsc noclegowych. 13. Niski udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych – niższy niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju. 14. Brak cyfryzacji usług w administracji. 15. Brak kompleksowego długofalowego wsparcia osób starszych. 16. Brak znaczących i uzbrojonych terenów inwestycyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Cyfryzacja życia codziennego. 3. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 4. Wzrost mobilności społeczeństwa. 5. Moda na zdrowy styl życia.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 4. Zmiany klimatu.

6. Wzrost możliwości i popularności pracy zdalnej.	5. Wykluczenie cyfrowe.
7. Przynależność Gminy Bolesław do Partnerstwa Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego oraz Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”.	6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję.
	7. Emigracja mieszkańców Polski.
	8. Ryzyko wystąpienia zjawiska powodzi – położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.
	9. Brak zainteresowania kapitału inwestycyjnego gminą.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Bolesław, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Atutami gminy są: czyste środowisko naturalne oraz walory przyrodnicze, w tym rzeka Wisła. Niestety przedsiębiorczość gospodarcza jest słabą stroną gminy. Następstwem problemów w sferze gospodarczej jest zbyt mały rynek pracy, oferujący niewystarczającą liczbę miejsc zatrudnienia i nieatrakcyjne warunki pracy, co potwierdza wyższy od średniej w województwie i kraju udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Przyczyną takiego stanu rzeczy z jednej strony jest zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych oferujących zatrudnienie i w związku z tym trudności ze znalezieniem pracy na tym obszarze, a z drugiej strony – niedostosowanie kwalifikacji i kompetencji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy oraz niedostateczne wsparcie kierowane do tych osób, związane np. z przekwalifikowaniem. Należy podjąć działania niwelujące tę niekorzystną sytuację, ponieważ prowadzić ona będzie do dalszego obniżania się dochodów gospodarstw domowych. Zagrożeniem jest znaczny wzrost kosztów życia mieszkańców – niskie dochody mieszkańców to niższe dochody własne gminy, mniejszy obieg pieniądza w gospodarce lokalnej oraz zwiększona grupa osób potrzebujących wsparcia socjalnego. Problemem jest też sytuacja finansowa samorządu, ciągle rosnące wydatki bieżące przy niepewnych dochodach własnych i zmianach w przepisach regulujących te kwestie. Słaby dostęp do szerokopasmowego Internetu osłabia potencjał rozwojowy gminy, ponieważ generuje to problemy związane z zagrożeniem wykluczenia cyfrowego i zmniejsza atrakcyjność osiedleńczą gminy. Dostęp do wysokiej jakości Internetu powinien być uzupełniony o szeroki wachlarz e-usług w administracji, w tym w obszarze ochrony zdrowia czy kultury. Sytuacja demograficzna gminy nie jest najlepsza, ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji powodują spadek liczby mieszkańców.

2.2. Wnioski

1. Wzmocnienie funkcji osiedleńczej:

Jednym z problemów zdiagnozowanych na terenie Gminy Bolesław jest niekorzystna sytuacja demograficzna: w okresie 2017–2021 odnotowano spadek liczby mieszkańców o 1,3%, a przyrost naturalny w 2021 r. był ujemny i wyniósł: -16,0. Jednak biorąc pod uwagę ogólny trend odpływu ludności z miast do miejscowości mniejszych, należy podejmować działania podnoszące atrakcyjność osiedleńczą oraz wzmacniające funkcję mieszkaniową poprzez przygotowanie terenów pod budownictwo jednorodzinne. Przygotowanie nowych terenów powinno być poprzedzone opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który ograniczy rozpraszanie zabudowy. Obecnie gmina nie posiada miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co sprzyja rozpraszaniu się zabudowy, a tym samym powoduje zwiększenie kosztów utrzymania sieci technicznych. Rozwój funkcji mieszkaniowej wiąże się również z dostosowaniem dróg do zwiększającej się ilości pojazdów oraz do bezpiecznego ruchu rowerowego. Drogi muszą również być dostosowane do potrzeb pieszych poprzez budowę chodników i przejść oraz poprzez odpowiednie oświetlenie. Rezultatem tych działań będzie:

- stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych dla obecnych mieszkańców;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- zapewnienie ładu przestrzennego.

2. Modernizacja infrastruktury technicznej:

Funkcje mieszkaniowe zostaną wzmocnione poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej. Obecnie udział % ludności korzystającej z kanalizacji na terenie gminy wynosi 26,2% oraz tylko jedno gospodarstwo posiada przydomową oczyszczalnię. W związku z tym należy podjąć działania do zwiększania sieci kanalizacyjnej oraz w razie potrzeby modernizacji sieci już istniejącej.

Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej, na terenie gminy wciąż występują tzw. „białe plamy”, czyli miejsca, gdzie jest brak dostępu do Internetu szerokopasmowego o prędkościach powyżej 30 Mb/s. Dlatego należy podjąć działania zwiększające dostęp do szybkiego Internetu na terenie całej gminy.

Oczekiwany rezultatem będzie:

- zapewnienie wszystkim gospodarstwom domowym możliwości podłączenia do wszystkich mediów;
- poprawa poziomu ochrony środowiska;
- zapewnienie dostępu do szybkiego Internetu wszystkim mieszkańcom;
- zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej gminy;
- zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom.

3. Ochrona środowiska:

Pomimo, iż jakość powietrza na obszarze Gminy Bolesław jest zadowalająca, należy podejmować działania prowadzące do sukcesywnej zmiany sposobu ogrzewania gospodarstw domowych z paliw stałych na odnawialne źródła energii. Gmina Bolesław do tej pory uczestniczyła w programie *Partnerski Projekt Budowy Instalacji*

Odnawialnych Źródeł Energii dla Gmin Województwa Małopolskiego, a sami mieszkańcy korzystają z Programu *Czyste Powietrze*. Ponadto należy również prowadzić inicjatywy ukierunkowane na podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Na terenie gminy zlokalizowane są formy ochrony przyrody oraz korytarz ekologiczny, w związku z tym należy podejmować również działania mające na celu ochronę tych miejsc oraz ograniczające ich degradację na skutek ingerencji człowieka.

Rezultatem podjętych działań będzie:

- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń;
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego mieszkańcom;
- poprawa poziomu ochrony środowiska.

4. Rozszerzenie usług publicznych:

W ankietach mieszkańcy wskazywali niezadowolenie z jakości i dostępności opieki żłobkowej (na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek).

Do usług publicznych zalicza się również podstawowa opieka zdrowotna. W ankietach mieszkańcy wskazywali jako jeden z trzech priorytetów rozwojowych: zwiększenie jakości i dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej (na terenie gminy mieszkańcy mogą skorzystać z jednego punktu opieki zdrowotnej świadczącego podstawowe usługi).

W związku z powyższym należy podjąć działania zmierzające do utworzenia żłobka na terenie gminy, wzmocnienia jakości opieki przedszkolnej oraz rozszerzenia oferty edukacyjnej. Należy również poprawić jakość i dostępność opieki zdrowotnej, a także zapewnić osobom starszym możliwość aktywnego spędzania czasu oraz wsparcia w codziennym życiu.

Rezultatem tych działań będzie:

- zapewnienie każdemu dziecku dostępu do żłobka oraz przedszkola;
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej;
- zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej opieki zdrowotnej;
- włączenie w życie społeczne seniorów.

5. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców:

W gminie organizowane są imprezy i wydarzenia mające na celu wzmocnienie aktywności społecznej i integracji mieszkańców oraz szerzenie kultury, sportu i zwiększenie dostępu mieszkańców do rozrywki, jednak nie ma odpowiedniej bazy sportowej.

Przez gminę przebiega szlak Wiśłana Trasa Rowerowa, wzbogacona o infrastrukturę towarzyszącą oraz dwie trasy wyznaczone w ramach pilotażowego projektu Centrum Wsparcia Doradczego realizowanego przez Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego.

Biorąc pod uwagę powyższe należy podjąć działania zmierzające do utworzenia pełnowymiarowej hali sportowej oraz zwiększenia oferty zajęć dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Ponadto istotne jest zapewnienie możliwości korzystania z zajęć sportowo-rekreacyjnych na miejscu, co zapewni rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz zwiększenie różnorodności oferowanych zajęć.

Walory przyrodnicze stwarzają warunki do rozwoju funkcji rekreacyjnej. Wskazane jest dalsze zagospodarowanie terenów pod kątem rozbudowy ścieżek rowerowych.

Rezultatem tych działań będzie:

- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej;
- zapewnienie mieszkańcom szerokiej oferty zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych;
- stworzenie bazy rekreacyjnej dla mieszkańców, sąsiednich gmin i ośrodków miejskich;
- integracja mieszkańców.

6. Wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki:

Jednym z problemów jakie można zauważyć na terenie gminy jest niewystarczająca przedsiębiorczość mieszkańców i stan lokalnej gospodarki. Dane GUS, a także wyniki badania ankietowego przeprowadzonego na etapie diagnostycznym wskazują, że warunki do rozwoju działalności gospodarczej są nieodpowiednie, ankietowani ocenili je na poziomie bardzo złym (27%) i złym (33%). Jednym z najgorzej ocenionych obszarów funkcjonowania gminy jest dostęp do miejsc pracy – łącznie 80% ankietowanych oceniło go źle lub bardzo źle.

Udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem w Gminie Bolesław stanowi 88,7%, z czego 47,4% stanowią gospodarstwa mające 15 ha i więcej. Ponadto w gminie występują korzystne warunki gospodarowania.

W związku z powyższym w najbliższych latach należy podejmować inicjatywy pobudzające przedsiębiorczość mieszkańców poprzez działania polegające między innymi na wsparciu w założeniu działalności, edukacyjne już od najmłodszych lat oraz wyrównujące szanse osób dorosłych. Ponadto należy zwiększyć atrakcyjność inwestycyjną gminy. Ważne jest też, aby działania zostały skierowane również na rozwój rolnictwa oraz wzrost towarowości w rolnictwie.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzrost dochodów mieszkańców;
- wzrost dochodów gminy;
- stworzenie nowych miejsc pracy.

7. Wzmocnienie aktywności społecznej:

Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* w 2021 w Gminie Bolesław był wyższy od średniej dla kraju i województwa, jednak liczba fundacji i stowarzyszeń nie przekłada się na aktywność społeczną mieszkańców.

W związku z tym w ramach realizacji Strategii należy podjąć działania zmierzające do wzmocnienia aktywności społecznej oraz jeszcze większego zaangażowania lokalnej społeczności w życie gminy. Duży nacisk należy położyć na nawiązywanie partnerstw trójsektorowych oraz partycypacyjne zarządzanie gminą. Wskazane jest, aby zaplanować inicjatywy, które pomogą integrować mieszkańców.

Rezultatem tych działań będzie:

- większe zaangażowanie mieszkańców w życie gminy;
- włączenie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju lokalnym;

- stworzenie warunków do podejmowania inicjatyw społecznych;
- integracja mieszkańców.

8. Wzmocnienie lokalnego ośrodka wzrostu:

Bolesław to najsilniej wyodrębniona miejscowość na obszarze gminy pod względem przestrzennym – jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym. Bolesław wykazuje potencjał rozwojowy, dlatego zaplanowano działania ukierunkowane na wykorzystanie tego potencjału, polegające na wdrożeniu koncepcji Smart Villages w miejscowości poprzez wykorzystanie potencjału, który stanowi kapitał ludzki.

Rezultatem tych działań będzie:

- wzmocnienie głównych funkcji Bolesławia;
- rozwój gminy;
- integracja mieszkańców;
- zwiększenie satysfakcji mieszkańców z życia w gminie.

9. Wśród deficytów i barier hamujących rozwój gminy, wymienić można m.in.:

- niezadowalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – mało atrakcyjny rynek pracy;
- niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców;
- niewystarczającą dostępność i jakość usług publicznych, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, opieki przedszkolnej i żłobkowej;
- niewystarczającą dostępność oferty rekreacyjnej i kulturalnej;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał przyrodniczy i historyczny;
- brak wystarczających środków własnych gminy na realizację wszystkich niezbędnych przedsięwzięć – konieczność poszukiwania wsparcia z zewnątrz;
- niską aktywność społeczną mieszkańców, brak inicjatyw oddolnych.

10. Potencjały gminy to przede wszystkim posiadane zasoby i usługi, które przynoszą lub mogą przynosić korzyści w postaci dochodów lub wartości dodanej dla mieszkańców i innych interesariuszy gminy, w tym lepszej jakości ich życia. Najważniejsze potencjały rozwojowe Gminy Bolesław to:

- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej gminy, w tym ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie funkcjonalnych, dostępnych i przyjaznych przestrzeni publicznych;
- zasoby związane z dziedzictwem kulturowym;
- czyste powietrze;
- warunki do rekreacji rowerowej;
- położenie w stosunkowo bliskiej odległości od miast tj. Tarnów, Dąbrowa Tarnowska, Mielec;
- przynależność do Stowarzyszenia Samorządów Powiatu Dąbrowskiego, do którego należą wszystkie gminy z obszaru powiatu oraz Powiat Dąbrowski.
- przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”, która obejmuje osiem gmin położonych na terenie powiatu dąbrowskiego w województwie małopolskim oraz powiatu kazimierskiego w województwie świętokrzyskim. Wszystkie gminy łączą się ze sobą, stanowiąc spójny i powiązany terytorialnie

obszar, który dzięki współpracy i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności daje warunki do rozwoju;

- przypisanie Gminy Bolesław w *Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”*, do obszarów strategicznej interwencji:
 - OSI problemowe: *Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.*

2.3. Drzewo problemów

Wykorzystując zgromadzone dane ilościowe i jakościowe na potrzeby opracowania Diagnozy, wskazano problem kluczowy dla rozwoju Gminy Bolesław, a więc taki, który generuje najwięcej trudności, a jego skutki są najbardziej odczuwalne dla większości interesariuszy procesu rozwojowego. Dla problemu kluczowego przeprowadzono również analizę przyczynowo-skutkową (tabela 3).

Tabela 3 Drzewo problemów

Główne przyczyny	Problem kluczowy	Główne skutki
– Niezadawalająca dostępność i jakość usług podstawowej opieki zdrowotnej; – Brak żłobka na terenie gminy; – Niewystarczająca oferta rozwoju i spędzania czasu wolnego; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna; – Słabe skomunikowanie transportem zbiorowym – wewnętrzne i zewnętrzne; – Dominacja gospodarki opartej na rolnictwie; – Niskie możliwości rozwoju zawodowego; – Niewystarczająca estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych; – Niewystarczająca ilość i jakość miejsc pracy na rynku lokalnym; – Niewykształcony wizerunek / marka gminy; – Niski poziom cyfryzacji usług publicznych; – Niski stopień dostosowania infrastruktury przestrzeni i usług do przemian demograficznych i społecznych; – Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura komunalna; – Niewystarczające wykorzystanie systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego; – Brak zbudowanych narzędzi współpracy samorządu	Niewystarczająco wzmocniony i wykorzystany potencjał kapitału społecznego i zasobów lokalnych	– Niski poziom dochodów mieszkańców oraz dochodów własnych gminy; – Niska przedsiębiorczość mieszkańców; – Ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; – Małe zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy; – Ujemny przyrost naturalny; – Migracja zarobkowa; – Spadek potencjału społecznego (odpływ ludzi młodych); – Mała ilość wydanych pozwoleń na budowę; – Spadek liczby mieszkańców.

z mieszkańcami, włączania mieszkańców do współdecydowania w sprawach rozwoju gminy oraz niewystarczające zastosowanie rozwiązań partycypacyjnych; – Słaba dostępność do szerokopasmowego Internetu; – Braki we współpracy międzysektorowej i ponadlokalnej; – Starzejące się społeczeństwo; – Zagrożenie powodziowe i podtopienia.		
--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

2.4. Drzewo celów

Poniższa tabela stanowi transformację drzewa problemów. Przedstawiono w niej cel główny (wizja) *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, opisujący stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia Strategii i będący efektem osiągnięcia celów strategicznych wskazujących generalny kierunek rozwoju.

Tabela 4 Drzewo celów

Główne środki	Cel główny	Główne efekty
– Zbudowanie wizerunku atrakcyjnego miejsca do życia; – Zagospodarowanie przestrzeni publicznych; – Cyfryzacja usług publicznych; – Kreowanie i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców; – Zapewnienie każdemu dziecku miejsca w żłobku i przedszkolu; – Wspieranie rozwoju, pasji i talentów mieszkańców; – Dostosowanie usług publicznych do potrzeb mieszkańców; – Poprawa dostępności i jakości podstawowej opieki zdrowotnej; – Realizacja działań wspierających integrację mieszkańców; – Wzmocnienie tożsamości gminy poprzez ochronę i wykorzystanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego; – Wspieranie partnerstw międzysektorowych i ponadlokalnych; – Włączanie mieszkańców do współdecydowania o rozwoju gminy; – Wzmocnienie funkcji Bolesławia jako lokalnego ośrodka wzrostu	Współtworzona przez aktywnych gospodarczo i społecznie mieszkańców Gmina Bolesław miejscem rozwoju i samorealizacji	– Wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy; – Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej; – Wzrost poczucia zadowolenia z bycia mieszkańcem Gminy Bolesław; – Zwiększona oferta i jakość usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych; – Atrakcyjne warunki spędzania czasu wolnego i rozwoju; – Atrakcyjny wizerunek gminy; – Podniesiony poziom przedsiębiorczości mieszkańców; – Wzrost dochodów mieszkańców; – Wzmocnienie funkcji osiedleńczej obszaru; – Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracja w działaniu na rzecz rozwoju gminy; – Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego.

poprzez wdrożenie idei Smart Villages; – Wspieranie działań proekologicznych mieszkańców; – Ograniczenie niskiej emisji; – Zapewnienie opieki nad osobami starszymi i tworzenie warunków do wydłużania ich aktywności; – Dążenie do samowystarczalności energetycznej; – Zwiększanie bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; – Wdrażanie działań skierowanych na rozwój sektora ekonomii społecznej; – Przeciwdziałanie zmianom klimatu i skutkom zagrożeń naturalnych.		
---	--	--

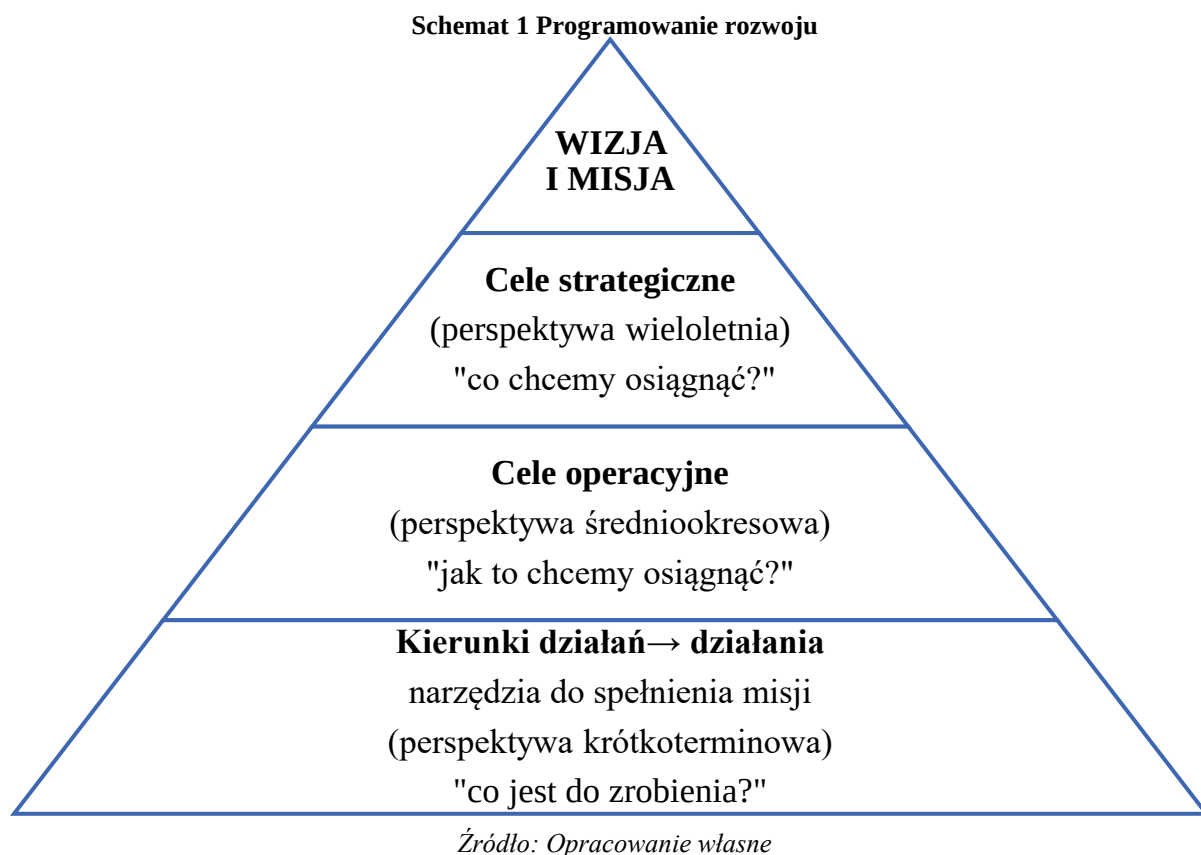
Źródło: Opracowanie własne

3. Część programowa

3.1. Wizja, misja, cele

Przedstawienie drzewa problemów (tabela 3) i celów (tabela 4) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Bolesław. Określono Wizję 2030, misję i cele strategiczne, wokół których skoncentrowane zostały cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Wyznaczone kierunki działań będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały rozwój.

Budowa elementów *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* opiera się na poniższym schemacie.

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest

elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

WIZJA

***Współtworzona przez aktywnych gospodarzo
i społecznie mieszkańców Gmina Bolesław miejscem rozwoju i samorealizacji***

MISJA

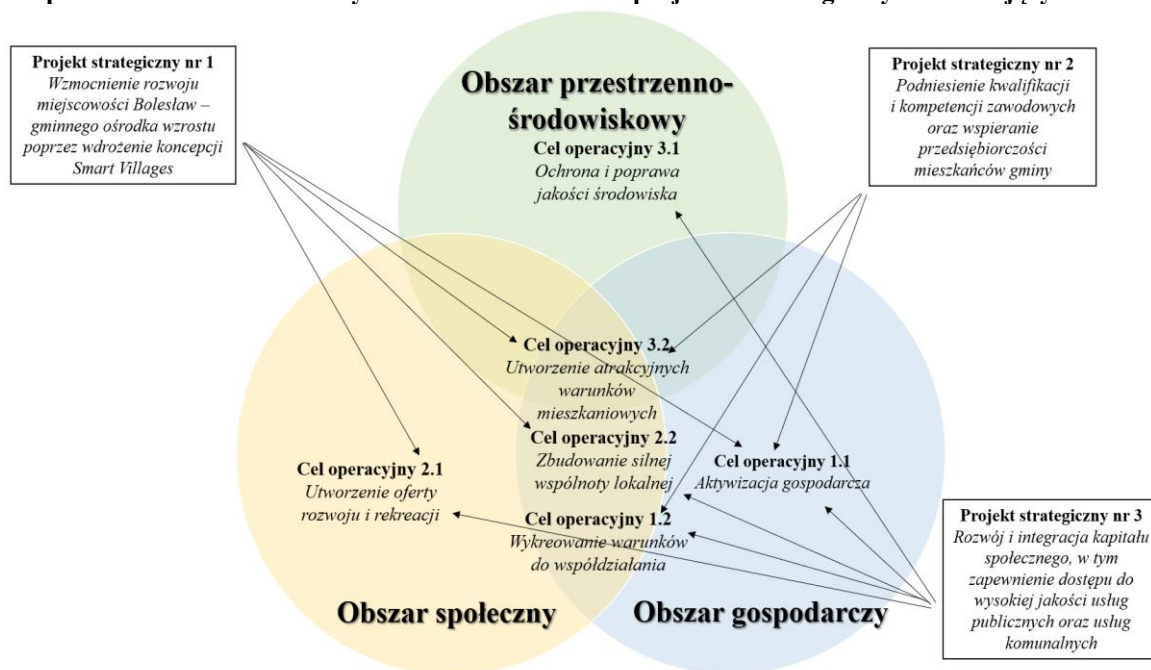
***Wspieranie rozwoju osobistego, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców
poprzez wykorzystanie zasobów lokalnych oraz nowych technologii we współdziałaniu
międzysektorowym i ponadlokalnym***

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy (schemat 2). Cele opisują przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej, a więc określają stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju. Jednocześnie cele realizują wizję rozwoju. Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie: „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

Do kierunków działań przypisano działania, a następnie stworzono projekty strategiczne, które dzięki zintegrowanemu charakterowi i kompleksowemu podejściu stanowią wiązkę konkretnych projektów najistotniejszych dla rozwoju gminy i realizujących kierunki działań. Kierunki działań wraz z odpowiadającymi im działaniami i konkretnymi projektami służą realizacji założonych celów i są podstawą wdrażania strategii. Realizacja działań zapewni osiągnięcie celów niższego rzędu – celów operacyjnych, co z kolei powinno przyczynić się do osiągnięcia celów wyższego rzędu, czyli celów strategicznych. Kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają, dzięki czemu możliwe będzie uzyskanie efektu synergii.

Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele

Źródło: Opracowanie własne

3.2. Plan operacyjny rozwoju

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla nowych mieszkańców (osiedlanie, budownictwo), ale też mieszkańców rdzennych. Ważne więc jest zapewnienie bogatej oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji działania.

Wnioski wyciągnięte z etapu diagnostycznego stanowią bazę dla formułowania celów strategicznych. W Strategii wskazane zostały trzy cele strategiczne, a dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, z kolei dla nich – po dwa kierunki działań (łącznie 12 kierunków działań), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania. Działania są przedstawione w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z działań najistotniejsze elementy i ułożono z nich konkretne projekty strategiczne. Realizacja przedstawionych w Strategii działań i projektów posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Bolesław. Plan operacyjny został wypracowany na spotkaniach warsztatowych (tabela 5).

Tabela 5 Plan operacyjny

Wizja	Współtworzona przez aktywnych gospodarczo i społecznie mieszkańców Gmina Bolesław miejscem rozwoju i samorealizacji											
Misja	Wspieranie rozwoju osobistego, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów lokalnych oraz nowych technologii we współdziałaniu międzysektorowym i ponadlokalnym											
Cele strategiczne	1. Silna gospodarka i efektywna współpraca				2. Wysoki poziom kapitału społecznego				3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko			
Cele operacyjne	1.1. Aktywizacja gospodarcza		1.2. Wykreowanie warunków do współdziałania		2.1. Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji		2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej		3.1. Ochrona i poprawa jakości środowiska		3.2. Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych	
Kierunki działań	1.1.1. Wykorzystanie zasobów lokalnych	1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców	1.2.1. Cyfryzacja	1.2.2. Podnoszenie kompetencji mieszkańców	2.1.1. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców	2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia	2.2.1. Włączenie i integracja społeczna	2.2.2. Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej	3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu	3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej	3.2.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej	3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Opis działań w poszczególnych kierunkach działań

1.1.1. Wykorzystanie zasobów lokalnych

- 1.1.1.1. Wzmocnienie funkcji Bolesławia jako lokalnego ośrodka wzrostu
- 1.1.1.2. Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji
- 1.1.1.3. Wdrożenie koncepcji Smart Villages
- 1.1.1.4. Zwiększenie i zróżnicowanie oferty usług dla mieszkańców

1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców

- 1.1.2.1. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia
- 1.1.2.2. Uruchomienie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej
- 1.1.2.3. Kreowanie i promowanie liderów lokalnych

1.2.1. Cyfryzacja

- 1.2.1.1. Rozwój e-usług publicznych
- 1.2.1.2. Zwiększenie umiejętności cyfrowych mieszkańców, w tym w zakresie cyberbezpieczeństwa
- 1.2.1.3. Rozwój szybkiego, szerokopasmowego Internetu

1.2.2. Podnoszenie kompetencji mieszkańców

- 1.2.2.1. Wdrożenie programów indywidualnego podnoszenia kompetencji zawodowych i kluczowych mieszkańców
- 1.2.2.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy
- 1.2.2.3. Tworzenie warunków wspierających zrównoważone inwestycje zewnętrzne

2.1.1. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców

- 2.1.1.1. Rozbudowa i modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
- 2.1.1.2. Rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego
- 2.1.1.3. Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży

2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia

- 2.1.2.1. Wspieranie uczenia się przez całe życie
- 2.1.2.2. Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej
- 2.1.2.3. Tworzenie nowych miejsc wychowania dzieci do lat 3
- 2.1.2.4. Powstanie dziennego domu opieki dla osób starszych

2.2.1. Włączenie i integracja społeczna

- 2.2.1.1. Zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami
- 2.2.1.2. Prowadzenie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych
- 2.2.1.3. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej

2.2.2. Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej

- 2.2.2.1. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych
- 2.2.2.2. Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego
- 2.2.2.3. Ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego

3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu

- 3.1.1.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców
- 3.1.1.2. Instalacje OZE oraz wymiana niskosprawnych kotłów na paliwa stałe w budynkach jednorodzinnych, w budynkach użyteczności publicznej oraz w przedsiębiorstwach
- 3.1.1.3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- 3.1.1.4. Wspieranie rozwoju małej retencji i bioretencji
- 3.1.1.5. Wzmacnianie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej

3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej

- 3.1.2.1. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz gazowej
- 3.1.2.2. Wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym
- 3.1.2.3. Zabezpieczenie przed skutkami nagłych zjawisk atmosferycznych
- 3.1.2.4. Tworzenie infrastruktury dostosowanej do zmian demograficznych

3.2.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej

- 3.2.1.1. Opracowanie i wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji
- 3.2.1.2. Wdrażanie polityki dostępności, w tym likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych
- 3.2.1.3. Opracowanie Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego

3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej

- 3.2.2.1. Budowa bezpiecznego systemu ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą rowerową
- 3.2.2.2. Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, w tym rozbudowa i modernizacja dróg publicznych
- 3.2.2.3. Poprawa ciągłości i jakości tras pieszych

Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca

Cel strategiczny *Silna gospodarka i efektywna współpraca* odnosi się do budowy konkurencyjnej gospodarki lokalnej, wykorzystującej uwarunkowania i tradycje oraz przedsiębiorczość mieszkańców.

Dla gminy sfera gospodarcza i rynek pracy to bardzo ważne obszary tematyczne. Zapewnienie stabilnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców oraz dobrej jakości miejsc pracy w miejscu zamieszkania wpłynie na poprawę ich budżetu domowego, a tym samym na poprawę sytuacji finansowej gminy. W związku z powyższym w Strategii zostały wyróżnione dwa cele operacyjne 1.1 *Aktywizacja gospodarcza* oraz 1.2 *Wykreowanie warunków do współdziałania*, które są odpowiedzią na wyzwania gospodarcze jakie stoją przed gminą. Realizacja celów operacyjnych zostanie skoncentrowana na tworzenie przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej na jej terenie oraz rozwijanie systemów wsparcia dla przedsiębiorców już działających na rynku lokalnym. Ponadto w ramach celów będą realizowane działania, które pozwolą na wzmocnienie kompetencji mieszkańców, w tym cyfrowych, a także przyczynią się do aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy.

W ciągu ostatnich lat znacznie rozwinęły się technologie związane z branżą informatyczną. W wielu zawodach pracować można w firmach znajdujących się w znacznej odległości od miejsca zamieszkania, również nauka może odbywać się zdalnie. Dlatego należy tworzyć warunki do pracy i nauki zdalnej, m.in. poprzez umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarze całej gminy. Istotne jest, aby przedsiębiorczy mieszkańcy mogli załatwiać wszystkie sprawy przez Internet oraz w jednym miejscu. Przy tak szybkim rozwoju cyfrowym będą również podejmowane działania w zakresie podniesienia kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz działania uświadamiające zagrożenia płynące z cyberprzestrzeni.

Równie istotne są działania wpływające na wzmocnienie ośrodka wzrostu jakim jest miejscowość Bolesław, niewątpliwie przyczyni się do tego wdrożenie koncepcji Smart Villages.

Powyższe działania, które koncentrują się na różnych obszarach, w połączeniu wpłyną na stworzenie odpowiednich warunków do rozwoju mieszkańców w miejscu zamieszkania, co przełoży się na ich wzmocnienie gospodarcze, a tym samym na rozwój gospodarczy całej gminy.

Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego

Rozwój gospodarczy, do którego odnosi się pierwszy cel strategiczny, powiązany jest z rozwojem społecznym, który będzie realizowany przez zadania dążące do włączenia społecznego oraz zaangażowania mieszkańców w działania samorządu.

Na kapitał społeczny duży wpływ mają warunki życia w miejscu zamieszkania, zaś czynnikami poprawiającymi jakość życia mieszkańców jest m.in. dostępność do świadczonych usług publicznych, w tym społecznych i zdrowotnych, a także edukacyjnych.

Wysokiej jakości oferta usług publicznych będzie elementem zachęcającym do pozostania w gminie, może stanowić także element przyciągający nowych mieszkańców, a także inwestorów, ponadto gmina będzie dążyła do podnoszenia standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka zdrowotna). Ze względu na zjawisko związane ze starzeniem się społeczeństwa, zwiększa się potrzeba rozbudowy oferty usług społecznych skierowanych do seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, a także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na sytuację materialną.

Na polepszenie jakości życia mieszkańców duży wpływ ma również ich czas wolny i możliwość zagospodarowania go na miejscu, bez konieczności wyjazdu poza miejsce zamieszkania. W ramach realizacji Strategii przewidziane są działania w zakresie kultury oraz sportu zarówno dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych. Uzupełnieniem tych działań będzie rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Powyższe działania będą realizowane w ramach celu operacyjnego 2.1 *Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji* oraz 2.2 *Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej*.

Coraz większa liczba mieszkańców jest zainteresowana życiem publicznym oraz życiem swojej gminy, dlatego też tak ważne jest umożliwienie włączenia się w kreowanie jej rozwoju. To właśnie mieszkańcy są ekspertami, jeśli chodzi o to, co w gminie działa poprawnie, co stanowi jej atut, a co powinno zostać naprawione. Otwarcie się na mieszkańców i umożliwienie im współpracy z samorządem (w sprawach np. lokalnych polityk, inwestycji, przedsiębiorczości), będzie budować lepsze relacje ze społecznością lokalną i wpłynie na lepszą komunikację, co z pewnością pozwoli uniknąć konfliktów społecznych. Ważna jest również współpraca pomiędzy mieszkańcami. Biorąc pod uwagę zanikające więzi społeczne, gmina powinna oferować możliwości ich odbudowania i zachęcać mieszkańców do wspólnego działania na rzecz najbliższego otoczenia.

Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko

Na poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy mają wpływ nie tylko usługi publiczne, ale również infrastruktura, przestrzeń oraz zadbane czyste środowisko. Wokół tych właśnie trzech elementów został zbudowany cel strategiczny 3. *Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko*.

Ład przestrzenny to uporządkowane uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe oraz kompozycyjno-estetyczne – wszystkie te elementy wzajemnie się uzupełniają. Na ład przestrzenny ma wpływ uporządkowana atrakcyjna przestrzeń. Dlatego w ramach celu zaplanowano działania, które zapewnią mieszkańcom dostęp do przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni, co podniesie ich jakość życia. W związku z tym zadania realizowane w ramach Strategii przewidują dostosowanie infrastruktury publicznej do potrzeb pieszych, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych i z niepełnosprawnościami. Będą również wprowadzane rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Polityka przestrzenna gminy będzie oparta o rzetelny dialog z mieszkańcami oraz będzie prowadzona w sposób racjonalny. Władze gminy będą dążyć do zapewnienia estetycznej, inkluzywnej, dostosowanej do potrzeb mieszkańców i skali otoczenia przestrzeni, która stanie się miejscem spotkań. Powyższe dążenia wpisują się w cel operacyjny 3.2 *Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych*.

Wpływ na przestrzeń ma również jakość środowiska, które nas otacza. Adaptacja do zmian klimatu oraz ochrona środowiska to jedno z priorytetowych zadań strategicznych, a także wyzwań dla samorządu oraz mieszkańców gminy. Dlatego działania na rzecz zapewnienia lepszych warunków środowiskowych zostały wpisane w cel operacyjny 3.1 *Ochrona i poprawa jakości środowiska*. W związku z tym będą podejmowane działania z zakresu ograniczenia niskiej emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach podmiotów gospodarczych, a także indywidualnych gospodarstw domowych. Wspierany będzie również rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) w sektorze publicznym, termomodernizacja obiektów publicznych, jak i zachęcanie przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych do zastąpienia instalacji opartych na paliwach stałych – instalacjami do produkcji ciepła z odnawialnych źródeł, takich jak biomasa, promieniowanie słoneczne, biogaz, geotermia. Podejmowane będą także działania na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarowania wodami opadowymi, a także wzmacnianie ochrony przeciwpowodziowej. Oprócz zadań inwestycyjnych również ważna jest edukacja zwiększająca świadomość ekologiczną mieszkańców i budująca ich odpowiedzialność za środowisko naturalne.

Na jakość środowiska oraz życia mieszkańców ma również istotny wpływ infrastruktura komunalna. Dlatego w ramach Strategii będą podejmowane działania z zakresu rozbudowy sieci wodno-ściekowej oraz gazowej, jak i modernizacja już istniejącej, tak aby każdy z mieszkańców miał zapewniony do niej dostęp. Istotna jest również dbałość o dobry stan infrastruktury technicznej, zarówno sieciowej, jak i obiektów budowlanych. Negatywny wpływ na środowisko oraz przestrzeń, w której żyją mieszkańcy, mają też różnego rodzaju odpady, dlatego tak ważny jest rozwój i wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Powyżej zostały opisane niektóre działania przewidziane do realizacji w ramach Strategii. Wszystkie działania, które wpisują się w cele strategiczne, będą realizowane m.in. za pomocą projektów strategicznych jak i wszelkich innych aktywności podejmowanych przez samorząd przez najbliższe lata.

Zarówno cele strategiczne jak i operacyjne, a także wynikające z nich kierunki działań, są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy oraz planem na racjonalne wykorzystanie potencjału. Wszystkie wypracowane cele i działania są ze sobą ściśle powiązane i wpisują się w cele polityki rozwoju województwa małopolskiego.

3.2.1. Projekty strategiczne

Osiągnięcie celów będzie możliwe dzięki realizacji działań i konkretnych projektów. *Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* złożona jest m.in. z działań (opis działań pod tabelą 5), które powinny być realizowane w założonym czasie. Nie są one uszczegółowione co do zakresu, kwot czy wskaźników. Istotne jest, aby samorząd, jak i ewentualni partnerzy oraz inne podmioty, realizowały projekty wpisujące się w te działania.

W ramach Strategii określono 3 zintegrowane projekty strategiczne, a więc takie, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, gdyż są priorytetowe i ich efekty bezpośrednio przełożą się na założone cele. Projekty te mają charakter zintegrowany – dotyczą wielu sfer i różnych interesariuszy, zarówno w grupie realizatorów, jak i w grupie docelowej. Projekty przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zniwelują bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał rozwoju.

Projekty strategiczne mają zarówno charakter inwestycyjny, jak i nieinwestycyjny. Odnoszą się do kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mają charakter zintegrowany i przekrojowy, są komplementarne i jednocześnie odnoszą się do największych potrzeb oraz potencjałów rozwojowych gminy, a ich realizacja spowoduje osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na rozwój tego obszaru. Poniżej, w formie tabeli, przedstawione zostały projekty wraz z podaniem szacunkowego kosztu ich realizacji, planowanego okresu realizacji i potencjalnych źródeł finansowania.

Projekty strategiczne do realizacji w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*:

1. Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages;
2. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy;
3. Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.

Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1

Tytuł projektu strategicznego	<i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages</i>		
Lokalizacja	miejscowość Bolesław	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	20 mln zł		
Środki własne realizatorów projektu	4 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	16 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Małopolski na lata 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą 9		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy poprzez zagospodarowanie przestrzeni w miejscowości Bolesław, która stanowi lokalny ośrodek wzrostu – jest miejscem koncentracji usług administracyjnych i usługowych. Projekt przyczyni się do zwiększenia tożsamości lokalnej mieszkańców i ich integracji oraz wzrostu atrakcyjności centrum gminy. Bolesław stanie się inteligentną wioską, której mieszkańcy wykorzystują nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Z efektów projektu będą korzystać nie tylko mieszkańcy tej miejscowości, ale też całej gminy. Zakres rzeczowy projektu: 1. Opracowanie koncepcji i wdrożenie idei Smart Villages w oparciu o współpracę mieszkańców, podniesienie standardu usług publicznych dla obywateli i lepsze wykorzystanie zasobów przy mniejszym wpływie na środowisko; 2. Stworzenie Miasteczka Rowerowego w Bolesławiu do nauki przepisów ruchu drogowego i praktycznego szkolenia z zakresu ruchu pieszych oraz nauki jazdy na rowerze i motorowerze, gdzie poprzez praktyczną edukację zwiększane będzie bezpieczeństwo dzieci i młodzieży na drodze; 3. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz wdrożenie procesu rewitalizacji obejmującego centrum Bolesławia, w tym przywrócenie lub nadanie nowych funkcji obiektom zdegradowanym; 4. Powstanie estetycznej, funkcjonalnej i ogólnodostępnej infrastruktury publicznej; 5. Tworzenie terenów zieleni urządzonej; 6. Budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej, w tym ogólnodostępnej hali sportowej; 7. Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych; 8. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez m.in. renowację Dworku Sroczyńskich i zagospodarowanie Parku Podworskiego w Bolesławiu, konserwację i renowację elementów architektury wewnątrz Kościoła w Bolesławiu. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla		

	poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Bolesław, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, interesariusze rewitalizacji
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby wzmocnienia funkcji centrotwórczej oraz ponadlokalnej miejscowości Bolesław; • potrzeby poprawy jakości i dostępności infrastruktury i usług związanych z czasem wolnym; • potrzeby stworzenia bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, które będą dostępne dla wszystkich mieszkańców gminy; • potrzeby wypromowania przestrzeni publicznych na terenie Bolesławia, stan tej przestrzeni świadczy o standardzie i atrakcyjności przestrzennej całej gminy; • potrzeby promocji kultury i sportu; • potrzeby zagospodarowania czasu wolnego w sposób dostosowany do potrzeb mieszkańców.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.1. Aktywizacja gospodarcza; 2.1. Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji; 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej; 3.2. Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych. Kierunki działań: 1.1.1. Wykorzystanie zasobów lokalnych; 2.1.1. Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców; 2.2.2. Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej; 3.2.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi: nr 2 <i>Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy</i>, a także nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań, m.in.: 1.1.1.2. <i>Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji;</i> 1.1.1.4. <i>Zwiększenie i różnicowanie oferty usług dla mieszkańców.</i> Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: 1. <i>Budowa budynku wielofunkcyjnego z przeznaczeniem na przedszkole, bibliotekę oraz świetlicę wiejską.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz kulturowej; • stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; • zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego; • wzrost popytu na korzystanie z oferty kulturalnej; • zwiększenie integracji i spójności społecznej; • wzrost atrakcyjności gminy; • stworzenie nowych atrakcji rekreacyjnych; • propagowanie zdrowego i aktywnego trybu życia; • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru. <i>Wskaźniki produktu:</i>

	1. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych ogólnodostępnych obiektów edukacyjnych [szt.] – 1. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> 1. Liczba osób, które skorzystały z nowo powstałych usług [os./rok] – 200.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2

Tytuł projektu strategicznego	<i>Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy</i>		
Lokalizacja	Gmina Bolesław	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	20 mln zł		
Środki własne gminy	4 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	16 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą 9		
Cel i zakres rzeczowy projektu (konceptcja)	Celem projektu jest wsparcie rozwoju działalności gospodarczej oraz przedsiębiorczości mieszkańców, a także upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie, zmniejszenie bezrobocia na terenie gminy, a tym samym zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą w szczególności skierowane na wsparcie osób dorosłych w zakresie umiejętności i kompetencji podstawowych, w tym cyfrowych. Projekt zakłada również stworzenie systemu wsparcia w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Zakres rzeczowy projektu obejmuje: 1. Budowanie postaw przedsiębiorczości od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży; 2. Cyfryzację usług publicznych – zapewnienie wysokiej jakości i bezpiecznego dostępu do Internetu, e-usług i otwartych danych, a także podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców; 3. Wspieranie rozwoju sieci współpracy, tj. klastrów wiejskich, grup i organizacji producentów, innowacyjnych partnerstw oraz spółdzielczości wiejskiej; Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Bolesław, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, rolnicy		
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby zwiększenia atrakcyjności gminy pod względem zatrudnienia; • potrzeby pobudzenia przedsiębiorczości wśród mieszkańców;		

	• potrzeby zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym. Realizacja projektu przyczyni się więc do poprawy jakości życia mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju przedsiębiorczości, a tym samym przyczyni się do wzmocnienia gospodarczego gminy.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.1. Aktywizacja gospodarcza; 1.2. Wykreowanie warunków do współdziałania; Kierunki działań: 1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców; 1.2.1. Cyfryzacja; 1.2.2. Podnoszenie kompetencji mieszkańców.
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi: nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages</i>, a także nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań, m.in.: 2.1.2.2. <i>Wspieranie edukacji dzieci i młodzieży, szczególnie uzdolnionej;</i> 2.2.2.3. <i>Ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i> Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.: 1. <i>Potrzebni i aktywni. Program aktywizacji zawodowej i społecznej w Gminie Bolesław.</i>
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • utworzenie nowych miejsc pracy; • wzrost przedsiębiorczości mieszkańców; • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy; • wzrost poziomu życia mieszkańców; • wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców [szt./rok] – 25. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> 1. Liczba osób korzystających z dostępnych e-usług publicznych [os./rok] – 2 500.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3

Tytuł projektu strategicznego	<i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych</i>		
Lokalizacja	Gmina Bolesław	Okres realizacji	2023–2030
Szacowana wartość	80 mln zł		
Środki własne gminy	16 mln zł		
Finansowanie zewnętrzne	64 mln zł		
Najbardziej prawdopodobne źródła finansowania	Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027/ Krajowy Plan Odbudowy		
Dodatkowe i/lub alternatywne źródło finansowania	Zgodnie z tabelą 9		
Cel i zakres rzeczowy projektu (koncepcja)	Projekt ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców w celu wzmocnienia funkcji osiedleńczej gminy. Infrastruktura powinna być dostosowana do zasad jej zrównoważonego rozwoju, który sprzyja funkcjom gospodarczym i społecznym. Projekt obejmuje m.in. takie działania jak: 1. Rozwój infrastruktury komunalnej i usług publicznych: a) rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym budowa kanalizacji na terenie gminy, w tym w miejscowościach Samocice, Polipie, Kuzie oraz Świebodzin; b) budowa oraz modernizacja odcinków dróg gminnych, w tym dróg wyposażonych w ciągi piesze i rowerowe, oświetlenie, elementy małej architektury; c) rozwój infrastruktury i usług odpowiadających na wyzwania związane ze zmianami demograficznymi; d) wspieranie rozwoju Podstawowej Opieki Zdrowotnej; e) likwidacja barier architektonicznych w obiektach i przestrzeniach publicznych; f) zwiększenie dostępności opieki żłobkowej na terenie gminy; g) kompleksowe odwodnienie istniejących dróg i miejsc zalewowych, budowa kanalizacji deszczowej, budowa ogrodów deszczowych, ukierunkowanie spływu wód do istniejących cieków wodnych, rozwój ochrony przeciwpowodziowej; h) kampania społeczna na rzecz bioretencji; i) doradztwo indywidualne dla mieszkańców w zakresie bioretencji. 2. Poprawę stanu środowiska: a) termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej; b) wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych, przedsiębiorstwach oraz budynkach użyteczności publicznej; c) rozbudowa istniejących instalacji do produkcji energii i ciepła z OZE o magazyny energii na potrzeby istniejącego źródła oraz budowa nowych instalacji do produkcji energii elektrycznej i ciepła wraz z przyłączami i możliwością budowy magazynów energii na potrzeby danego źródła;		

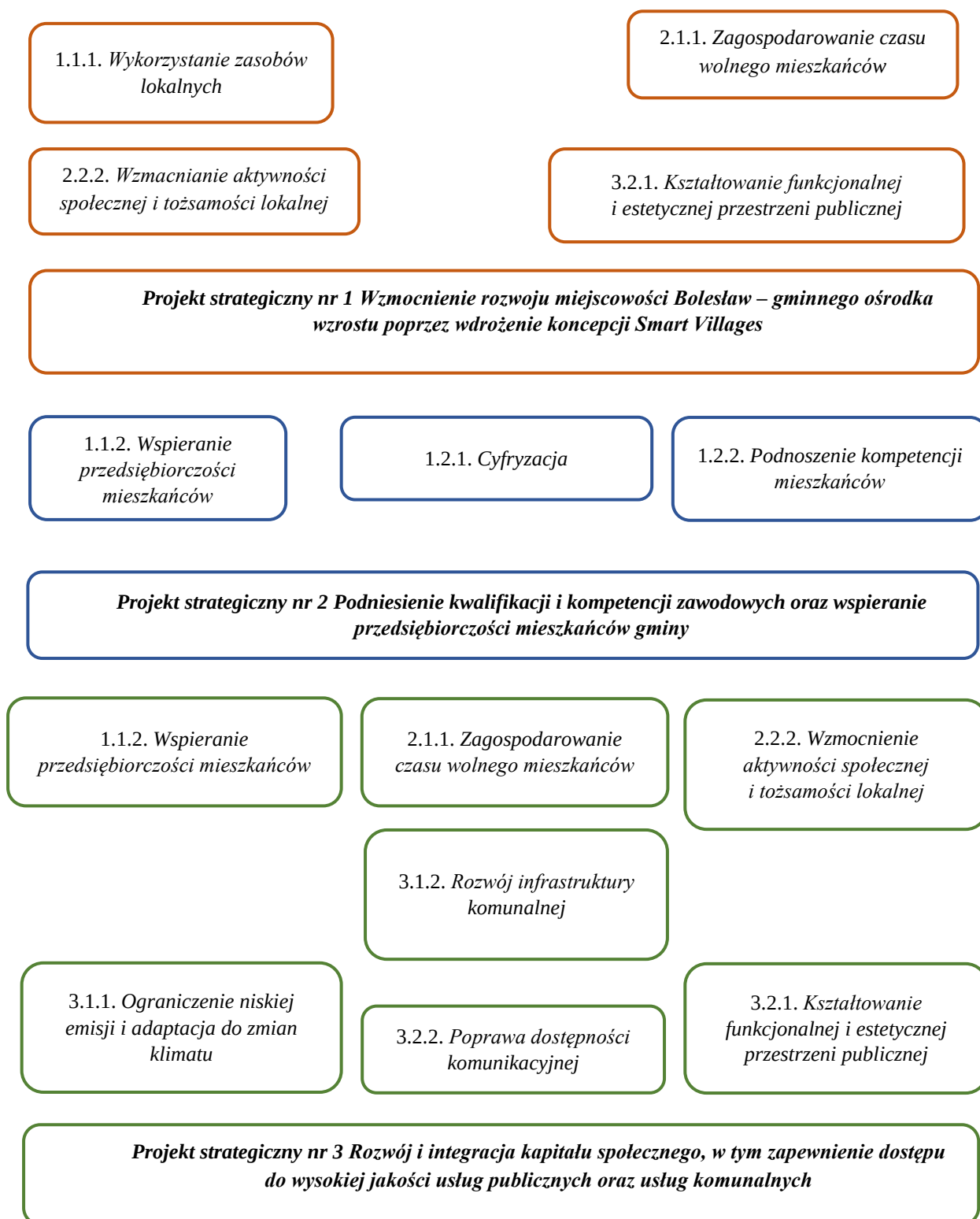
	d) montaż OZE. 3. Rozwój oferty spędzania czasu wolnego i rekreacji: a) budowa dróg dla rowerów i tworzenie tras rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą; b) rozwój pasji i talentów mieszkańców oraz popularyzacja muzyki, tańców ludowych i dziedzictwa kulinarnego poprzez organizację wydarzeń kulturalno-rozrywkowych; c) działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez renowację pomników i figur przydrożnych oraz innych obiektów historycznych na terenie gminy; d) budowa i modernizacja placów zabaw na terenie gminy; e) utworzenie ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy. Projekt zostanie zrealizowany w całości lub w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowych i możliwych źródeł finansowania, które mogą być różne dla poszczególnych etapów. Może być on realizowany w partnerstwie i/lub osobno przez różne podmioty.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Bolesław, organizacje pozarządowe, instytucje kultury
Potrzeba realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z: • potrzeby zwiększenia atrakcyjności gminy do osiedlania się nowych osób; • potrzeby poprawy stanu istniejących obiektów; • potrzeby zwiększenia estetyki i funkcjonalności zagospodarowania przestrzeni; • potrzeby wzrostu dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej; • potrzeby wzmocnienia ochrony środowiska; • potrzeby przystosowania obszaru do skutków zmian klimatu.
Cele operacyjne, kierunki działań, które realizuje projekt	Cele operacyjne: 1.2. <i>Wykreowanie warunków do współdziałania;</i> 2.1. <i>Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji;</i> 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej;</i> 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska;</i> 3.2. <i>Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</i> Kierunki działań: 1.1.2. <i>Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców;</i> 2.1.1. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców;</i> 2.2.2. <i>Wzmocnienie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej;</i> 3.1.1. <i>Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu;</i> 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej;</i> 3.2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej;</i> 3.2.2. <i>Poprawa dostępności komunikacyjnej.</i>
Komplementarność z innymi projektami	Projekt wykazuje szczególną komplementarność z projektami strategicznymi: nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages</i>, a także nr 2 <i>Podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych oraz wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców gminy</i>. Projekt będzie komplementarny także z innymi projektami, które nie zostały wskazane jako projekty strategiczne, ale będą realizowane w ramach działań, m.in.: 1.1.1.2. <i>Wspieranie twórczości lokalnej oraz lokalnych tradycji;</i> 1.1.2.3. <i>Kreowanie i promowanie liderów lokalnych;</i> 2.2.1.2. <i>Prowadzenie programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych.</i> Projekt będzie komplementarny z projektami już zrealizowanymi bądź będącymi w trakcie realizacji, m.in.:

	1. Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla Gminy Bolesław – Etap I; 2. Poprawa układu komunikacyjnego w Gminie Bolesław – modernizacja dróg w m. Samocice, Kanna, Pawłów.
Prognozowane rezultaty oraz produkty i ich wskaźniki	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: • poprawa efektywności zagospodarowania ścieków komunalnych; • wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej; • poprawa jakości środowiska naturalnego; • poprawa estetyki i ładu przestrzennego; • rozwój funkcji osiedleńczej; • rozszerzenie zakresu i poprawa jakości e-usług publicznych; • uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej. <i>Wskaźniki produktu:</i> 1. Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej [szt./rok] – 2. <i>Wskaźniki rezultatu:</i> 1. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO₂] – 1 900.

Źródło: Opracowanie własne

Wskazane w tabelach 6–8 projekty strategiczne zostały wybrane do realizacji jako najważniejsze, ze względu na to, że wykorzystują potencjały gminy w taki sposób, aby posiadane zasoby wzmocniły lokalną gospodarkę i skuteczny rozwój społeczny, z uwzględnieniem wymiaru środowiskowego i przestrzennego. Ostateczny kształt projektów został wypracowany we współpracy przedstawicieli władz gminy (zarówno organu wykonawczego jak i stanowiącego), eksperta zewnętrznego współpracującego z gminą przy opracowaniu dokumentu, mieszkańców gminy oraz przedstawicieli sektora gospodarczego i społecznego, podczas spotkań oraz procesu konsultacji społecznych. Oparcie niniejszej Strategii na potencjałach gminy, w połączeniu z działaniami z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, kapitału społecznego i aktywności społecznej, z zastosowaniem nowych technologii, jest szansą na rozwój lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Projekty strategiczne opierają się nie tylko na potencjałach rozwojowych, ale są również odpowiedzią na wynikające z Diagnozy i zgłaszane przez mieszkańców potrzeby.

Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi

Źródło: Opracowanie własne

3.2.2. Szacunkowe ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* obejmują projekty strategiczne, które wynikają z planów projektowych Gminy Bolesław, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez mieszkańców. Ponadto plany projektowe odpowiadają na możliwości ich sfinansowania z uwzględnieniem sytuacji budżetowej gminy, ponieważ „wskaźnik G – podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy przyjęty do obliczania subwencji wyrównawczej na 2023 r.” wynosi 978,52 zł (przy wskaźniku dla Polski – 2 246,66 zł), co oznacza bardzo niską samodzielność finansową jednostki i w istotny sposób determinuje zdolność realizacji długookresowych zadań rozwojowych inwestycyjnych i nieinwestycyjnych.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu, z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Realizacja Strategii i dobór źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, jednak kluczowymi źródłami finansowania projektów, poza budżetem gminy, będą programy polityki spójności i polityki rolnej UE na lata 2021–2027 oraz Krajowy Plan Odbudowy.

Polityka spójności na lata 2021–2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Wspólna polityka rybołówstwa obejmie Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR). Fundusze te wzajemnie się uzupełniają. W odniesieniu do Krajowego Planu Odbudowy należy zauważyć, że środki dostępne w ramach Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności traktowane są na poziomie unijnego budżetu jako oddzielny element nowej architektury wspólnotowych finansów, a ich celem jest ograniczenie negatywnego wpływu pandemii COVID-19 na gospodarkę Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby wzmocnienia jej odporności na podobne tego typu sytuacje w przyszłości. Fundusze te podlegają nieco innym zasadom podziału niż ma to miejsce w przypadku polityki spójności, gdzie pewnym standardem jest podejście regionalne. W związku z wojną w Ukrainie wprowadzono pakiet zmian w rozporządzeniach polityki spójności – KE przyjęła wniosek dotyczący działania w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) umożliwiający państwom członkowskim i regionom udzielanie wsparcia w sytuacjach nadzwyczajnych osobom uciekającym przed inwazją rosyjską w Ukrainie.

W zakresie programów polityki rolnej Unii Europejskiej 2021–2027 nastąpiło przesunięcie w programowaniu Wspólnej Polityki Rolnej (wydłużenie PROW 2014–2020 o dwa lata, przy jednocześnie zwiększonej alokacji na niektóre działania). 31 sierpnia 2022 roku Komisja Europejska zatwierdziła przygotowany przez Polskę Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027). Dokument ten opracowano na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa, wykorzystując możliwości, jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Takie podejście daje szansę, także w kolejnych latach, na skuteczne, trwałe wzmacnianie konkurencyjności i rozwój polskiego rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem aspektów przejścia do zielonej i cyfrowej

gospodarki (tj. gmin wiejskich oraz gmin miejsko-wiejskich, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców).

Poza wskazanymi powyżej źródłami i instrumentami finansowania, jako źródła finansowania Strategii należy wziąć pod uwagę także różne programy krajowe, takie jak Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych czy Program Inwestycji Strategicznych i inne środki z budżetu państwa, pozostające do dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy. Istotne mogą też być, inne niż w ramach Unii Europejskiej, fundusze ze źródeł europejskich, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Przy tworzeniu ram finansowych warto wziąć pod uwagę analizę dochodów i wydatków gminy z ostatnich kilku lat oraz aktywność gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań. Zgodnie z wynikami Diagnozy, dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca prawie we wszystkich latach wykazywały się tendencją wzrostową. Na podstawie dochodów ogółem, a także dochodów własnych, można określić sprawność finansową danej jednostki – obrazuje ją procentowy udział dochodów własnych w dochodach ogółem. Udział tych dochodów w dochodach ogółem gminy od 2020 r. zaczął spadać, a w 2021 roku wynosił 21,7% i był jednym z najniższych w porównaniu do gmin sąsiednich, województwa małopolskiego (45,4%) i Polski (48,1%). Dochody budżetu ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie w 2021 roku wynosiły 5 013 zł. W Gminie Bolesław występuje korzystne zjawisko wzrostu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, jednak w 2021 r. wynosił on 353 zł, co nadal było wartością najniższą w stosunku do gmin sąsiednich oraz województwa małopolskiego (1 366 zł) i Polski (1 399 zł). Poza dochodami, odzwierciedleniem sytuacji finansowej gminy są jej wydatki. W przypadku Gminy Bolesław wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca z roku na rok są coraz wyższe, w 2017 roku wynosiły 2 970 zł, zaś w 2021 roku już 4 041 zł – wzrost ten jest odzwierciedleniem wyższych dochodów.

Ważnym aspektem zdolności inwestycyjnych Gminy Bolesław, mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i innych beneficjentów z jej terenu jest wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań. Aktywność w tym zakresie odzwierciedla liczba umów/decyzji o dofinansowanie. Pracownicy Urzędu Gminy Bolesław, jednostek organizacyjnych, a także instytucji kultury i innych podmiotów, posiadają dużą bazę wiedzy i doświadczeń w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach, m.in.¹⁰:

- *Budowa Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w m. Pawłów dla gminy Bolesław*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 805 440,90 zł, dofinansowanie z UE: 648 624,76 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, Działanie 5.2. *Rozwijanie systemu gospodarki odpadami* (EFRR);
- *Budowa budynku wielofunkcyjnego z przeznaczeniem na przedszkole, bibliotekę oraz świetlicę wiejską*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 1 769 324,36

¹⁰ Dane z portalu mapadotacji.gov.pl

- zł, dofinansowanie z UE: 1 224 742,23 zł, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2007–2013, Działanie 6.2. *Rozwój obszarów wiejskich* (EFRR);
- *Potrzebni i aktywni. Program aktywizacji zawodowej i społecznej w Gminie Bolesław*, Beneficjent – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławiu, wartość projektu ogółem: 11 385,32 zł, dofinansowanie z UE: 9 677,52 zł, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, Działanie 7.1. *Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji* (EFS);
 - *Budowa kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków dla Gminy Bolesław – Etap I*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 3 526 377,49 zł, dofinansowanie z UE: 2 063 628,79 zł, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006, Działanie 3.1. *Obszary wiejskie* (EFRR);
 - *Poprawa układu komunikacyjnego w Gminie Bolesław – modernizacja dróg w m. Samocice, Kanna, Pawłów*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 740 138,10 zł, dofinansowanie z UE: 444 082,86 zł, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006, Działanie 3.1. *Obszary wiejskie* (EFRR);
 - *Modernizacja GZOZ w Bolesławiu wraz z przebudową schodów zewnętrznych i montażem dźwigu - Etap II*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 291 017,32 zł, dofinansowanie z UE: 103 030,77 zł, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006, Działanie 3.5. *Lokalna infrastruktura społeczna* (EFRR);
 - *Remont budynku Domu Ludowego w Samocicach*, Beneficjent – Gmina Bolesław, wartość projektu ogółem: 74 443,61 zł, dofinansowanie z UE: 54 707,00 zł, w ramach Programu Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004–2006, Działanie 2.3. *Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego* (EFORG).

Gmina Bolesław posiada doświadczenie w realizacji projektów partnerskich, m.in. w projekcie pn. *Partnerski Projekt Budowy Instalacji Odnawialnych Źródeł Energii dla Gmin Województwa Małopolskiego*, współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, 4 Oś Priorytetowa *Regionalna polityka energetyczna*, Działanie 4.1 *Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii*, Poddziałanie 4.1.1 *Rozwój infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych*.

W tabeli 9 przedstawiono najbardziej prawdopodobne źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach celów operacyjnych. Projekty mogą być realizowane w całości z jednego źródła lub częściowo z kilku źródeł, obecnie nie jest możliwe przypisanie z pewnością konkretnego źródła finansowania do konkretnego projektu. W tabeli 10 przedstawiono generalną, przewidywaną kwotę wydatków w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych – koszt realizacji całego planu operacyjnego.

Tabela 9 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*

Lp.	Źródło finansowania	Obszary wsparcia w ramach zidentyfikowanego źródła finansowania
1.	<i>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)</i>	FEnIKS to następca <i>Programu Infrastruktura i Środowisko</i> (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS będzie można inwestować w: – obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym; – budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne; – poprawę bezpieczeństwa transportu; – zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia; – wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.
2.	<i>Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)</i>	Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: <i>Innowacyjna Gospodarka 2007–2013</i> (POIG) oraz <i>Inteligentny Rozwój 2014–2020</i> (POIR). FENG wspiera realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu mogą skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.
3.	<i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS)</i>	Następca <i>Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój</i> (POWER). W programie FERS realizowane jest wsparcie na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.
4.	<i>Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)</i>	Program jest następcą programu <i>Polska Cyfrowa</i> (POPC), który w latach 2014–2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC koncentruje się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (JST) i przedsiębiorców.
5.	<i>Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027 (FEeM)</i>	Następca <i>Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020</i>, środki w ramach <i>Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego</i> i <i>Europejskiego Funduszu Społecznego</i> +. Priorytety programu: 1) Inteligentny i konkurencyjny region; 2) Energetyka i środowisko;

	3) Mobilna Małopolska; 4) Społeczna Małopolska; 5) Małopolska bliżej mieszkańców; 6) Pomoc techniczna. Przewiduje się, że znaczna część projektów i zadań realizowana będzie właśnie z dofinansowaniem w ramach tego programu. W ramach FEdM możliwe będzie finansowanie m.in.: – przedsięwzięć z obszarów e-administracji i cyberbezpieczeństwa, kultury i dziedzictwa regionalnego, e-zdrowia; – inwestycji w poprawę efektywności energetycznej przedsiębiorstw i inwestycji w wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych; – głębokiej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i budynków sektora mieszkaniowego; – inwestycji w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury, przeciwdziałania ruchom masowym i zabezpieczenia potrzeb służb ratowniczych; – przedsięwzięć w zakresie zbiorczej infrastruktury zagospodarowania ścieków komunalnych i inwestycji w systemy zaopatrzenia w wodę i optymalizację zużycia wody; – działań z zakresu wspierania transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej, w tym budowa PSZOK-ów, budowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych, usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest; – działań z zakresu ochrony bioróżnorodności, rozwoju zielonej infrastruktury, zagospodarowania terenów zdegradowanych; – transportu drogowego, nowoczesnych technik zarządzania ruchem, inwestycji z zakresu zwiększania bezpieczeństwa na drogach; – infrastruktury kształcenia i szkolenia, w tym np. infrastruktury ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych i średnich, prowadzących kształcenie ogólne; – budowy, remontów, wyposażenia infrastruktury społecznej związanej ze wsparciem działań z zakresu zapewnienia całodobowej opieki osobom z niepełnosprawnościami, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji; – działań z zakresu rozwoju infrastruktury kultury; – działań z zakresu rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej; – działań z zakresu wsparcia do zwiększenia szans na zdobycie lub zmianę pracy oraz nabycie kompetencji lub kwalifikacji niezbędnych na rynku pracy; – działań z zakresu promocji postaw przedsiębiorczych i kompleksowej pomocy dla osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej; – wiele innych.
--	---

6.	<i>Rozwój Lokalny Kierowany Przez Społeczność (RLKS)</i>	Działania wynikające z Lokalnych Strategii Rozwoju będą realizowane za pomocą instrumentu terytorialnego – <i>Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność</i>. Szczegółowy zakres wsparcia zostanie uszczegółowiony w SzOOP i będzie wynikał z LSR, niemniej jednak mając na względzie wstępne informacje uzyskane od lokalnej społeczności (LGD), IZ zakłada, że wsparcie w szczególności obejmie: – przestrzeń publiczną, likwidację barier architektonicznych; – infrastrukturę edukacyjną, rekreacyjną, turystyczną i kulturalną. W obszarach wsparcia w ramach instrumentu RLKS zostanie zachowana demarkacja ze wsparciem w ramach inicjatywy LEADER (budżet EFRROW). Główne grupy docelowe: – mieszkańcy województwa małopolskiego obszarów objętych IIT, w tym GPR; – mieszkańcy obszarów objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju.
7.	<i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS WPR 2023–2027)</i>	<i>Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027</i> jest następcą <i>Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020</i>. PS WPR zakłada wspieranie zrównoważonego rozwoju polskich gospodarstw, sektora przetwórstwa i poprawę warunków życia i pracy w małych miejscowościach wiejskich. W ramach realizacji programu będą wspierane zrównoważone metody gospodarowania, przyjazne klimatowi i środowisku; chroniące wodę, glebę i powietrze oraz bioróżnorodność. Ponadto PS WPR sprzyjać będzie produkcji i wykorzystaniu zrównoważonej energii. Wzmacniana będzie różnorodność gospodarcza, w tym biogospodarka. Działania te spowodują poprawę dynamiki rozwojowej oraz zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców terenów wiejskich i osób wykluczonych. Upowszechniane i wdrażane będą rozwiązania naukowe i innowacyjne, w tym cyfrowe, usuwające bariery rozwojowe wsi i rolnictwa. PS WPR opiera się na dziesięciu kluczowych celach: – wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego; – zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację; – poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości; – przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii; – wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze; – przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu; – przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich;

		– promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa; – poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt; – modernizacja sektora przez sprzyjanie w dzieleniu się wiedzą, innowacji i cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, a także zachęcenie do ich wykorzystywania.
8.	<i>Krajowy Plan Odbudowy – w ramach Funduszu Odbudowy</i>	Dokument programowy określający cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności: 1) zielona transformacja; 2) transformacja cyfrowa; 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu; 4) spójność społeczna i terytorialna; 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna; 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.
9.	<i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)</i>	RFIL to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. Środki przekazane przez rząd będzie można wykorzystać na bliskie ludziom inwestycje, m.in. budowę żłobków, przedszkoli czy drogi – a także inne niezbędne lokalnie działania.
10.	<i>Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych</i>	Program Inwestycji Strategicznych ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK.
11.	<i>Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</i>	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.
12.	Ewentualne inne fundusze i programy międzynarodowe, europejskie i krajowe.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych

Lp.	Cel operacyjny	Szacowana kwota wydatków	Wkład własny Realizatorów	Dofinansowanie
Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca				
1.1.	Aktywizacja gospodarcza	24 mln zł	4,8 mln zł	19,2 mln zł
1.2.	Wykreowanie warunków do współdziałania	19 mln zł	3,8 mln zł	15,2 mln zł
Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego				
2.1.	Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji	17 mln zł	3,4 mln zł	13,6 mln zł
2.2.	Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej	15 mln zł	3 mln zł	12 mln zł
Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko				
3.1.	Ochrona i poprawa jakości środowiska	23 mln zł	4,6 mln zł	18,4 mln zł
3.2.	Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych	27 mln zł	5,4 mln zł	21,6 mln zł
SUMA		125 mln zł	25 mln zł	100 mln zł
W tym projekty strategiczne		120 mln zł	24 mln zł	96 mln zł

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ¹¹
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce	Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to: – <i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej;</i> – <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;</i> – <i>Lepiej połączona Europa;</i> – <i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym;</i> – <i>Europa bliżej obywateli;</i> – <i>Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu.</i> Założenia Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 wpisują się bezpośrednio lub pośrednio w każdy z powyższych wskazanych celów. Szczególna spójność zauważalna jest dla celu <i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> z założeniami w Strategii: cel operacyjny 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i> – kierunki działań 3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu</i> oraz 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i>. W obu tych dokumentach kładzie się nacisk na efektywność energetyczną i redukcję emisji gazów cieplarnianych, przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważoną gospodarkę wodną i ściekową, gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz wzmacnianie ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Równie komplementarnym i spójnym z założeniami Strategii celem Umowy Partnerstwa jest cel 5 <i>Europa bliżej obywateli</i>. Istotą tego celu jest: <i>zwiększenie wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań nakierowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich problemów w oparciu o endogeniczne potencjały. W ramach celu wspierana będzie realizacja przygotowanych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym strategii ukierunkowanych na zmiany strukturalne danego obszaru</i>. Niniejsza

¹¹ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		Strategia stanowi właśnie jedną z takich lokalnych strategii, które będą realizowane m.in. za pomocą Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT).
2.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	<i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu. Cele Agendy, w które bezpośrednio wpisują się założenia Strategii, to: – <i>Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;</i> – <i>Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie;</i> – <i>Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;</i> – <i>Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;</i> – <i>Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;</i> – <i>Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</i> Spójność założeń Strategii z wyżej wymienionymi celami, przejawia się bezpośrednio lub pośrednio we wszystkich jej celach: – Cel operacyjny 1.1. <i>Aktywizacja gospodarcza</i> poprzez wykorzystanie zasobów lokalnych oraz wspieranie ich przedsiębiorczości – spójność w szczególności z celami 4, 8 Agendy; – Cel operacyjny 1.2. <i>Wykreowanie warunków do współdziałania</i> poprzez kreowanie lokalnego rynku pracy oraz cyfryzację – spójność w szczególności z celami 4 i 8 Agendy; – Cel operacyjny 2.1. <i>Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji</i> poprzez edukację mieszkańców oraz zagospodarowanie czasu wolnego – spójność w szczególności z celami 3, 4 i 8 Agendy; – Cel operacyjny 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej</i> poprzez włączenie społeczne i wspieranie integracji oraz budowanie tożsamości mieszkańców – spójność w szczególności z celami 3 i 4 Agendy; – Cel operacyjny 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i> poprzez zaspokojenie potrzeb energetycznych oraz rozwój infrastruktury komunalnej – spójność w szczególności z celami 3, 6, 13, 15 Agendy; – Cel operacyjny 3.2. <i>Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych</i> poprzez racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz

		poprawę bezpieczeństwa i mobilności mieszkańców – spójność w szczególności z celami 13 i 15 Agendy.
3.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w wymiarze terytorialnym oraz zgodny z rozstrzygnięciami funkcjonalno-przestrzennymi zawartymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów: 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych. W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi: – Celu 1., tj. cel 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; – Celu 2., tj. cel 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz cel 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym; – Celu 3., tj. cel 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem oraz cel 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)	Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR) jest: tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu. Cel ten w sposób bezpośredni koreluje z wizją Gminy Bolesław: Współtworzona przez aktywnych gospodarczo i społecznie mieszkańców Gmina Bolesław miejscem rozwoju i samorealizacji. Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia dokumentu, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszej Strategii: <i>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</i> <i>Obszar: Przemiany strukturalne sektora. Nowe formy działania i współpracy. Nowoczesne instrumenty wsparcia.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Małe i średnie przedsiębiorstwa.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca – cel operacyjny 1.1. Aktywizacja gospodarcza. <i>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</i> <i>Obszar: Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Spójność społeczna.</i>

		<i>Obszar: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Rozwój zrównoważony terytorialnie.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 2. <i>Wysoki poziom kapitału społecznego – cel operacyjny; 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej.</i> <i>Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.</i> <i>Obszar: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce.</i> <i>Obszar: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem.</i> <i>Obszar: Cyfrowe państwo usługowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: E-państwo.</i> <i>Obszar: Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.</i> <i>Główne obszary koncentracji działań: Efektywność wykorzystania środków UE.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić szczególną uwagę na spójność z celem strategicznym 1. <i>Silna gospodarka i efektywna współpraca – cele operacyjne 1.1. Aktywizacja gospodarcza i 1.2. Wykreowanie warunków do współdziałania.</i> Obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.): – <i>Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Zwiększenie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju;</i> – <i>Wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju;</i> – <i>Zrównoważenie systemu energetycznego Polski;</i> – <i>Rozwój potencjału środowiska naturalnego na rzecz obywateli i przedsiębiorców.</i> Analizując plan operacyjny (tabela 5) stwierdza się, że powyższe obszary wpływają również na osiągnięcie celów Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 – szczególnie na wzrost przedsiębiorczości, wzmocnienie cyfrowe oraz tworzenie możliwości rozwoju i współdziałania mieszkańców.
--	--	--

5.	<i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i>	W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i> stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska: <i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i> <i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i> <i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i> Na cele te, w sposób bezpośredni lub pośredni, odpowiada w szczególności w Strategii cel operacyjny: 3.1. <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i>, kierunek działań: 3.1.1 <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu.</i>
6.	<i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>	Cele i kierunki działań <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, z którymi <i>Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i> jest najmocniej powiązana, to: <i>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne:</i> <i>1.1.1. Wzmocnienie i upowszechnienie mechanizmów dialogu i współpracy,</i> <i>1.1.2. Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy w obszarze realizacji zadań publicznych,</i> <i>1.1.3. Doskonalenie rozwiązań instytucjonalno-prawnych umożliwiających rozwój sektora obywatelskiego,</i> <i>1.2.4. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnej,</i> <i>1.2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przez edukację włączającą.</i> <i>Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:</i> <i>2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,</i> <i>2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.</i> W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że jednym z celów operacyjnych <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i> jest cel 2.2. <i>Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej</i>, który w wielu aspektach wpisuje się w powyższe założenia. Wdrożenie <i>Strategii</i> przyczyni się do zwiększenia zaangażowania obywateli w życie publiczne, szczególnie poprzez wspieranie lokalnej aktywności i zachęcanie do realizacji wspólnych inicjatyw czy rozwinięcie partycypacyjnego zarządzania gminą. Wdrażanie <i>Strategii</i> będzie sprzyjać włączeniu społecznemu, szczególnie poprzez zapewnienie udziału w życiu społecznym seniorom i osobom niepełnosprawnym oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, a także poprzez wspieranie rozwoju wolontariatu i ekonomii społecznej.
7.	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i>	<i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W <i>Strategii</i> przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa

		w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i>: Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>: – Kierunek interwencji II.1 <i>Rozwój liniowej infrastruktury technicznej</i>; – Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych</i>; – Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast</i>; – Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska</i>; – Kierunek interwencji II.5 <i>Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom</i>. Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>: – Kierunek interwencji III.1. <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa</i>; – Kierunek interwencji III.2. <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy</i>; – Kierunek interwencji III.3. <i>Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi</i>; – Kierunek interwencji III.4. <i>Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym</i>; – Kierunek interwencji III.5 <i>Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich</i>. Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do 2030</i> jest budowa lub modernizacja infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, która będzie prowadzona w sposób zintegrowany z działaniami uzupełniającymi, służącymi zwiększeniu dostępności cyfrowej obszarów wiejskich. Zwiększona będzie dostępność cyfrowa, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych. Planuje się inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, a także wspieranie gospodarki o obiegu zamkniętym. Najważniejsze pozarolnicze wyzwania o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, to m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, do których zaliczono: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami z niepełnosprawnością i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji publicznych i kultury – inwestycje takie zostały wskazane jako priorytetowe w <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i>. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych. Wdrażanie Strategii przyczyni się też do dynamizacji przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych.
--	--	---

8.	<i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹² oraz Mapy zagrożenia powodziowego</i>	Według danych z programu ISOK¹³ (mapy zagrożenia powodziowego), Gmina Bolesław jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Obszar ten znajduje się w północnej części gminy. Gmina Bolesław położona jest w regionie wodnym dorzecza Wisły, regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły, w obrębie następujących wód podziemnych (JCWPd)¹⁴: I. Kod JCWPd: GW2000133, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrożona. Działania podstawowe: nie zaplanowano żadnych działań podstawowych; Działania uzupełniające: nie zaplanowano żadnych działań uzupełniających. II. Kod JCWPd: GW2000100, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrożona. Działania podstawowe: nie zaplanowano żadnych działań podstawowych; Działania uzupełniające: nie zaplanowano żadnych działań uzupełniających. III. Kod JCWPd: GW2000115, Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu JCWPd: dobry, Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych: niezagrożona. Działania podstawowe: nie zaplanowano żadnych działań podstawowych; Działania uzupełniające: nie zaplanowano żadnych działań uzupełniających. Poniżej przedstawiono dane o stanie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) obszaru dorzecza Wisły obejmujących obszar Gminy Bolesław: I. Kod JCWP: RW2000122159: Nazwa: Wisła od Raby do Nidy, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: poniżej dobrego,
----	--	--

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).

¹³ Informatyczny System Osłony Kraju, isok.gov.pl

¹⁴ Hydroportal – Plany Gospodarowania Wodami, wody.isok.gov.pl

		Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe: – uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy; – rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta; – analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy poza aglomeracjami. Działania uzupełniające: – aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP. II. Kod JCWP: RW20001221799: Nazwa: Wisła od Nidy do Wisłoki, Stan/potencjał ekologiczny: słaby, Stan chemiczny: poniżej dobrego, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe: – realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; – rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta. Działania uzupełniające: – opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej; – aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP; – realizacja wybranego wariantu udrożnienia cieku – działanie inwestycyjne. III. Kod JCWP: RW200011217499: Nazwa: Breń – Żabnica od Żymanki do ujścia, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe: – kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność. Działania uzupełniające: – ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami. IV. Kod JCWP: RW20000921569: Nazwa: Wiślina,
--	--	---

		Stan/potencjał ekologiczny: nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP), Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: brak danych, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe: – dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: – dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. V. Kod JCWP: RW20000921729: Nazwa: Kanał Zyblikiewicza, Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany, Stan chemiczny: dobry, Stan ogólny: zły, Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego: zagrożona. Działania podstawowe: – dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Działania uzupełniające: – dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających. Obszar Gminy Bolesław nie znajduje się w granicach udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych. Cztery z pięciu jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się w granicach gminy odznacza się stanem ogólnym złym, dla jednej jednolitej części wód powierzchniowych nie ma danych. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko.
9.	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły ¹⁵	W Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły nie wskazano Gminy Bolesław jako terenu o najwyższym stopniu ryzyka powodziowego. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Hydroportalu (Plany zarządzania ryzykiem powodziowym) – Gmina Bolesław znajduje się w obszarach problemowych. W dokumencie wskazano konieczność realizacji zadań pn. <i>Rozbudowa wałów Wisły sandomierskiej wymagających podwyższenia</i> o nr ID: W_GZW_1274 oraz <i>Studium wykonalności programu inwestycyjnego w zlewni Żabnicy-Breń, wraz z uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz zgody na realizację przedsięwzięcia</i> o nr ID: W_GZW_1806. W Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko. Zaplanowane do realizacji działania i projekty w Strategii, w ramach których konieczne będzie zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, nie będą stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi, naruszać planu zarządzania ryzykiem powodziowym, czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739).

10.	Plan przeciwdziałania skutkom suszy ¹⁶	Zgodnie z zapisami Planu: <i>Działania mające na celu wzmocnienie oraz przywrócenie zdolności retencyjnych danego obszaru, takie jak:</i> 1) <i>ochrona oraz odbudowa ekosystemów;</i> 2) <i>ochrona oraz odbudowa bioróżnorodności m.in. poprzez renaturyzację i renaturalizację ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz terenów podmokłych, zalesienia, biologizację gleby;</i> 3) <i>wdrażanie zasady zrównoważonego planowania i projektowania obszarów miejskich (tzw. smart city, wprowadzanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury);</i> 4) <i>zmiany na rzecz ograniczania wodochłonności gospodarki</i> – skutecznie przeciwdziałają skutkom suszy, ale także mają swój pozytywny wpływ na tworzenie gospodarki neutralnej dla klimatu. Zatem działania adaptacyjne stosowane w przeciwdziałaniu skutkom suszy nie tylko minimalizują skutki wystąpienia suszy, ale również przyczyniają się do obniżania zagrożenia występowania tego zjawiska. Cel strategiczny w Strategii, który najmocniej koreluje z zapisami Planu przeciwdziałania skutkom suszy, to: 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko. W Planie wskazane zostały: Lista inwestycji zgłoszonych przez podmioty zewnętrzne (spoza PGW WP) i Lista zadań inwestycyjnych związanych ze zwiększeniem retencji korytowej w zlewniach na obszarach wiejskich. Gmina Bolesław nie znalazła się na żadnej z tych list. Zasoby dyspozycyjne to zasoby odnawialne pomniejszone o średnią z wieloletnia wielkość przepływu wód, tak aby nie dopuścić do znacznego pogorszenia stanu wód powierzchniowych związanych z wodami podziemnymi i do powstania znaczących szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych. Gmina Bolesław znajduje się w obszarze, dla którego moduł zasobów dyspozycyjnych wynosi 100–150 m³ /24h/km². Na zarządzanie ryzykiem suszy przełożenie mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Większość obszaru Gminy Bolesław znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym głównie do klasy III silnie zagrożone suszą rolniczą oraz klasy IV – ekstremalnie zagrożony. W kontekście zagrożenia suszą hydrologiczną obszar prawie całej gminy zakwalifikowano do klasy III – silnie zagrożone. W zakresie zagrożenia suszą hydrogeologiczną w JCWPd gmina zakwalifikowana została do klasy I – słabo zagrożone. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy to przede wszystkim klasa III – silnie zagrożone suszą. Dla Gminy Bolesław znajdującej się w granicach zlewni następujących JCWP: Wisła od Raby do Nidy, Wisła od Nidy do Wiślaki, Breń – Żabnica od Żymanki do ujścia, Wiślina, Kanał Zyblikiewicza rekomenduje się wdrożenie działań: zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie nr 1), retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie nr 3), realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie nr 4), analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie nr 6), budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększenia retencji glebowej (działanie nr 8 w zakresie przebudowy), wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych
-----	---	--

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1615).

		(działanie nr 9), budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie nr 10), przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych (działanie nr 24), przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania (działanie nr 25).
POZIOM REGIONALNY		
11.	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” (SRWM 2030)	Zakres <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i> wpisuje się w horyzont czasowy przyjęty w <i>Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”</i> (SRWM 2030). Wyznaczone w niej cele strategiczne, a w ich ramach cele operacyjne wraz z wymienionymi kierunkami działań wpisują się w zapisy SRWM 2030 w sposób bezpośredni lub pośredni m.in. w niżej wymienione obszary tematyczne i priorytety. OBSZAR TEATYCZNY I: MAŁOPOLANIE Kierunek polityki rozwoju 1. <i>Małopolskie rodziny</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna</i>. Kierunek polityki rozwoju 2. <i>Opieka zdrowotna</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 2.2.1. <i>Włączenie i integracja społeczna</i> Kierunek polityki rozwoju 4. <i>Sport i rekreacja</i>. W kierunek ten wpisują się kierunki działań 1.1.1. <i>Wykorzystanie zasobów lokalnych</i> oraz 2.1.1. <i>Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców</i>. Kierunek polityki rozwoju 5. <i>Kultura i dziedzictwo</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i>. Kierunek polityki rozwoju 6. <i>Edukacja</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 2.1.2. <i>Edukacja na każdym etapie życia</i>. Kierunek polityki rozwoju 7. <i>Rynek pracy</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 1.2.2. <i>Podnoszenie kompetencji mieszkańców</i>. OBSZAR TEATYCZNY II: GOSPODARKA Kierunek polityki rozwoju 5. <i>Cyfrowa Małopolska</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 1.2.1. <i>Cyfryzacja</i>. OBSZAR TEATYCZNY III: KLIMAT I ŚRODOWISKO Kierunek polityki rozwoju 1. <i>Ograniczenie zmian klimatycznych</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu</i>. Kierunek polityki rozwoju 2. <i>Gospodarowanie wodą</i>. W kierunek ten wpisują się kierunki działań SRG: 3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu</i> oraz 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i>. Kierunek polityki rozwoju 4. <i>Edukacja ekologiczna</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 3.1.1. <i>Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu</i>. OBSZAR TEATYCZNY IV: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM Kierunek polityki rozwoju 2. <i>Współpraca i partnerstwo</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i>. OBSZAR TEATYCZNY V: ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE

		Kierunek polityki rozwoju 1. <i>Ład przestrzenny</i>. W kierunek ten wpisuje się kierunek działań SRG: 3.2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej</i>. Kierunek polityki rozwoju 3. <i>Rozwój obszarów wiejskich</i>. W kierunek ten wpisują się kierunki działań SRG: 1.1.1. <i>Wykorzystanie zasobów lokalnych</i>, 2.2.2. <i>Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej</i>, 3.1.2. <i>Rozwój infrastruktury komunalnej</i>, 3.2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej</i>. SRWM 2030 wskazuje konkretne obszary, które ze względu na specyfikę i obserwowane tam problemy wymagają dodatkowego wsparcia, wykraczające poza działania przewidziane dla całego województwa – obszary strategicznej interwencji (OSI). Jednym z takich OSI są „regionalne i krajowe obszary zagrożone trwałą marginalizacją”, w skład których wchodzi Gmina Bolesław.
12.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego ¹⁷ (PZPWM)	W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego (PZPWM) wskazano, że: <i>na terenie województwa małopolskiego znajduje się 10 obszarów chronionego krajobrazu, które zajmują ok. 573 080 ha, co stanowi 37,7% powierzchni województwa</i>. Na terenie Gminy Bolesław znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Wisły oraz Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego. Formy ochrony przyrody w Gminie Bolesław stanowią 11,5% jej powierzchni. Wskazane w Planie kluczowe zasady polityki przestrzennej, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym, i w które najmocniej wpisują się w założenia Strategii, to: 1. <i>Oszczędne gospodarowanie przestrzenią zurbanizowaną i racjonalne jej wykorzystanie rozumiane jako:</i> 1b. <i>zapobieganie rozpraszaniu zabudowy.</i> 2. <i>Oszczędne gospodarowanie zasobami naturalnymi i dbałość o poprawę jakości środowiska:</i> 2a. <i>ochrona wód i zwiększanie retencji naturalnej, w tym także na terenach zurbanizowanych.</i> 5. <i>Zmniejszanie ryzyka katastrof naturalnych:</i> 5a. <i>powstrzymanie, a z czasem eliminacja, zabudowy w terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym;</i> 5b. <i>powstrzymanie zabudowy na terenach osuwiskowych.</i> W PZPWM wyodrębniono: <i>obszary charakteryzujące się podobnymi cechami zagospodarowania przestrzennego, pewną spójnością przyrodniczą i krajobrazową, wewnętrzną spójnością gospodarczą oraz wspólnotą wyzwań rozwojowych</i>. Gminę Bolesław zaliczono do obszaru funkcjonalnego „Farma – F2” (łącznie 11 gmin subregionu tarnowskiego). W charakterystyce jakościowej obszaru wskazano, że jego szczególnym zasobem są „gleby wysokiej jakości”, natomiast w charakterystyce strukturalnej jako kontekst przestrzenny wskazano „sąsiedztwo rolniczego zagłębia Województwa Świętokrzyskiego”: <i>Część południowo-wschodnia Farmy (Gmina Bolesław) położona jest na równinnej Nizinie Nadwiślańskiej oraz Podgórzu Bocheńskim i Płaskowyżu Tarnowskim – mezoregionach o łagodnej rzeźbie terenu. Historycznie rzecz biorąc północna część obszaru w przeszłości znajdowała się pod zaborem rosyjskim, natomiast południowa część należała do monarchii austro-węgierskiej. Równinne tereny południowej części obszaru położone są w terenach zagrożonych powodzią i wymagają</i>

¹⁷ Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r.

		<i>szczególnej polityki zagospodarowania przestrzennego. Kluczową kwestią dla zachowania rolniczego charakteru obszaru jest utrzymanie, a nawet polepszenie jakości przestrzeni produkcyjnej poprzez ochronę gleb najwyższej jakości przed przekształceniami ich na cele nierolnicze oraz ochronę przed naturalną sukcesją roślinną oraz zapewnienie dobrego stanu melioracji.</i>
13.	<i>Uchwała Nr XVIII/295/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 września 2012 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły</i>	Część Gminy Bolesław objęta jest Obszarem Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły. We wskazanej uchwale określono m.in. zakaz: zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką, realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka. Uchwała wskazuje na odstępstwa, których nie dotyczą powyższe zakazy.
POZIOM PONADLOKALNY I LOKALNY		
14.	<i>Strategia Terytorialna Partnerstwa „Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego”</i>	Strategia terytorialna opracowana została w ramach „Pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego” dla gmin powiatu dąbrowskiego oraz samego Powiatu Dąbrowskiego. Wizja Partnerstwa to: „Powiśle Dąbrowskie – miejsce atrakcyjne do życia i rozwoju wielu pokoleń mieszkańców”. Taki opis stanu docelowego jest spójny z wizją rozwoju Gminy Bolesław. Najmocniejsza korelacja występuje między następującymi założeniami dokumentów: – Cel strategiczny 1 Strategii terytorialnej: <i>Wzmocnienie potencjału gospodarczego oraz rynku pracy obszaru partnerstwa odpowiada w znacznej mierze celowi strategicznemu SRG, tj. 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca;</i> – Cel strategiczny 2 Strategii terytorialnej: <i>Wzrost jakości infrastruktury i usług publicznych na obszarze partnerstwa odpowiada w znacznej mierze celom strategicznym SRG, tj. 2. Wysoki poziom kapitału społecznego oraz 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko;</i> – Cel strategiczny 3 Strategii terytorialnej: <i>Poprawa jakości środowiska naturalnego i zapobieganie skutkom zmian klimatu odpowiada w znacznej mierze celowi strategicznemu SRG, tj. 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko.</i>

Źródło: Opracowanie własne

4. Wymiar przestrzenny polityki rozwoju – podejście zintegrowane w strategii rozwoju

Jak wspomniano we Wstępie niniejszego opracowania, w dniu 13 listopada 2020 r. wszedł w życie nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju – *Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378 z późn. zm.), której celem jest realizacja postanowień *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii. Poza integracją strategii rozwoju na różnych poziomach administracji, celem nowelizacji przepisów była także integracja w dokumentach strategicznych wymiaru społecznego i gospodarczego z przestrzennym.

Ustawodawca jasno określił elementy strategii rozwoju gminy. Są wśród nich takie, które nie występowały w dotychczasowych strategiach:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
3. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

Przestrzeń stanowi kluczowy zasób, dlatego ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej ma priorytetowe znaczenie dla rozwoju. W przestrzeni przebiegają lub na nią oddziałują wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Z jednej strony stanowi więc uwarunkowanie rozwoju, z drugiej jednak podlega licznym zmianom, które wynikają z prowadzonych działań. Oddziaływanie człowieka na przestrzeń, kształtowanie jej w sposób planowy lub mimowolny, wpływa na warunki życia i gospodarowania, a także warunkuje życie przyszłych pokoleń. Człowiek, niezależnie od miejsca zamieszkania, właśnie na danym terytorium doświadcza występujących tam procesów. Konsekwencją niewłaściwie zaprogramowanych i realizowanych działań rozwojowych mogą być różnego rodzaju konflikty przestrzenne, których wyeliminowanie może okazać się trudniejsze w momencie, kiedy już zaistnieją. Dlatego tak istotne jest zwrócenie uwagi na aspekty przestrzenne przy przygotowywaniu zarówno dokumentów strategicznych, jak i wdrożeniowych. Przestrzeń powinna być traktowana nie tylko jako oczywiste uwarunkowanie dla rozwoju sfery społecznej i gospodarczej, ale jako kluczowa wartość publiczna. Jest ona podstawą do formułowania celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego.

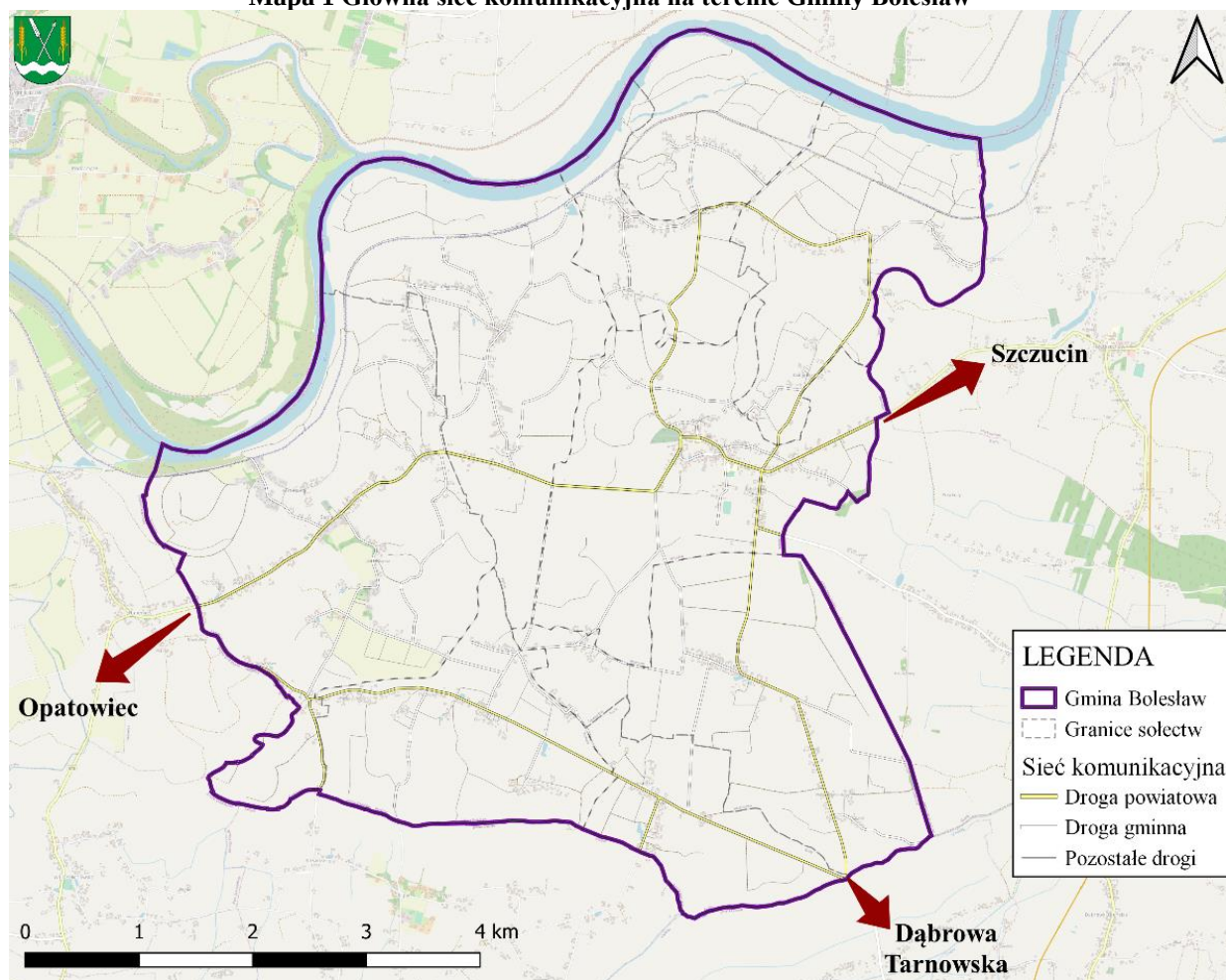
Niniejsza Strategia zapewnia koordynację przestrzenną wszelkich planowanych działań w zgodzie ze zrównoważonym rozwojem i ładem przestrzennym.

4.1. Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Bolesław wynika głównie z jej położenia geograficznego, środowiska naturalnego, a także otoczenia i powiązań z jednostkami sąsiednimi.

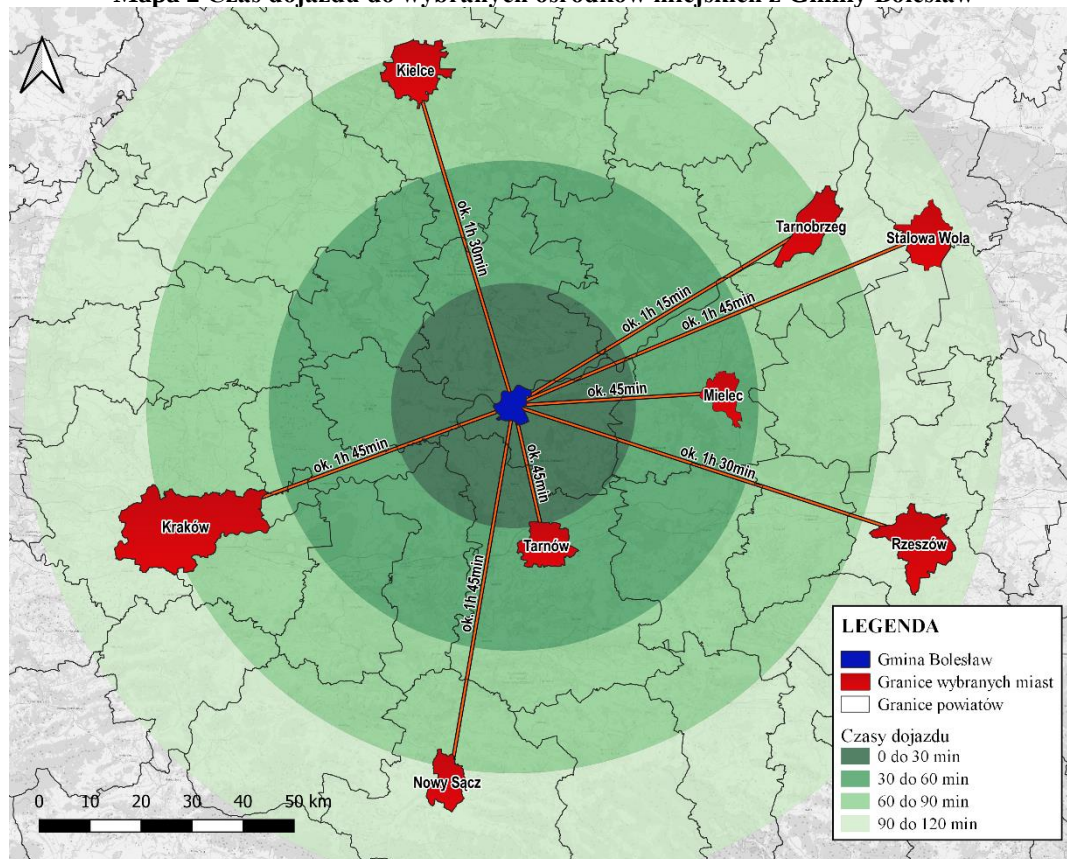
Gmina Bolesław jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa małopolskiego i graniczy z gminami Gręboszów, Olesno oraz Mędrzechów, położonymi na terenie tego samego województwa, a także z Gminą Nowy Korczyn, która położona jest w województwie świętokrzyskim. Gmina pokryta jest wyłącznie drogami gminnymi i powiatowymi, nie przebiegają przez jej teren żadne drogi krajowe ani wojewódzkie. Przez gminę nie przebiegają również linie kolejowe. Najbliższymi ośrodkami miejskimi są Tarnów i Mielec, do których czas dojazdu zajmuje ok. 45 minut. Dojazd do miasta wojewódzkiego – Krakowa – zajmuje ok. 1 h 45 min. Do drugiego miasta wojewódzkiego – Kielc – dojazd zajmuje ok. 1 h 30 min. Na mapie 2 została przedstawiona sieć komunikacyjna gminy, natomiast na mapie 3 – czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich, który nie jest korzystny dla mieszkańców. Należy także nadmienić, iż gmina jest jedną z gmin obszaru zakwalifikowanego w regionie jako wewnętrzne peryferia województwa małopolskiego.

Mapa 1 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Bolesław

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl

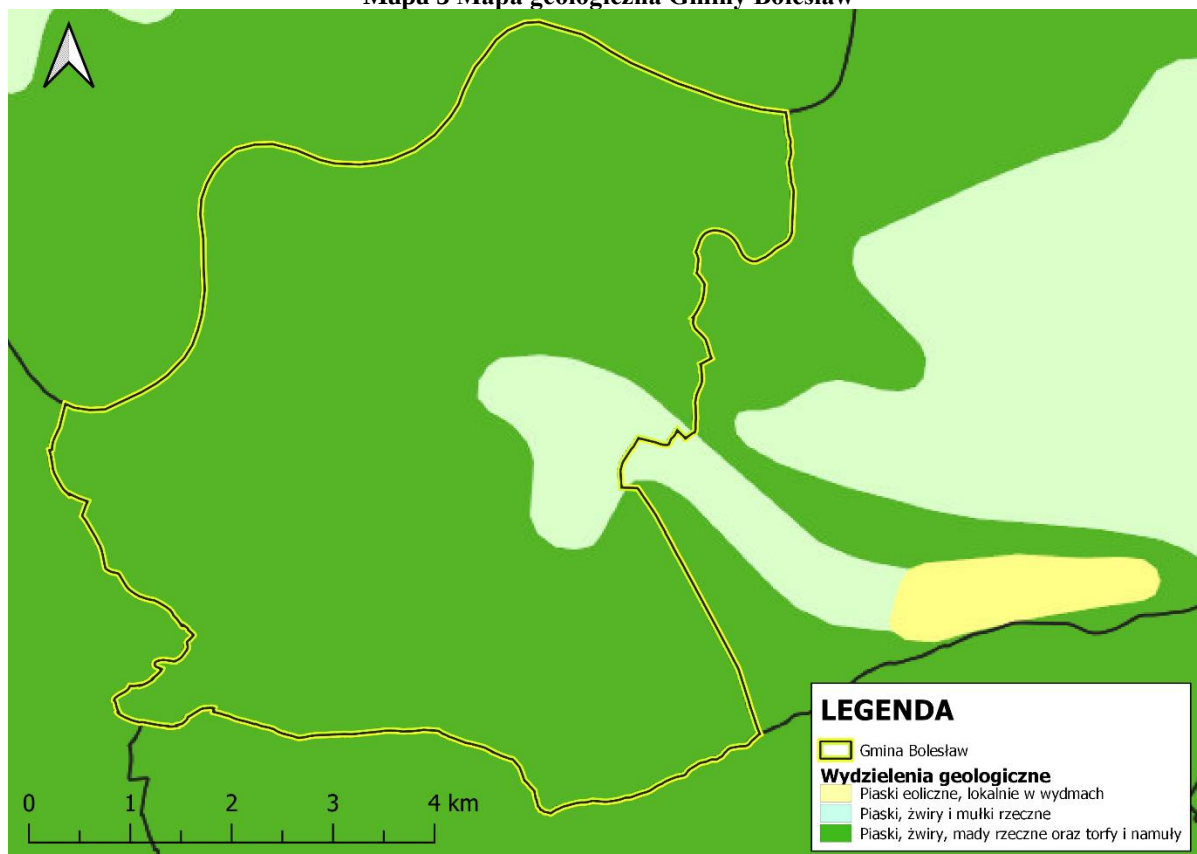
Mapa 2 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Bolesław

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem programu QGIS 3.16.6 – Hannover

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego, obszar Gminy Bolesław położony jest w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem, w podprowincji Północne Podkarpacie, w makroregionie Kotliny Sandomierskiej, a także w mezoregionie Niziny Nadwiślańskiej. Przez północną część gminy przepływa rzeka Wisła. Przeważającymi wydzieleniami geologicznymi są piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy, a także namuły. Na mapie 3 przedstawiono budowę geologiczną gminy.

Mapa 3 Mapa geologiczna Gminy Bolesław

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych ze strony Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowy Instytut Badawczy, geologia.pgi.gov.pl

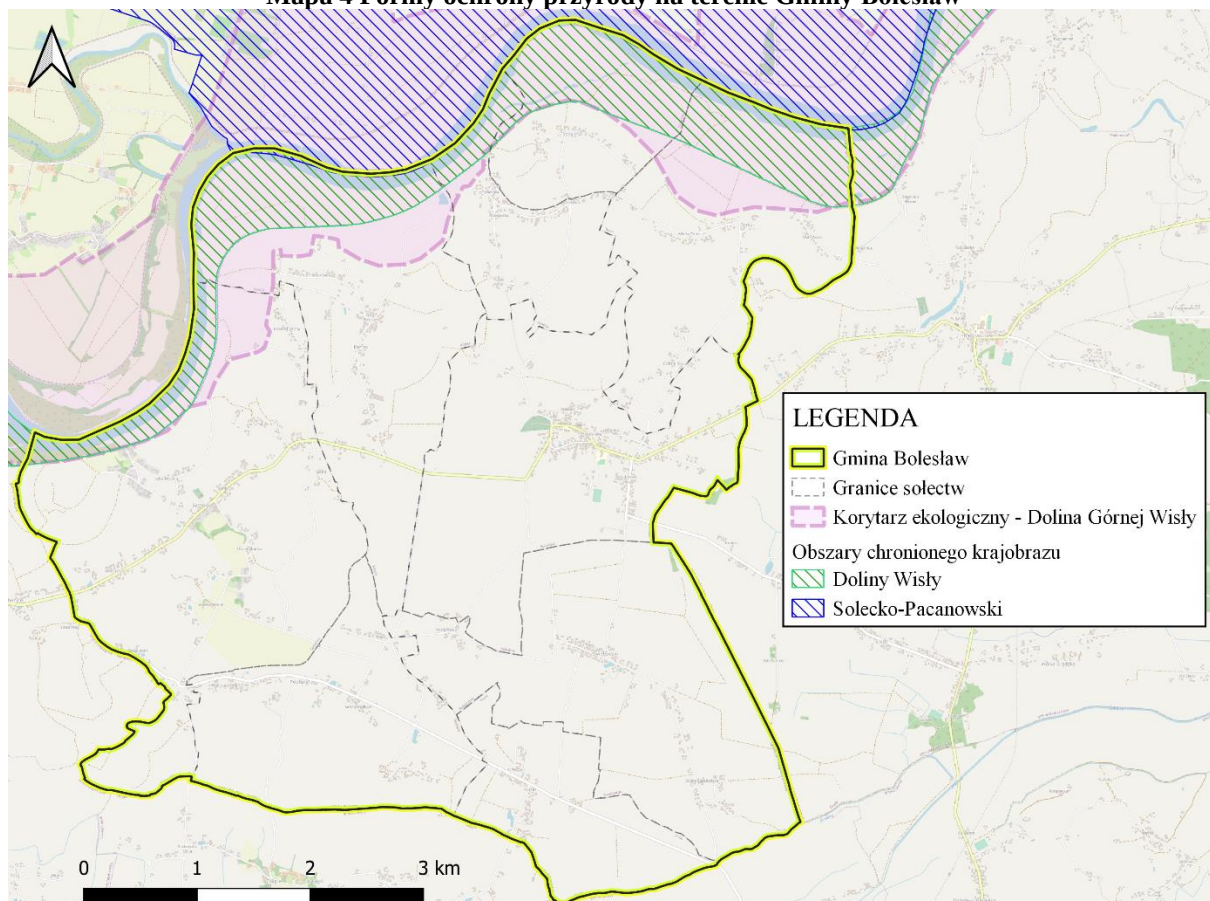
Według informacji zwartych na stronie Państwowego Instytutu Geologicznego, na obszarze Gminy Bolesław nie udokumentowano żadnego złoża kopalin oraz nie występują tereny czy obszary górnicze. Nie występują również osuwiska.

W południowo-wschodniej części gminy występują gleby bielcowe, jednak na obszarze gminy przeważają mady. Ponadto w gminie występują gleby I i II klasy, a także V.

Gmina charakteryzuje się niską lesistością, jedynie 2,2% obszaru pokrywają lasy, które głównie są prywatne (1,7%). Na obszarze Gminy Bolesław zlokalizowany jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły oraz Solecko-Pacanowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Przez teren gminy przebiega również korytarz ekologiczny Dolina Górnej Wiły, zlokalizowany w północnej części gminy (mapa 4)¹⁸.

¹⁸ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

Mapa 4 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Bolesław

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl oraz gdos.gov.pl/dane-i-metadane

Gmina Bolesław charakteryzuje się zabudową zagrodową, która w większości koncentruje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Uzupełniającą formę zabudowy stanowi mieszkalnictwo jednorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej. Najsilniej wyodrębnioną i największą miejscowość pod względem przestrzennym na terenie gminy stanowi wieś Bolesław, która jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym. Wynika to z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa w ww. miejscowości zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową.

Gmina Bolesław ze względu na swoje położenie posiada potencjał do rozwoju funkcji osiedleńczej, a jej ukształtowanie terenu daje możliwości rozwoju w kierunku rekreacji. Ponadto gmina posiada warunki sprzyjające rolnictwu. Główną aspiracją rozwojową gminy jest zapewnienie wysokiej jakości życia swoim mieszkańcom oraz stanie się miejscem, w którym ludzie chcą mieszkać i być aktywni zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Realizacja tej aspiracji jest możliwa przy zachowaniu ładu przestrzennego, m.in.: poszanowania dla ochrony środowiska przyrodniczego oraz krajobrazu, ale także przez rozwój usług społecznych oraz stworzenie warunków do rozwoju osobistego mieszkańców gminy oraz rozwoju gospodarczego.

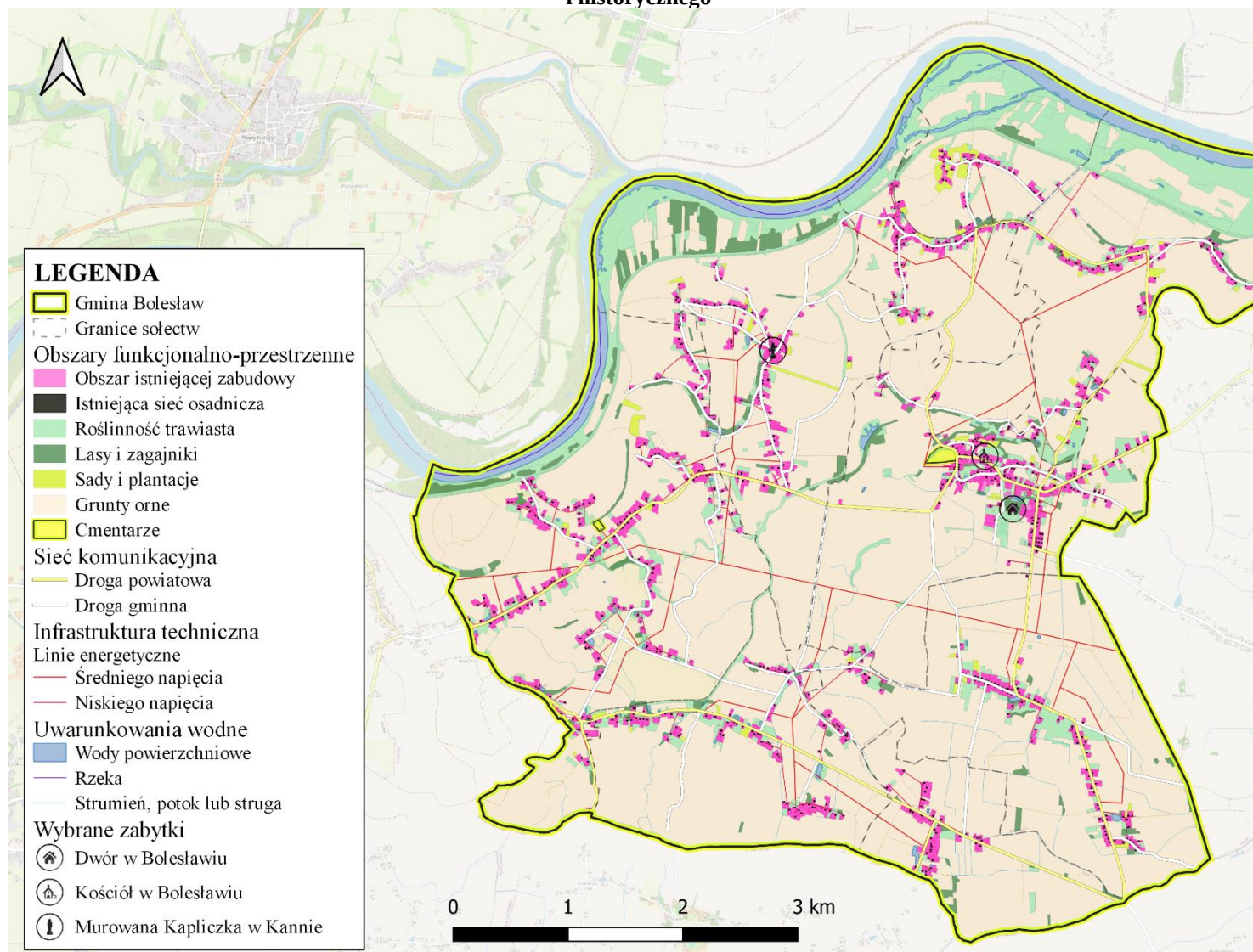
Polityka przestrzenna oparta na zasadzie zrównoważonego rozwoju Gminy Bolesław przez właściwe przeznaczenie i użytkowanie terenu dla prawidłowego, efektywnego funkcjonowania systemu społeczno-gospodarczego obszaru, jest jednym z kluczowych wyzwań strategicznych jakie stoją przed gminą w najbliższych latach. Interwencja polityki przestrzennej ukierunkowana będzie na zwiększenie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój rynku pracy poprzez wspomaganie przedsiębiorczości oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania. Ważnym aspektem tworzenia miejsca atrakcyjnego do zamieszkania będzie rozwijanie oferty wysokiej jakości usług publicznych świadczonych na obszarze, w tym szczególnie w Bolesławiu – miejscowość ta stanowi centrum i ośrodek wzrostu dla całego obszaru gminy. Bolesław jest ośrodkiem rozwojowym, ważnym dla otaczających go terenów, dlatego istotne jest wzmacnianie jego potencjału i rozwijanie funkcji centrotwórczych. Jednym z najsilniejszych atrybutów jakości życia jest dostępność do szeroko rozumianej infrastruktury komunalnej, w tym technicznej, dlatego też działania i projekty strategiczne są w niniejszej Strategii mocno akcentowane. Ważnym elementem rozwoju tego obszaru jest wspieranie aktywności i integracji mieszkańców, a więc tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych zawierających komponenty rekreacyjne. Istotne jest, aby takie przestrzenie kształtowane były na terenie gminy przy jednoczesnym zachowaniu różnorodnych walorów historycznych i przyrodniczych.

Na mapie 5 przedstawiono uwarunkowania Gminy Bolesław z wyszczególnieniem sieci osadniczej, sieci komunikacyjnej, pokrycia terenu, sieci wodnej oraz wybranych elementów dziedzictwa kulturowego i historycznego.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1). wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Obszar ten znajduje się w północnej części gminy. Miejscowości, które są najbardziej zagrożone powodzią, to: Samocice, Kanna, Pawłów, Stojców, Tonia (mapa 6).

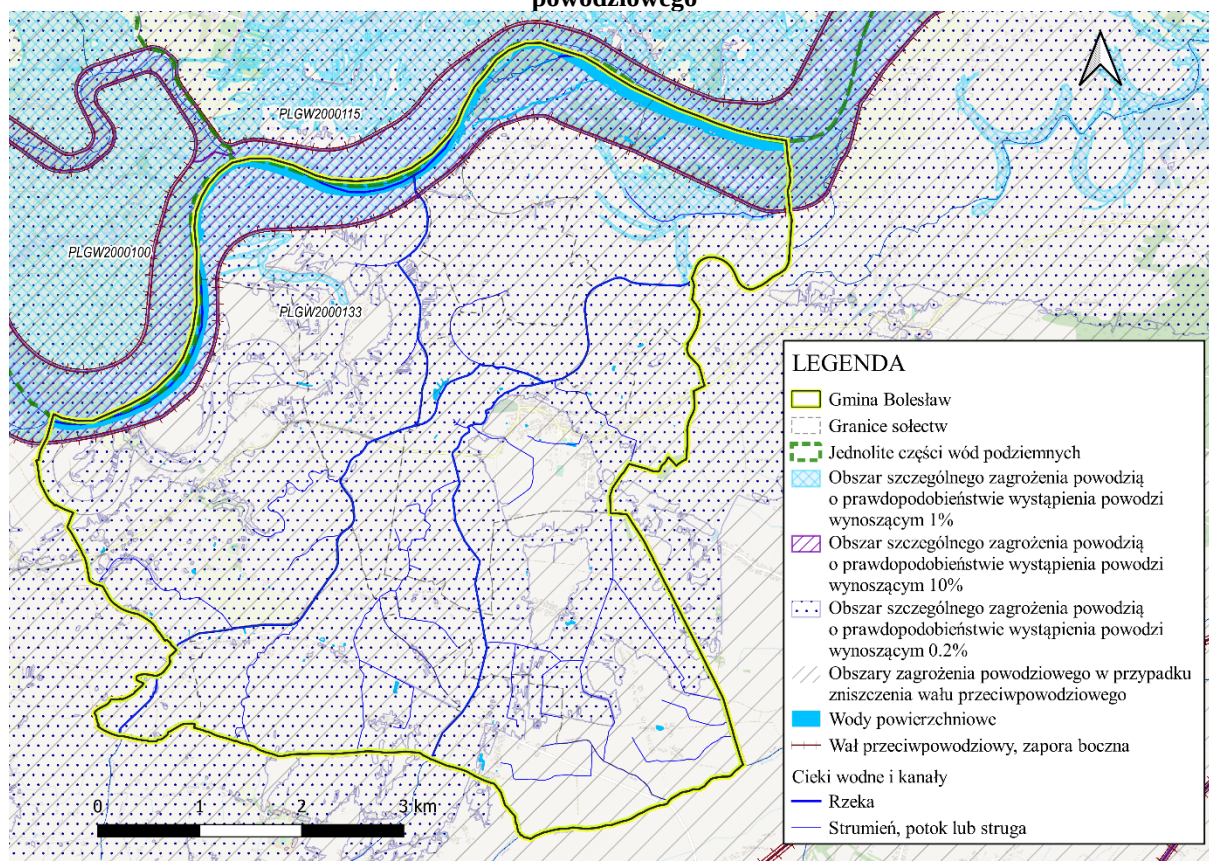
Ponadto obszar Gminy Bolesław nie znajduje się w granicach udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

Mapa 5 Gmina Bolesław – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych i portalów mapowych

Mapa 6 Gmina Bolesław – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Hydroportalu, isok.gov.pl

Ustalenia i rekomendacje dla kształtowania polityki przestrzennej Gminy Bolesław na najbliższe lata to m.in.:

- Ochrona środowiska naturalnego, w tym ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych, polegająca na utrzymaniu dla przyszłych pokoleń posiadanych zasobów i odpowiednim ich gospodarowaniu.
- Podniesienie poziomu życia mieszkańców poprzez rozwój i modernizację bazy usług publicznych, bazy rekreacyjnej.
- Zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy, powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa, przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych.
- Ochrona przed zabudową terenów rolnych i leśnych, terenów położonych wzdłuż cieków wodnych oraz obszarów na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych (wyjątkiem mogą być obiekty gospodarcze związane z gospodarką rolną lub leśną, niezbędne obiekty infrastruktury i urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki).
- Rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru.
- Rozwój zabudowy w oparciu o istniejące i projektowane ciągi komunikacyjne z wyłączeniem terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg tranzytowych, które powinny

być chronione przed lokalizacją zabudowy niezwiązanej z potrzebami ruchu. Nowe inwestycje powinny być lokalizowane przede wszystkim w zasięgu terenów, na których już istnieje infrastruktura techniczna lub jest planowana do realizacji w najbliższych latach. Należy dążyć do zwartości zabudowy i ograniczania zabudowy rozproszonej.

- Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej przy uwzględnieniu integralności wewnętrznej obszaru oraz powiązań ponadlokalnych, służących wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu.
- Kreowanie warunków zmierzających do poprawy jakości życia lokalnej społeczności – wszystkich mieszkańców gminy.
- Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni wiejskiej poprzez planowanie i wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.
- Promocja ładu przestrzennego oraz budowa świadomości społecznej na temat kosztów i skutków rozpraszania zabudowy.
- Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych wzmacniających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe.
- Utrzymanie ciągłości kulturowej poprzez zachowanie duchowego i materialnego dziedzictwa kulturowego.
- Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.
- Doskonalenie funkcjonalności struktury przestrzennej gminy oraz racjonalne jej przekształcanie w dostosowywaniu do potrzeb dalszego rozwoju.
- Eliminacja barier urbanistycznych i architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
- Wyznaczenie odpowiednio oznakowanych szlaków drogowych (tras widokowych) i budowa miejsc zatrzymania w obszarach atrakcyjnych krajobrazowo, a także rozwój szlaków i infrastruktury uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.
- Dążenie do pokrycia jak największej powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- Skuteczne zwalczanie samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmianie sposobu użytkowania terenów rolnych.
- Budowanie poczucia lokalnej tożsamości, pozytywnej identyfikacji i dumy z miejsca zamieszkania, oparte na wspólnym systemie wartości i zasobach kulturowych.
- Na terenach o znaczących walorach środowiskowych należy ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur pełniących funkcje ekologiczne.
- Instalacja odnawialnych źródeł energii.
- Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, np. nawożenie, składowanie nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków.
- Podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez: prawidłowe użytkowanie rolniczych gleb, prowadzenie działań przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych

wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcenie do wykonania nowych zbiorników wodnych.

- Podczas planowania nowego zagospodarowania obszaru chronionego należy uwzględnić zakazy wynikające z *Uchwały Nr XVIII/295/12 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 września 2012 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Wisły*.

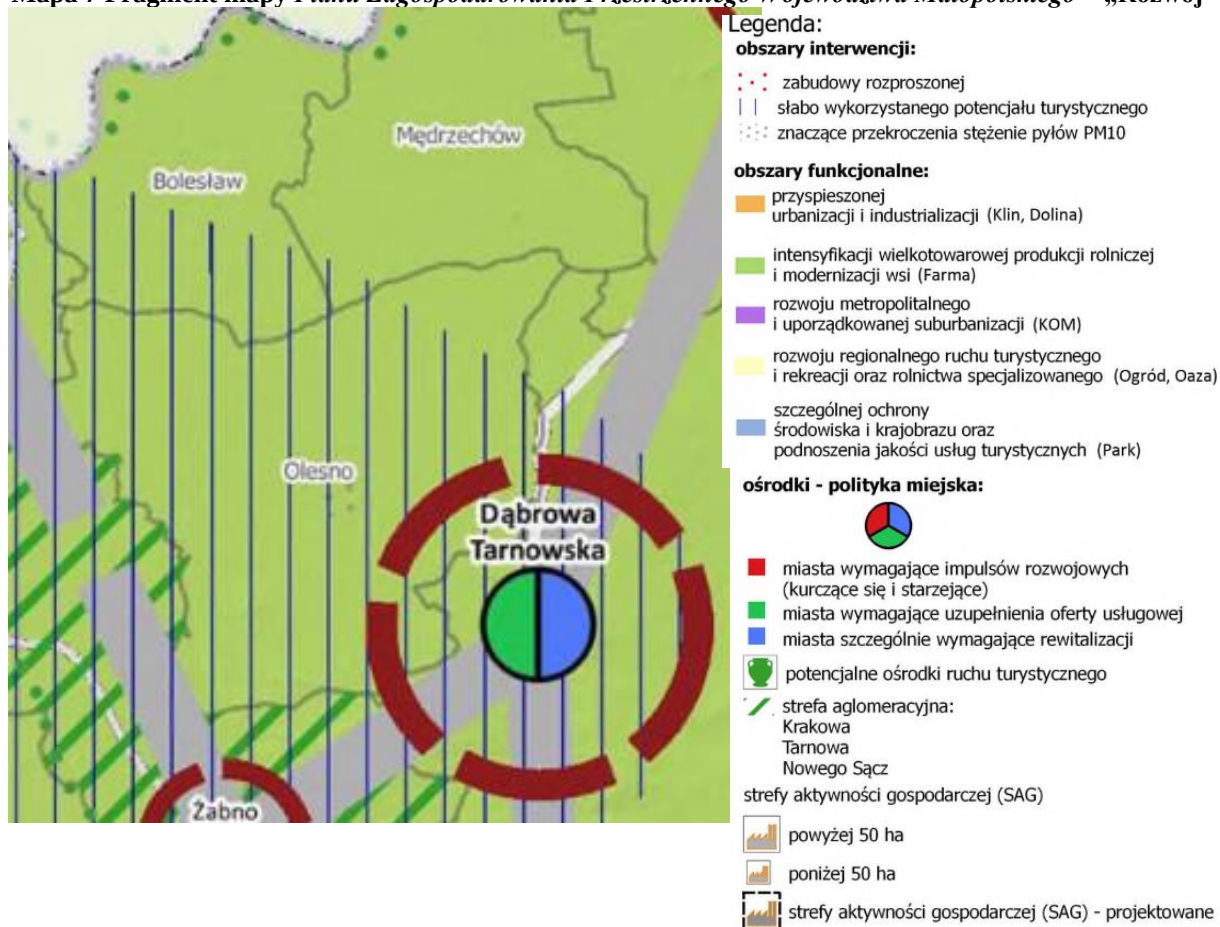
Wskazane rekomendacje dla realizacji polityki przestrzennej Gminy Bolesław realizowane są m.in. poprzez działania oraz projekty strategiczne wskazane w niniejszym dokumencie *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*.

Należy pamiętać, że do instrumentów wdrażania polityki przestrzennej należy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP), które jest dokumentem określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uwzględniające uwarunkowania (czyli czynniki i ograniczenia) rozwoju przestrzennego. Jednak obowiązujący system planowania przestrzennego przechodzi gruntowną reformę. Jednym z najważniejszych rozwiązań reformy systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego jest uchylenie przepisów upoważniających do wydawania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – rolę studium w zakresie określenia ram polityki przestrzennej ma spełniać Strategia Rozwoju Gminy. Ogólny kierunek polityki przestrzennej przyjęty w strategii będzie podlegał doprecyzowaniu i przełożeniu na konkretne normy dotyczące zagospodarowania przestrzennego w planie ogólnym (schemat zagospodarowania przestrzeni), a następnie w ramach rozstrzygnięć podejmowanych w planach miejscowych i decyzjach o warunkach zabudowy. Obecnie na terenie gminy obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bolesław przyjęte Uchwałą Rady Gminy Bolesław nr VI/43/2003 z dnia 29 kwietnia 2003 r.

Podstawowym zaś narzędziem polityki przestrzennej gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – Gmina Bolesław obecnie nie posiada takiego dokumentu.

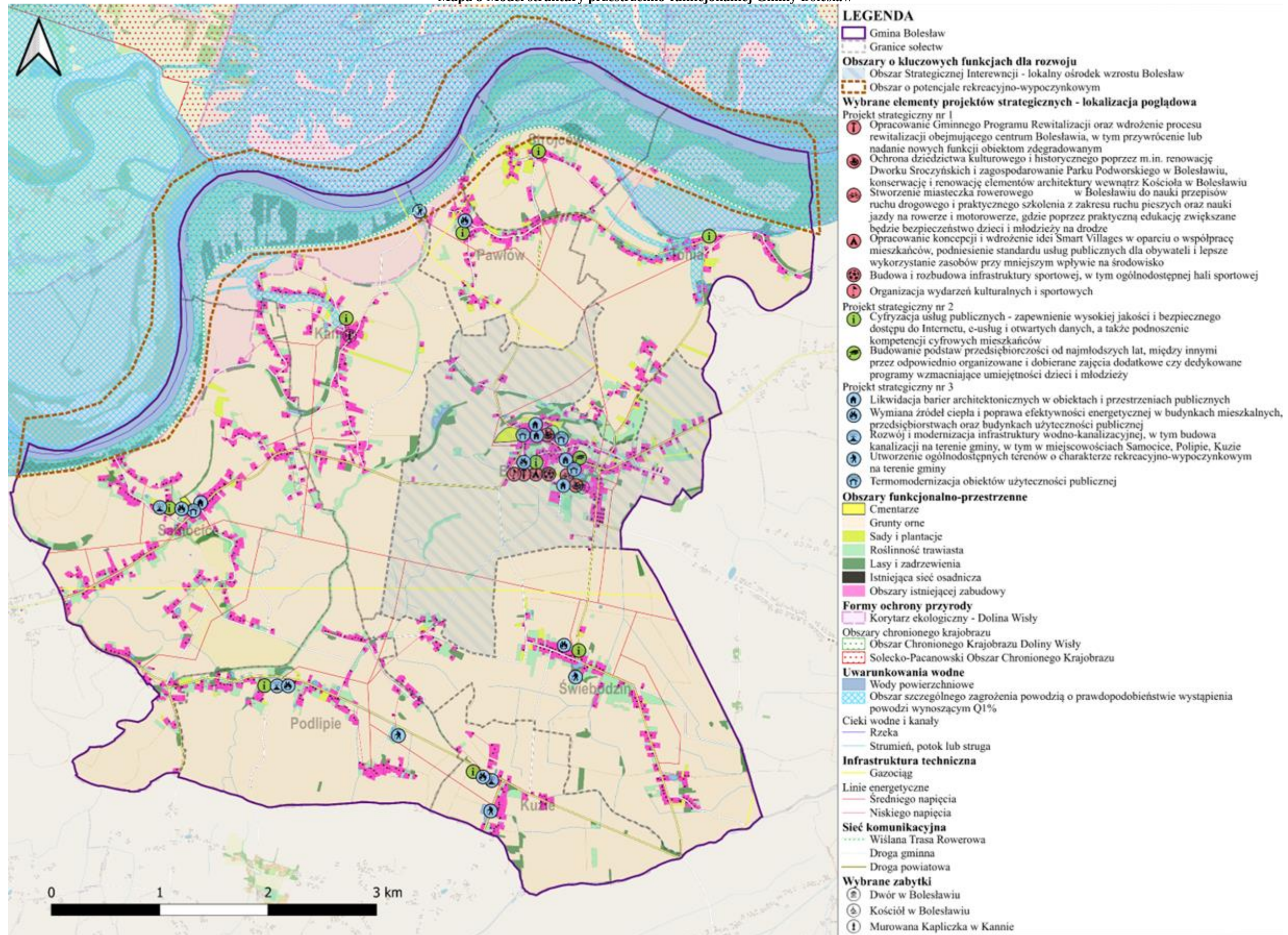
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy. Wynika on z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb i potencjału gminy z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania. Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została przedstawiona za pomocą map uwarunkowań oraz modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Mapa 7 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego – „Rozwój”

Źródło: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r. – mapa załącznik nr 5 „Rozwój”

Mapa 8 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Bolesław

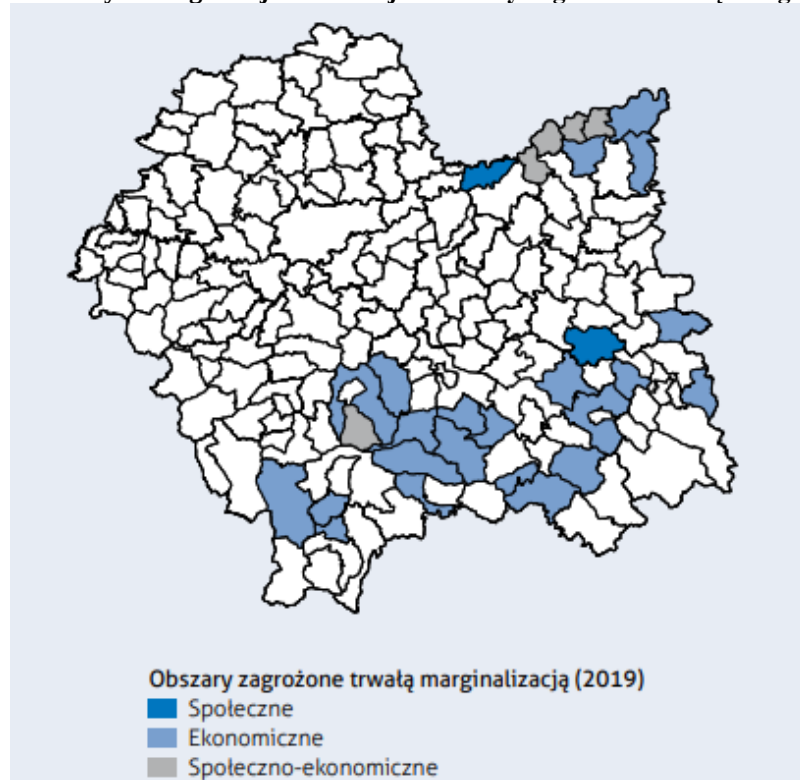
Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

4.2.1 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa i inne ponadlokalne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Jedną z gmin znajdujących się na ww. liście jest właśnie Gmina Bolesław.

Mapa 9 Krajowe obszary strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, część II Strategia, str. 71

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

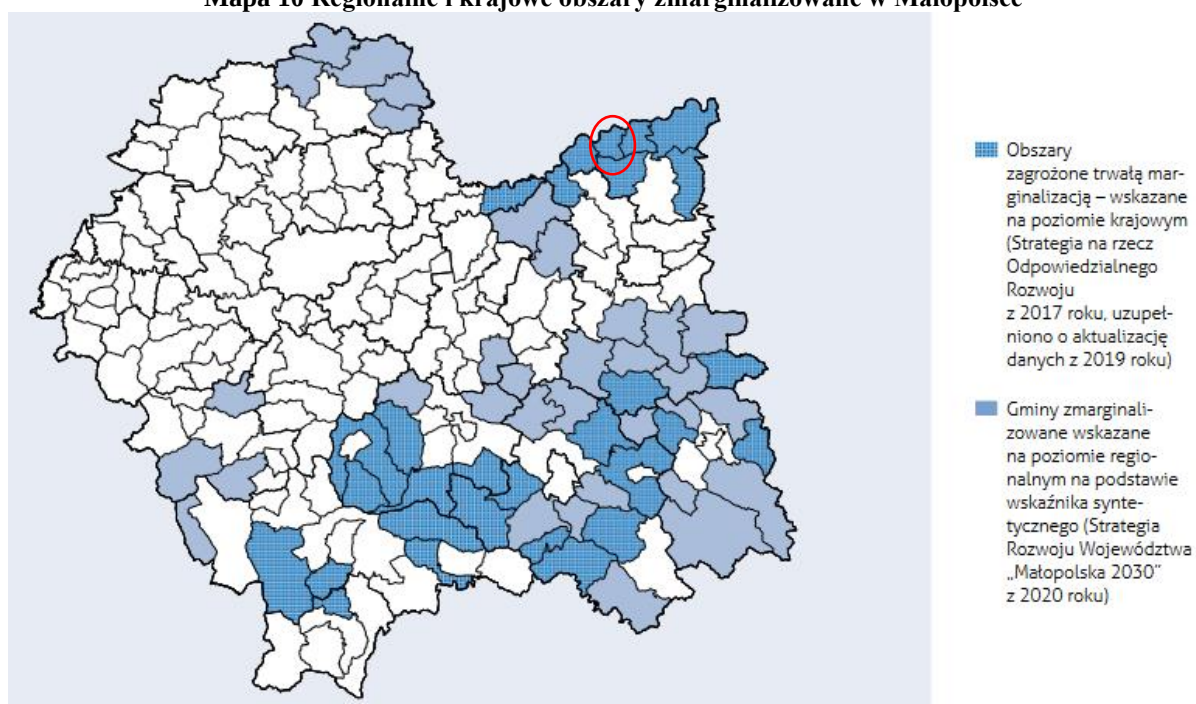
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – 6 miast wskazanych w SOR / KSRR 2030;
- miasta i gminy współpracujące w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (warunkiem wsparcia jest formalne zawiązanie współpracy);

- obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia;
- obszary zmarginalizowane – wynikające z SOR / KSRR 2030 lub z rozszerzonej analizy regionalnej (razem 62 gminy);
- miejscowości uzdrowiskowe;
- gminy, na terenie których zlokalizowany jest obszar prawnie chroniony (tj. park narodowy, park krajobrazowy lub obszar Natura 2000).

Gmina Bolesław wchodzi w skład jednego regionalnego OSI:

- obszary zmarginalizowane w Małopolsce – Gmina Bolesław kwalifikuje się do tej grupy zarówno ze względu na wskazanie na poziomie krajowym, jak i na poziomie regionalnym na podstawie wskaźnika syntetycznego.

Mapa 10 Regionalne i krajowe obszary zmarginalizowane w Małopolsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, część II Strategia, str. 76*

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego* obszar województwa podzielono na terytoria „obszary wynikające z koncepcji zagospodarowania przestrzeni Małopolski (podejście „od dołu”). Podziału takiego dokonano biorąc pod uwagę podobieństwa pod względem ukształtowania i zagospodarowania terenu, a także spójność gospodarczą. Następnie wyznaczone terytoria zostały podzielone „zgodnie z funkcjonującym układem statystycznym subregionów i realnymi zasięgami oddziaływań głównych ośrodków usługowych”. Gmina Bolesław znalazła się w Obszarze Funkcjonalnym – terytorium *Farma – F2* (mapa 11). Obszar ten wyróżnia się dominacją rolniczego zagospodarowania. Wśród kierunków działań wskazanych w dokumencie wymieniono funkcję rolniczą obszaru jako wiodącą, a obok niej rozwój turystyki weekendowej.

Mapa 11 Obszary Funkcjonalne – terytoria województwa Małopolskiego

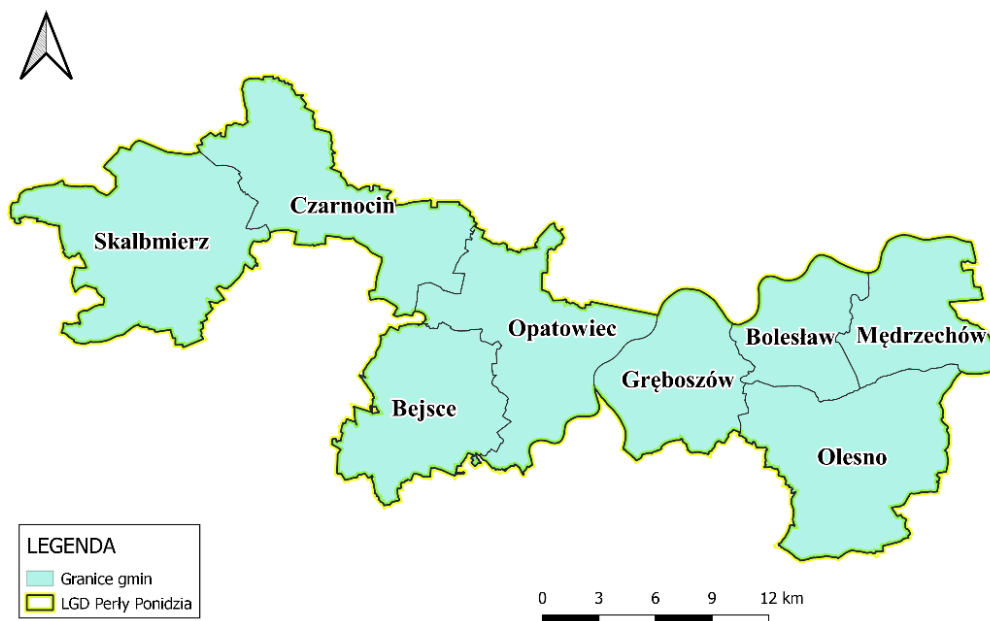
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, Tom 2, str. 188

Wybrane rekomendacje wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego dla Obszaru Funkcjonalnego Farma – F2:

- Kształtowanie terenów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- Wyznaczanie terenów pod zadania z zakresu mikroretencji;
- Planowanie zwartej zabudowy mieszkaniowej i zdecydowane zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy;
- Objęcie programami rewitalizacyjnymi centrów miast oraz kreacja centrów we wsiach gminnych z urządzoną atrakcyjną przestrzenią publiczną (zwłaszcza poprzez programy odnowy wsi);
- Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych i obszarów węzłowych – Korytarz Doliny Wisły, Korytarz Wiśnicko-Lipnicki, Korytarz Ciężkowicko-Radłowski, obszar Radłowski, obszar Niepołomicki, rozumianej jako utrzymanie lub zapewnienie ciągłości tych korytarzy w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie wskazanych w PZPWM.

W kontekście obszarów strategicznej interwencji czy obszarów funkcjonalnych wyznaczanych na szczeblu ponadlokalnym, warto zwrócić uwagę, że Gmina Bolesław wraz z trzema gminami powiatu dąbrowskiego tj.: Gręboszów, Mędrzechów, Olesno oraz czterema z powiatu kazimierskiego województwa świętokrzyskiego: Bejsce, Czarnocin, Opatowiec i Skalmierz – wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Perły Poniądzia”.

Mapa 12 Obszar Lokalnej Grupy Działania „Perły Ponidzia”

Źródło: Lokalna Strategia Rozwoju „Perły Ponidzia” 2023–2029, str. 8

4.2.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano

Obszary strategicznej interwencji to obszary, które ze względu na występowanie określonych czynników o różnym charakterze, mogą powodować sytuację kryzysową bądź też odwrotnie – posiadać potencjał rozwojowy. Obszary te wymagają podjęcia określonych działań mających na celu zniwelowanie występującego problemu bądź też wykorzystanie zidentyfikowanego potencjału. Wyznaczenie OSI na poziomie lokalnym jest fakultatywne. Na terenie Gminy Bolesław za obszar strategicznej interwencji uznaje się miejscowość Bolesław, która pełni ważną rolę lokalnego ośrodka obsługi mieszkańców pobliskich terenów. Bolesław uznano zatem za obszar wzrostu całej gminy.

Bolesław jest ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz usługowym i oświatowym, stanowi w strukturze gminy najsilniej wyodrębnioną i największą miejscowość pod względem przestrzennym, co wynika z jej funkcji centrotwórczej i ponadlokalnej. Zabudowa zlokalizowana jest w większości wzdłuż głównych ulic i stanowi przede wszystkim zabudowę mieszkaniową oraz usługową. Miejscowość zamieszkiwało w 2021 roku 519 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 101 os/km².

Miejscowość Bolesław jest jedną z najstarszych osad leżących na prawym brzegu Wisły, pierwsze ślady osadnictwa pochodzą z czasów od I w p. n. e do I w n. e, natomiast osadnictwo prężnie zaczęło rozwijać się od VII do XIII w n. e. Pierwsze wzmianki o Bolesławiu pochodzą z roku 1326 kiedy to wymieniono parafię Bolesław w Świętopietrzu. W tym czasie Bolesław na przemian z Solcem i Nowym Korczynem był siedzibą Dekanatu Opatowieckiego. W 1366 r. Kazimierz Wielki przeniósł wieś Bolesław będącą własnością rycerską z prawa polskiego na niemieckie. Wówczas należała ona do dziedziców De Bolesław: Dobiesława, Adalberta oraz Michała z rodu Adwańców, ściśle związanego z krakowskim dworem królewskim. W XIV w. właścicielem Bolesławia stali się Lizęgowie. Jan Lizęga, który był

również właścicielem Bobrku i Jurkowa wysłał chorągiew walczącą w bitwie pod Grunwaldem pod dowództwem króla Władysława Jagiełły. Ostatnimi właścicielami Bolesławia była rodzina Sroczyńskich. Członkowie rodziny Sroczyńskich byli uczestnikami powstań narodowych, wojen szwedzkich i napoleońskich, legionistami oraz działaczami Armii Krajowej, a także ofiarami rabacji galicyjskiej. Oprócz ww. osób z Bolesławiem związany jest również Tadeusz Kantor, twórca krakowskiego teatru *Cricot 2*, który był wnukiem Antoniny Waleriany Józefy Jaworskiej, która urodziła się i wychowywała w Bolesławiu, zaś rodzina zajmowała się nauczaniem.

W miejscowości Bolesław zlokalizowana jest siedziba władz samorządowych. Ponadto znajduje się tutaj szkoła podstawowa z oddziałami przedszkolnymi oraz Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej, a także jedna z trzech zlokalizowanych na terenie gminy Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

W Bolesławiu mieści się również Gminna Biblioteka Publiczna, która wprowadza atrakcyjne formy warsztatowe, jest organizatorem spotkań literackich i tematycznych, a także prowadzi Dyskusyjny Klub Książki¹⁹. W Bolesławiu znajduje się również najstarszy zabytek na terenie gminy – kościół parafialny pod wezwaniem św. Wojciecha z dzwonnica²⁰. Pierwsza wzmianka o parafii, w której pierwotnie był drewniany kościół pochodzi z 1326 r. Murowany kościół wybudowano staraniem Stanisława Ligęzy – starosty opoczyńskiego i właściciela dóbr. Prace prowadzone etapami trwały w latach 1605–1634, a zakończone zostały dzięki kolejnemu dziedzicowi – Janowi Kozietulskiemu. W kościele parafialnym pw. św. Wojciecha wyjątkową wartość historyczną i artystyczną posiada kaplica grobowa Ligezów z 1605 r. Ponadto na cmentarzu parafialnym w Bolesławiu znajduje się kwatera żołnierzy poległych podczas I wojny światowej oraz pomnik ku czci poległych żołnierzy biorących udział w walkach pomiędzy Armią „Kraków” a wojskami niemieckimi w dniu 9 września 1939 r.

Bolesław posiada potencjał rozwojowy, który odpowiednio stymulowany może przyczynić się do rozwoju nie tylko samej miejscowości, ale również całej gminy. W związku z tym należy podjąć działania zmierzające do odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni oraz wspierania jakości i dostępności usług świadczonych w instytucjach znajdujących się w miejscowości, w tym: usług edukacyjnych, administracyjnych, zdrowotnych oraz kulturalnych.

Wskazany w Strategii projekt strategiczny nr 1 *Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages* jest w całości ukierunkowany na wzmocnienie potencjału rozwojowego Bolesławia i odpowiada wskazanym powyżej rekomendacjom. Realizacja projektu strategicznego na wyznaczonym OSI koncentruje się na wdrożeniu koncepcji Smart Villages, która będzie obejmowała zagospodarowanie miejscowości, w tym rewitalizację jej centrum w celu wzmocnienia dotychczasowych funkcji i wykreowania nowych oraz zbudowania rekreacyjnego i usługowego charakteru, który będzie integrował obecnych i przyszłych mieszkańców. Ponadto zostanie również podjęty szereg działań ukierunkowanych na rozszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców gminy, aby zapewnić im wszystko, czego potrzebują na miejscu. Projekt oprócz

¹⁹ Oficjalna strona Gminnej Biblioteki Publicznej w Bolesławiu, gbp.boleslaw.com.pl

²⁰ Rejestr zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl, stan na dzień 31 grudnia 2022 r.

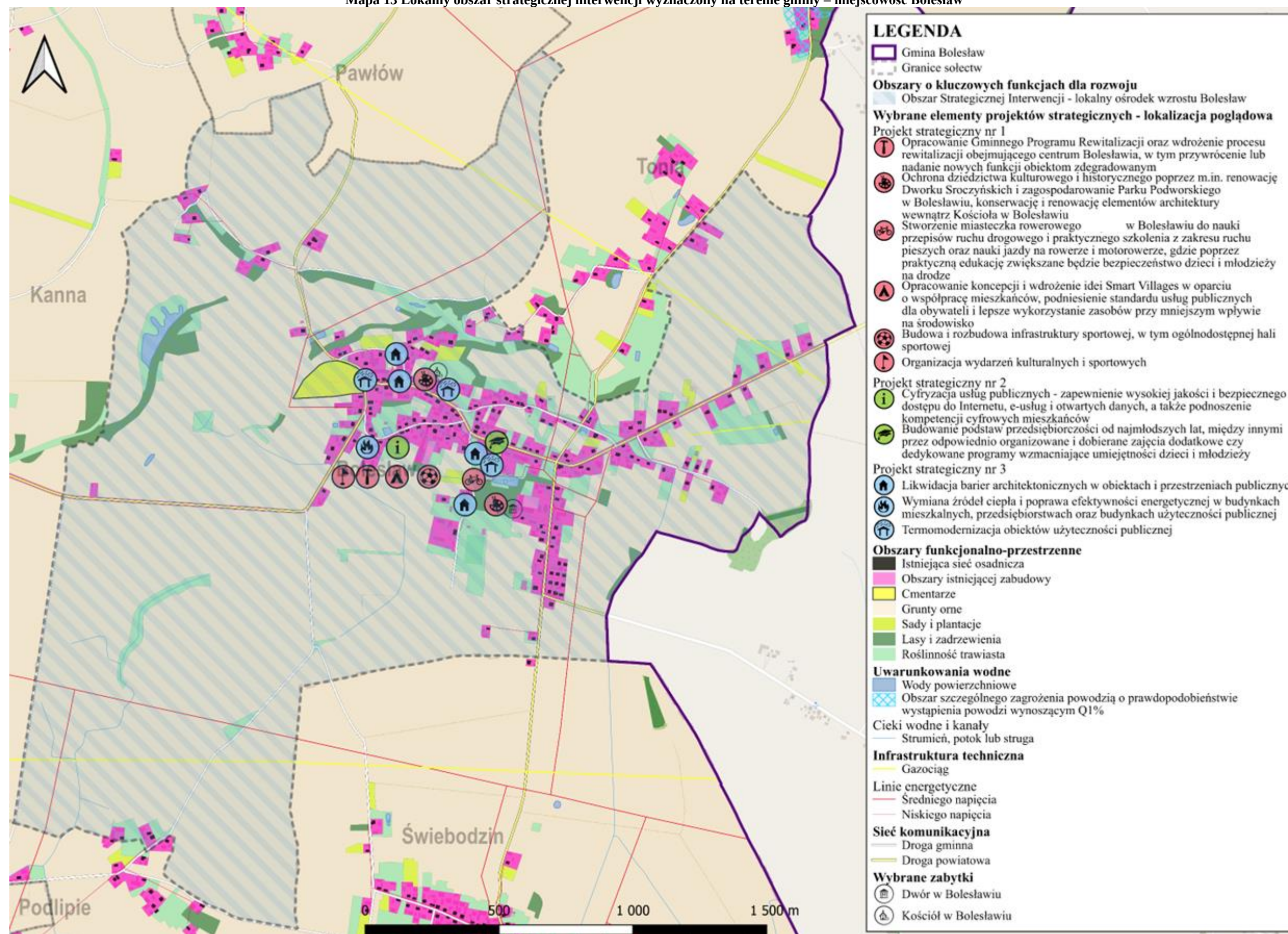
zadań inwestycyjnych zakłada również inicjatywy, które mają na celu wzmocnienie tożsamości lokalnej, a także pobudzenie aktywność społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców.

Efektem opisanych działań będzie podniesienie atrakcyjności gminy jako miejsca do zamieszkania, kształcenia się oraz pracy, w którym można aktywnie odpoczywać, a podstawą rozwoju jest wykorzystanie potencjału osiedleńczego oraz kapitału społecznego gminy. Rezultatem realizowanych zadań będzie:

- poprawa jakości życia;
- zwiększenie napływu nowych mieszkańców;
- zapewnienie ładu przestrzennego;
- zwiększenie bezpieczeństwa;
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej;
- poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych;
- wzmocnienie kapitału społecznego;
- integracja mieszkańców.

Na mapie 13 przedstawiono lokalny obszar strategicznej interwencji. Zaprezentowano orientacyjną lokalizację projektów, które będą realizowane w ramach niniejszej Strategii na terenie OSI.

Mapa 13 Lokalny obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy – miejscowość Bolesław

Źródło: Opracowanie własne

5. System realizacji Strategii Rozwoju

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Bolesław zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

W niniejszym rozdziale wskazano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, biorąc pod uwagę ich rolę, kompetencje i relacje między nimi. Wskazano mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii, określono sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz wskazano wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

5.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Określenie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Strategii oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jej głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą śródkresowych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów strategicznych, jak i wskaźników oddziaływania mierzonych co 4 lata, w odniesieniu do celów strategicznych, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy (*Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław*, 2023 r.). W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze gminy w porównaniu do województwa i kraju. Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie w raportach co 4 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania Diagnostyki, czyli według stanu na koniec 2021 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów strategicznych zobowiązane są do składania informacji okresowej do Koordynatora ds. Strategii. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania dokumentu.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Wójt Gminy Bolesław. Wyznaczy on Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania, koordynował działania i przygotowywał raport z monitoringu w okresach czteroletnich. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne samodzielne stanowiska pracy i referaty Urzędu Gminy, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Poniżej na schemacie przedstawiono instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030

Wójt
• wdrażanie – stymulowanie działań; • integrowanie zasobów.
Rada Gminy
• wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji Strategii; • wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych; • akceptacja sprawozdań z realizacji Strategii; • analizowanie postępów wdrażania Strategii; • przyjmowanie aktualizacji Strategii; • uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.
Koordynator ds. Strategii
• upowszechnianie założeń Strategii wśród mieszkańców; • inicjacja realizacji działań priorytetowych; • koordynacja działań, w tym koordynacja przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji Strategii – sporządzanie co 4 lata raportu z postępu realizacji dokumentu. Raport będzie zawierał informacje na temat wartości wskaźników monitoringowych (produktu, rezultatu) i wartości wskaźników oddziaływania, mierzonych co 4 lata; • udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami; • poszukiwanie nowych źródeł finansowania; • ewaluacja i ewentualne przygotowanie zmian do aktualizacji; • pełnienie funkcji koordynatora w przypadku realizacji projektów strategicznych lub zadań w partnerstwie.
Komórki Urzędu i jednostki, partnerzy
• realizacja poszczególnych zadań i projektów; • przekazywanie informacji o stopniu realizacji zadań do Koordynatora ds. Strategii; • sporządzanie statystyk i gromadzenie danych pomocnych w procesie monitorowania; • zgłaszanie wniosków do zmian w Strategii.

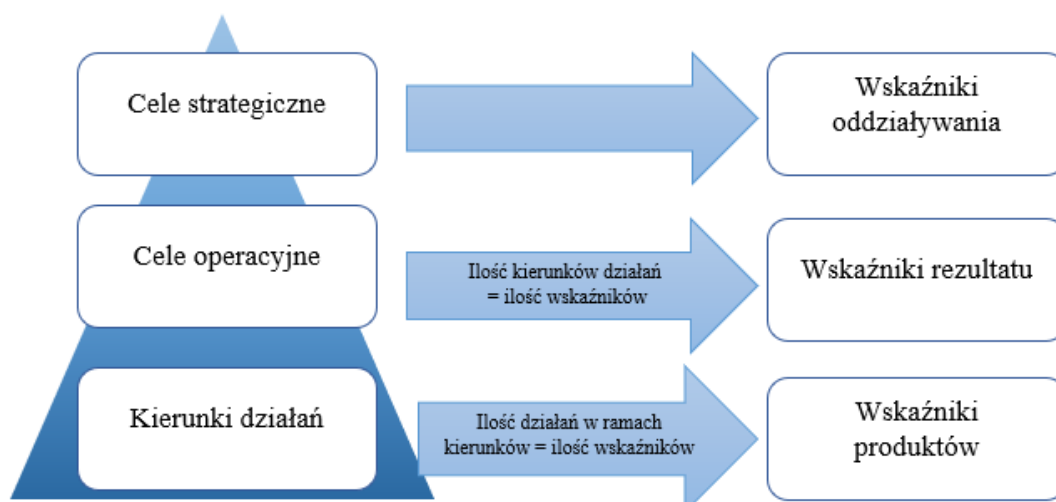
Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji Strategii prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów i zadań, uwzględnionych w planie operacyjnym Strategii. Monitoring realizacji Strategii, w tym osiągniętych wskaźników, odbywa się raz na 4 lata i jest realizowany do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym – pierwszy okres sprawozdawczy przypada na lata 2024–2027, więc pierwszy raport z monitoringu powinien być wykonany do końca czerwca 2028 r. Następny raport będzie częścią ewaluacji końcowej (ex-post). Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, w formie raportów z monitoringu, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Bolesław, a także podczas spotkań w trakcie realizacji Strategii z różnymi

grupami społecznymi, w tym z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi. Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą dwuletnich zmian wskaźników. W tabeli 12 przedstawiono wskaźniki oddziaływania rozwoju, natomiast w tabelach 13–14 konkretne wskaźniki produktu i rezultatu, które powinny być osiągnięte w wyniku realizacji Strategii – wszystkie będą przedmiotem monitoringu.

Z racji, iż Strategia jest dokumentem o charakterze planistycznym, wyznaczone cele mają charakter długofalowy oraz odnoszą się do perspektywy po zakończeniu realizacji jej założeń. Osiągnięcie wyników określonych dla stanu docelowego – po realizacji Strategii, tj. na koniec 2030 r. – oznaczało będzie powodzenie podejmowanych działań oraz pozwoli stwierdzić, iż kierunki rozwoju określone były zgodnie z aktualnymi potrzebami. Miernikiem rozwoju są wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru. Na schemacie 5 przedstawiono powiązania głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami niezbędnymi do zmierzenia ich realizacji, tj. celów strategicznych ze wskaźnikami oddziaływania, celów operacyjnych ze wskaźnikami rezultatu oraz kierunków działań ze wskaźnikami produktu.

Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów

Źródło: Opracowanie własne

5.1.1. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W toku prac nad Strategią zostały określone cele strategiczne oraz kierunki działań, które mają doprowadzić do kluczowych zmian w gminie. Aby to osiągnąć zaplanowano również konkretne działania, którymi są m.in. przewidziane do realizacji projekty.

W związku z powyższym zdefiniowano także oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia. W celu skutecznego monitorowania rezultatów przedstawiono wskaźniki oddziaływania, rezultatu i produktu wraz z ich wartościami bazowymi, śródkresowymi oraz docelowymi.

Realizacja wskaźników opisanych w tabelach 12–14 pozwoli zweryfikować, czy zaplanowane działania w obszarze gospodarczym, społecznym oraz przestrzenno-środowiskowym przynoszą efekty.

W sferze społecznej zakładanym rezultatem jest zaspokojenie potrzeb mieszkańców, tak aby stali się zintegrowaną społecznością, która wspólnymi inicjatywami dba o dobrostan każdej grupy społecznej. W tym celu będą podejmowane działania na rzecz m.in.: rozwoju opieki żłobkowej, przedszkolnej i szkolnej, opieki zdrowotnej oraz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych*;
- wskaźników produktu, takich jak m.in.: *liczba podjętych działań zapewniających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami*.

W sferze gospodarczej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców, co przełoży się na wzrost ich dochodów oraz na rozwój gospodarczy gminy. W tym celu będą podejmowane działania wspierające zakładanie i prowadzenie działalności czy edukację przez całe życie. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców*;
- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *liczba osób, które skorzystały z nowo powstałych usług*;
- wskaźników produktów, takich jak m.in.: *liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu przedsiębiorczości*.

W sferze przestrzenno-środowiskowej zakładanym rezultatem podjętych działań będzie stworzenie uporządkowanej i bezpiecznej przestrzeni na całym obszarze objętym Strategią, która charakteryzuje się czystym środowiskiem. W tym celu będą podejmowane działania obejmujące poprawę stanu infrastruktury technicznej, wprowadzające plan zagospodarowania przestrzennego czy ograniczające niską emisję. Rezultaty tych działań będą mierzone za pomocą:

- wskaźników oddziaływania, takich jak m.in.: *korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności oraz nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności*;

- wskaźników rezultatu, takich jak m.in.: *szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*;
- wskaźników produktów, takich jak m.in.: *liczba opracowanych Planów Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego*.

Tabela 12 Wskaźniki oddziaływania rozwoju

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla gminy na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika dla gminy na koniec:
		2021 r.	2021 r.	2021 r.	2030 r.
Cel strategiczny 1. Silna gospodarka i efektywna współpraca					
1.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności [szt.]	471	1 298	1 276	659 – wzrost o 40%
2.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności [szt.]	37	105	97	52 – wzrost o 40%
3.	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym [szt.]	58	174	165	81 – wzrost o 40%
4.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców [szt.]	337	953	909	472 – wzrost o 40%
5.	Udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	4,8	3,7	3,9	Osiągnięcie wartości poniżej średniej dla województwa i kraju
6.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	3,5	3,4	4,0	Osiągnięcie wartości poniżej średniej dla województwa
7.	Dochody własne – udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych [zł]	353	1 366	1 399	Osiągnięcie wartości stanowiącej co najmniej 45% wartości średniej dla województwa

Cel strategiczny 2. Wysoki poziom kapitału społecznego						
8.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców [szt.]		49	41	41	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla województwa i kraju
9.	Przyrost naturalny na 1000 ludności		-16,0	-2,2	-5,0	Osiągnięcie wartości dodatniej
10.	Saldo migracji ogółem na 1000 ludności		0,7	1,4	0,1	Utrzymanie wartości dodatniej
11.	Udział % ludności wg ekonomicznych grup wieku [%]	przedprodukcyjny	14,6	19,3	18,4	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla województwa i kraju
		produkcyjny	64,4	60,0	59,1	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla województwa i kraju
		poprodukcyjny	21,0	20,7	22,5	Osiągnięcie wartości poniżej średniej dla województwa
12.	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców ogółem [szt.]		299	154	186	Spadek do wartości nie wyższej niż średnia dla kraju
13.	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ogółem [szt.]		23	20	18	Spadek do wartości nie wyższej niż średnia dla kraju
14.	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat [szt.]		836	886	883	Osiągnięcie wartości powyżej średniej dla województwa i kraju

Cel strategiczny 3. Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko						
15.	Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności [szt.]		0,4	3,1	2,9	Osiągnięcie wartości stanowiącej co najmniej 50% wartości średniej dla województwa
16.	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym na 10 tys. mieszkańców [szt.]		11	38	35	Osiągnięcie wartości stanowiącej co najmniej 50% wartości średniej dla województwa
17.	Udział powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w gminie [%]		0,0	69,1	31,7	Osiągnięcie wartości co najmniej na poziomie średniej krajowej, ale nie mniej niż 35%
18.	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	wodociąg	92,2	82,1	92,4	Osiągnięcie wartości powyżej średniej krajowej
		kanalizacja	26,2	65,1	71,9	Osiągnięcie wartości stanowiącej co najmniej 80% wartości średniej dla kraju
		gaz	83,6	65,4	54,8	Utrzymanie wartości powyżej średniej dla województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl

Tabela 13 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2021 r.)	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2027 r.)	Wartość docelowa (stan po 2030 r.)
WSKAŹNIKI REZULTATU						
Cel operacyjny 1.1. Aktywizacja gospodarcza						
1.	Liczba osób, które skorzystały z nowo powstałych usług	os./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	80	200
Cel operacyjny 1.2. Wykreowanie warunków do współdziałania						
2.	Liczba osób korzystających z dostępnych e-usług publicznych	os./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	1 250	2 500
Cel operacyjny 2.1. Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji						
3.	Liczba osób korzystających z nowo powstałych obiektów	os./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	10 000	20 000
Cel operacyjny 2.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej						
4.	Liczba osób biorących udział w programach profilaktycznych	os./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	1 500	5 000
Cel operacyjny 3.1. Ochrona i poprawa jakości środowiska						
5.	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂	Urząd Gminy Bolesław	0	1 000	1 900
Cel operacyjny 3.2. Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych						
6.	Ludność mieszkająca na obszarach zrewitalizowanych	os.	Urząd Gminy Bolesław	0	200	450

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii

Lp.	Nazwa miernika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na koniec 2021 r.)	Wartość docelowa śródkresowa (stan na koniec 2027 r.)	Wartość docelowa (stan na koniec 2030 r.)
WSKAŹNIKI PRODUKTU						
Kierunek działań 1.1.1. Wykorzystanie zasobów lokalnych						
1.1.1.1.	Liczba wybudowanych i/lub przebudowanych obiektów sportowych	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	0	1
1.1.1.2.	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych promujących twórczość lokalną oraz tradycję	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	25	50
1.1.1.3.	Liczba wdrożonych koncepcji Smart Villages	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	1	1
1.1.1.4.	Liczba nowych usług skierowanych do mieszkańców	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	10	20
Kierunek działań 1.1.2. Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców						
1.1.2.1.	Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu przedsiębiorczości	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	8	14
1.1.2.2.	Liczba podjętych działań wspierających osoby zakładające lub prowadzące działalność gospodarczą	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	12	21
1.1.2.3.	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz kreowania liderów lokalnych	sz./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	4	7
Kierunek działań 1.2.1. Cyfryzacja						
1.2.1.1.	Liczba dostępnych cyfrowych usług publicznych	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	2	10
1.2.1.2.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu podniesienie e-kompetencji mieszkańców	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	15	25

1.2.1.3.	Dodatkowe gospodarstwa domowe objęte szerokopasmowym dostępem do sieci o prędkości 100 Mb/s	%	Urząd Gminy Bolesław	35	90	100
	Kierunek działań 1.2.2. Podnoszenie kompetencji mieszkańców					
1.2.2.1.	Liczba wdrożonych programów podnoszących kompetencje zawodowe i kluczowe mieszkańców	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	8	14
1.2.2.2.	Liczba programów aktywizujących bezrobotnych objętych wsparciem w programie	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	8	14
1.2.2.3.	Liczba podjętych działań wspierających zrównoważone inwestycje zewnętrzne	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	8	14
	Kierunek działań 2.1.1 Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańców					
2.1.1.1.	Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów sportowych	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	2	4
2.1.1.2.	Liczba zorganizowanych zajęć sportowych	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	7	20
2.1.1.3.	Liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	12	17
	Kierunek działań 2.1.2. Edukacja na każdym etapie życia					
2.1.2.1.	Liczba akcji promujących idee uczenia się przez całe życie	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	4	8
2.1.2.2.	Liczba zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży uzdolnionej	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	12	21
2.1.2.3.	Liczba nowo utworzonych miejsc opieki dzieci do lat 3	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	1	1
2.1.2.4.	Liczba powstałych dziennych domów opieki dla osób starszych	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	0	1
	Kierunek działań 2.2.1. Włączenie i integracja społeczna					
2.2.1.1.	Liczba podjętych działań zapewniających włączenie społeczne seniorów i osób z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	13	24

2.2.1.2.	Liczba dodatkowo wprowadzonych usług z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	2	4
2.2.1.3.	Liczba wspartej infrastruktury społecznej	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	3	6
	Kierunek działań 2.2.2 Wzmacnianie aktywności społecznej i tożsamości lokalnej					
2.2.2.1.	Liczba przeprowadzonych konsultacji z mieszkańcami, dotyczących planowanego rozwoju gminy	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	8	13
2.2.2.2.	Liczba działań podjętych w zakresie inwentaryzacji zasobów dziedzictwa kulturowego	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	1	3
2.2.2.3.	Liczba wspartych obiektów dziedzictwa kulturowego i naturalnego	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	2	3
	Kierunek działań 3.1.1. Ograniczanie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu					
3.1.1.1.	Liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	5	10
3.1.1.2.	Liczba wymienionych niskosprawnych kotłów na paliwa stałe	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	150	400
3.1.1.3.	Budynki o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	2	4
3.1.1.4.	Liczba wspartych obiektów małej retencji i bioretencji	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	5	12
3.1.1.5.	Liczba podjętych działań wspierających ochronę przeciwpowodziową i przeciwpożarową	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	4	10
	Kierunek działań 3.1.2. Rozwój infrastruktury komunalnej					
3.1.2.1.	Długość zmodernizowanej sieci wodno-kanalizacyjnej	km	Urząd Gminy Bolesław	0	125	140
3.1.2.2.	Liczba działań promujących idee gospodarki obiegu zamkniętego	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	3	6
3.1.2.3.	Liczba przeprowadzonych działań mających na celu zapobieganie klęskom żywiołowym	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	2	8

3.1.2.4.	Liczba zmodernizowanych/nowo wybudowanych obiektów dostosowanych do potrzeb mieszkańców w każdym wieku	szt./rok	Urząd Gminy Bolesław	0	2	5
	Kierunek działań 3.2.1. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej					
3.2.1.1.	Powierzchnia obszaru objętego Gminnym Programem Rewitalizacji	ha	Urząd Gminy Bolesław	0	400	600
3.2.1.2.	Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	3	5
3.2.1.3.	Liczba opracowanych Planów Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	1	1
	Kierunek działań 3.2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej					
3.2.2.1.	Długość powstałych dróg dla rowerów	km	Urząd Gminy Bolesław	0	2,5	6
3.2.2.2.	Długość wybudowanych/zmodernizowanych dróg publicznych	km	Urząd Gminy Bolesław	0	13	18
3.2.2.3.	Liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych	szt.	Urząd Gminy Bolesław	0	2	4

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Przyjęto, że Strategia Rozwoju Gminy ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmian zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Z wnioskiem o aktualizację Strategii może wystąpić: Koordynator ds. Strategii Rozwoju Gminy Bolesław, inicjatywa co najmniej 4 członków Rady Gminy lub 50 mieszkańców. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii Rozwoju, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów dokumentu, w trakcie jego realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań i projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań.

Ewaluacja ma na celu podnoszenie jakości działań poprzez zwiększenie jej adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić, czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja zadań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Jej zadaniem jest próba znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania Strategii, przed jej przyjęciem i stanowi załącznik do niniejszego dokumentu;

- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii (raport z monitoringu Strategii) co najmniej raz na cztery lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego może nastąpić aktualizacja Strategii – biorąc pod uwagę okresy sprawozdawcze, tożsama z ewaluacją *on-going*;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii, z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

W przypadku konieczności aktualizacji dokumentu Strategii, będzie on podlegał procedurze jak podczas przyjęcia, tj. zgodnie z art. 10f ust. 1–4 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.).

5.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programującym rozwój gminy do 2030 roku. Wszystkie pozostałe, zarówno obowiązkowe jak i fakultatywne plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. W poniższej tabeli przedstawiono ocenę funkcjonujących w gminie programów i planów pod kątem ich aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii (szczególnie głównych jej założeń). Wskazano też dokumenty przewidziane do sporządzenia lub zmiany.

Tabela 15 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres obowiązywania	Uwagi / wytyczne
1.	<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bolesław</i> zatwierdzone Uchwałą Nr VI/43/2003 Rady Gminy Bolesław z dnia 29 kwietnia 2003 roku	od 2003 r.	Planowane nowe przepisy o planowaniu przestrzennym likwidują studia uwarunkowań na rzecz aktów planistycznych, które mają być spójne ze strategią rozwoju gminy/strategią rozwoju ponadlokalnego.
2.	<i>Program Gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy w latach 2018–2022 oraz zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowych zasobów gminy</i>	2018–2022	Nieaktualny. W przypadku opracowania nowego dokumentu, należy zachować spójność z zapisami Strategii.
3.	<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bolesław</i>	2017–2020	Nieaktualny, nieobowiązujący. Biorąc pod uwagę cel operacyjny 3.1 <i>Ochrona i poprawa jakości środowiska</i> zaleca się w okresie obowiązywania Strategii opracowanie Planu.

Źródło: Opracowanie własne

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów

W procesie planowania i realizacji rozwoju Gminy Bolesław istotne jest uwzględnianie rzeczywistych potrzeb nie tylko samorządu, ale przede wszystkim społeczności lokalnej. W związku z tym na etapie opracowania Strategii zapewniono włączenie w ten proces mieszkańców i innych interesariuszy. Mieli oni możliwość udziału w opracowaniu dokumentu poprzez wyrażenie swoich opinii m.in. w formie udziału w badaniu ankietowym, możliwości złożenia propozycji projektów własnych do realizacji (nabór fiszek projektowych), czy złożenia uwag i opinii zarówno do projektu *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław*, jak i projektu samej Strategii. Wkład w ostateczny kształt dokumentu miały również instytucje zewnętrzne, włączone w proces konsultacji i opiniowania dokumentu. Udział mieszkańców i innych interesariuszy zagwarantowany jest również na etapie wdrażania i oceny Strategii.

6.1 Podsumowanie konsultacji społecznych i procesu opiniowania dokumentu przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 6 ust. 3 *Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.) oraz zgodnie z *Uchwałą Rady Gminy Bolesław Nr XLIII.278.2023 z dnia 20 lipca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji*, w dniach 17.10–21.11.2023 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, które miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy,
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami,
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–4 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

Konsultacje odbyły się w dniach 17.10–21.11.2023 r. w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:
 - a) drogą elektroniczną na adres e-mail: sekretariat@boleslaw.com.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;

- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy w Bolesławiu, Bolesław 68, 33-220 Bolesław, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt Strategii Rozwoju Gminy”;
 - c) bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy w Bolesławiu, w godzinach pracy Urzędu.
2. Spotkania otwartego, umożliwiającego omówienie założeń dokumentu, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji. Spotkanie odbyło się w dniu 16.11.2023 r. w Budynku Urzędu Gminy w Bolesławiu.
 3. Zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy w Bolesławiu, Bolesław 68, 33-220 Bolesław, w godzinach pracy Urzędu.

Informację o konsultacjach społecznych ww. projektu dokumentu zamieszczono w następujących formach:

- na stronie internetowej gminy (www.boleslaw.com.pl);
- na stronie gminy w Biuletynie Informacji Publicznej; (www.bip.malopolska.pl/ugboleslaw1);
- w sposób zwyczajowo przyjęty – na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy w Bolesławiu. Formularz zgłaszania uwag oraz projekt dokumentu *Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* dostępne były od dnia 17.10.2023 r.:
- w wersji papierowej w sekretariacie budynku Urzędu Gminy w Bolesławiu, w godzinach pracy Urzędu;
- w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Bolesław (www.boleslaw.com.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.malopolska.pl/ugboleslaw1).

Jedną z form konsultacji społecznych ww. projektu dokumentu było otwarte spotkanie z interesariuszami, które odbyło się w dniu 16.11.2023 r. o godz. 10 w Budynku Urzędu Gminy Bolesław. Podczas spotkania przedstawiono główne założenia programowe i wdrożeniowe dokumentu tj. wizja, misja, cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im działaniami, a także zakres rzeczowy projektów strategicznych, które planowane są do realizacji przez samorząd gminy. Przedstawione zostały również założenia przestrzenno-funkcjonalne, w tym model funkcjonalno-przestrzenny. Podczas spotkania nie wpłynęły żadne uwagi.

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.), pismem z dnia 17.10.2023 r. Wójt Gminy Bolesław zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W terminie tym do Urzędu Gminy Bolesław nie wpłynęła żadna odpowiedź z opinią. Zgodnie z art. 10f ust. 3 ww. ustawy, w przypadku braku opinii we

wskazanim terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa.

6.2 Mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii – partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rozwoju Gminy Bolesław jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów strategicznych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o gminie.

Partycypacja i partnerstwo to współpraca i równorzędne traktowanie reprezentantów różnych środowisk i instytucji, przy zachowaniu ich suwerenności, z założeniem stałego dążenia do wzajemnego rozumienia się. Proces tworzenia Strategii, już od etapu analiz prowadzonych na potrzeby opracowania Diagnozy, uwzględniał włączanie mieszkańców i innych interesariuszy, a także charakteryzował się otwartością (umożliwiał uczestniczenie jak największej liczbie chętnych osób i organizacji w partnerstwie) i transparentnością (dialog, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii, w dniach 15–30.06.2023 r. przeprowadzono badanie ankietowe. Zostało ono przeprowadzone wśród mieszkańców gminy na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 15 osób. Ankieta zawierała 2 pytania – raport z ankiety stanowi załącznik do Diagnozy. Wyniki ankiet wskazują na to, że największym problemem występującym na obszarze gminy, zdaniem mieszkańców, jest poziom zarobków mieszkańców, który uzyskał 86% ocen złych i bardzo złych, problemem dla mieszkańców jest „dostęp do miejsc pracy” oraz połączenia komunikacyjne z zewnętrznym otoczeniem – odpowiedź „źle” i „bardzo źle” wskazało po 80% respondentów. Najlepiej ocenionymi obszarami funkcjonowania gminy (suma odpowiedzi „dobrze” i bardzo dobrze”) są: „dostępność do sieci wodociągowej” (93%) i „dostępność usług/ możliwość zakupu artykułów codziennego użytku” (80%). Według 47% ankietowanych, priorytetem, który ma lub mógłby mieć największy wpływ na rozwój Gminy Bolesław oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju jest „tworzeniu warunków do osiedlania się nowych mieszkańców”. Respondenci zwracali również uwagę na „tworzenie i rozwój turystyki” (40% odpowiedzi).

Na etapie programowania przeprowadzono drugie badanie ankietowe w dniach 07–16.08.2023 r. Udział w badaniu wzięło 21 osób. Ankieta była dostępna w wersji on-line na stronie internetowej gminy oraz w wersji papierowej w Urzędzie Gminy w Bolesławiu. Kwestionariusz ankiety składał się z trzech pytań. Pierwsze dotyczyło wskazania maksymalnie dwóch potencjałów gminy, na których powinien bazować jej rozwój. Ankietowani w większości wskazali „walory przyrodnicze gminy i czyste środowisko naturalne” (62%) oraz „dostęp do szerokopasmowego Internetu” (52%). W drugim pytaniu ankietowani mieli wskazać, co powinno ich zdaniem być głównym kierunkiem rozwoju gminy. Najwyższą ilość odpowiedzi (62%) uzyskało: „tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości”.

W ostatnim pytaniu ankietowani mieli wskazać z czym chcieliby, aby utożsamiana była w przyszłości gmina. Wskazano odpowiedź: „gmina atrakcyjna do osiedlania się” (48%).

Na potrzeby prowadzonych analiz i opracowania Strategii przeprowadzono także nabór fiszek w terminie 01–16.08.2023 r. Wpłynęło 18 fiszek. Przedstawiono w nich propozycje projektów do realizacji, sprzyjających rozwojowi obszaru w perspektywie do 2030 roku. Fiszki projektowe można było składać osobiście, drogą elektroniczną lub korespondencyjnie na adres Gminy Bolesław. Po zaakceptowaniu złożonej propozycji oraz przeprowadzeniu ewentualnych konsultacji z autorami wybranych projektów, zostały one zamieszczone w dokumencie, w celu umożliwienia ich autorom pozyskania dofinansowania na ich realizację w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Proponowane projekty musiały wpisywać się w zaplanowane dla obszaru cele, których osiągnięcie pozwoli na zrealizowanie założonej wizji. Fiskę mogli przysyłać mieszkańcy gminy, przedsiębiorcy i przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych. Organem właściwym do rozpatrzenia propozycji projektów był zespół pracowników Urzędu Gminy Bolesław.

Oprócz jakościowych analiz prowadzonych za pomocą badania ankietowego, posłużono się również dyskusjami w trakcie spotkań:

- 13 lipca 2023 r. spotkanie wewnętrzne przedstawicieli Urzędu, w tym Wójta Gminy Bolesław, z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii;
- 20 lipca 2023 r. spotkanie z Radnymi Gminy Bolesław;
- 12 września 2023 r. spotkanie informacyjno-warsztatowe (przedstawienie wyników Diagnozy, rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju, dyskusje na temat priorytetowych zadań do realizacji w ramach Strategii):
 - godz. 10:00 – mieszkańcy gminy, w tym Radni Gminy Bolesław i Sołtysi;
- 16.11.2023 r. – spotkanie otwarte konsultacyjne dla mieszkańców, Radnych i Sołtysów.

Oprócz oficjalnych spotkań z mieszkańcami i interesariuszami, na ostateczny kształt dokumentu składało się wiele rozmów telefonicznych i osobistych oraz korespondencji e-mailowej autorów niniejszego opracowania z przedstawicielami samorządu gminy i jego pracownikami.

Elementem partycypacji były również konsultacje społeczne:

- projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, przeprowadzone w dniach 17.10 – 21.11.2023 r.

Mieszkańcy zostali włączeni w proces konsultacji społecznych dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Mieszkańcy informowani byli o konsultacjach poprzez ogłoszenia na stronie internetowej gminy, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Bolesław. Uwagi i wnioski zbierane były w formie papierowej i elektronicznej, z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Formularze konsultacyjne wraz z projektami dokumentów dostępne były w wersji papierowej w sekretariacie Urzędu Gminy w Bolesławiu oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: sekretariat@boleslaw.com.pl;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Bolesław, Bolesław 68, 33-220 Bolesław;
- c) bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy w Bolesławiu, w godzinach pracy Urzędu.

Podczas konsultacji Strategii, uwagi zbierane były również w formie uwag ustnych do protokołu, a także zorganizowane było otwarte spotkanie konsultacyjne. Niezwłocznie po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu niniejszego dokumentu sporządzony został Raport z konsultacji społecznych projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne formularze uwag. W dniu 17 listopada 2023 r. wpłynęło pismo znak KR.RPP.610.840.2023 PW z pozytywną opinią Dyrektora RZGW w Krakowie. W piśmie tym zarekomendowano pewne modyfikacje zapisów Strategii Informacja o przebiegu konsultacji społecznych wraz ze szczegółowym zestawieniem uwag z uzasadnieniem uwzględnienia uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji została opublikowana na oficjalnej stronie internetowej gminy oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

Włączenie mieszkańców jest istotne nie tylko na etapie analiz, opracowania Diagnozy i opracowania Strategii, ale też podczas wdrażania Strategii i jej oceny. Mieszkańcy będą brać udział w pracach nad ewentualną aktualizacją dokumentu (będą mogli zainicjować aktualizację i/lub brać udział w konsultacjach społecznych projektu aktualizowanego dokumentu). Przy okazji realizacji projektów strategicznych, na etapie projektowym, organizowane będą spotkania z mieszkańcami. Mieszkańcy będą informowani o etapach realizacji projektów strategicznych, dodatkowo publikowane do publicznej wiadomości będą raporty z monitoringu Strategii.

6.3 Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko i udział podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska w opracowaniu Strategii

Stosownie do art. 57 ust. 1 pkt 2, art. 58 ust. 1 pkt 2 oraz na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 5–6 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.) organ opracowujący projekt Strategii zwrócił się w dniu 17.10.2023 r. do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie (PWIS) oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie (RDOŚ) z wnioskiem o podjęcie decyzji umożliwiającej odstąpienie od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. *Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*.

W przypadku, gdy realizacja postanowień Strategii Rozwoju lub jej zmiana nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (art. 48 ust. 1). Odstąpienie wymaga wcześniejszego uzgodnienia z właściwym organem ochrony środowiska oraz organem inspekcji sanitarnej. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia, którego zakres określony został w art. 49 ww. ustawy. Szczegółowe uzasadnienie pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz na ocenę, iż realizacja postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Opracowanie uzasadnienia stanowi etap diagnozy wpływu opracowywanego dokumentu na prawnie chronione komponenty środowiska naturalnego i pozwala dostosować niezbędne do zastosowania narzędzia ich ochrony do skali poruszanej w nim problematyki.

Do wniosków do PWIS i RDOŚ załączono, zgodnie z art. 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, uzasadnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. W uzasadnieniu tym wskazano stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, opisano powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach, a także przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, wskazano również powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska. W uzasadnieniu znalazła się informacja o tym, że *Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* zawiera 3 projekty strategiczne, które mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców gminy, wzrost bezpieczeństwa publicznego, poziomu wiedzy i przedsiębiorczości mieszkańców. Zadania, które wskazano do realizacji w ramach dokumentu, będą przede wszystkim oddziaływać pozytywnie na ludzi i dobra materialne. Wyznaczone cele są zbieżne z potrzebami mieszkańców oraz wynikają ze zdiagnozowanych problemów występujących na terenie gminy. Osiągnięcie celów przyczyni się tym samym w sposób bezpośredni i pośredni do poprawy jakości życia mieszkańców.

W uzasadnieniu wskazano, że w projektach strategicznych określonych w Strategii przedstawiono zakres, który na etapie tworzenia dokumentu jest jedynie koncepcją, z przewidywanymi ramami finansowymi i przybliżoną, najczęściej z dokładnością do miejscowości, lokalizacją. Projekty te są w fazie koncepcyjnej – dla większości nie ma konkretnych projektów budowlanych, planów, pozwoleń czy decyzji. Przed realizacją każdego projektu przeprowadzone zostaną odpowiednie procedury, w tym środowiskowe. Gmina oraz wykonawcy zadbają o uzyskanie wszelkich pozwoleń koniecznych do rozpoczęcia prac oraz skonsultują ich rodzaj i zakres z odpowiednimi instytucjami.

W dniu 15.11.2023 r. do Urzędu Gminy Bolesław wpłynęło pismo znak: NS.9022.10.78.2023 od Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Krakowie, w którym uzgodniono odstępianie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*,

W dniu 06.11.2023 r. do Urzędu Gminy Bolesław wpłynęło pismo znak ST-I.410.1.12.2023 DK od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie dotyczące strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, w którym uwzględniając zakres i charakter działań w projekcie dokumentu, stwierdzono także, iż nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis schematów

Schemat 1 Programowanie rozwoju.....	30
Schemat 2 Układ celów operacyjnych w przenikających się wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym wraz ze wskazaniem projektów strategicznych realizujących te cele	32
Schemat 3 Powiązania kierunków działań z projektami strategicznymi	48
Schemat 4 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i>	91
Schemat 5 Logika powiązań głównych założeń dokumentu ze wskaźnikami osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	92

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	20
Tabela 2 Analiza SWOT	21
Tabela 3 Drzewo problemów	27
Tabela 4 Drzewo celów	28
Tabela 5 Plan operacyjny	33
Tabela 6 Projekt strategiczny nr 1	41
Tabela 7 Projekt strategiczny nr 2	43
Tabela 8 Projekt strategiczny nr 3.....	45
Tabela 9 Możliwe źródła finansowania projektów strategicznych i zadań w ramach <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i>	52
Tabela 10 Generalna, przewidywana kwota wydatków na realizację Strategii, w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych	56
Tabela 11 Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu	57
Tabela 12 Wskaźniki oddziaływania rozwoju	95
Tabela 13 Wskaźniki rezultatu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	98
Tabela 14 Wskaźniki produktu – wartość do osiągnięcia w wyniku realizacji Strategii	99
Tabela 15 Dokumenty na poziomie lokalnym – ocena aktualności i spójności w kontekście zapisów Strategii	105

Spis map

Mapa 1 Główna sieć komunikacyjna na terenie Gminy Bolesław.....	71
Mapa 2 Czas dojazdu do wybranych ośrodków miejskich z Gminy Bolesław.....	72
Mapa 3 Mapa geologiczna Gminy Bolesław	73
Mapa 4 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Bolesław	74
Mapa 5 Gmina Bolesław – uwarunkowania: sieć osadnicza, sieć komunikacyjna, pokrycie terenu, sieć wodna, wybrane elementy dziedzictwa kulturowego i historycznego.....	76

Mapa 6 Gmina Bolesław – uwarunkowania, położenie gminy względem JCWPd i obszarów zagrożenia powodziowego	77
Mapa 7 Fragment mapy Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego – „Rozwój”	80
Mapa 8 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Bolesław	81
Mapa 9 Krajowe obszary strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją	82
Mapa 10 Regionalne i krajowe obszary zmarginalizowane w Małopolsce	83
Mapa 11 Obszary Funkcjonalne – terytorium województwa Małopolskiego	84
Mapa 12 Obszar Lokalnej Grupy Działania „Perły Poniemia”	85
Mapa 13 Lokalny obszar strategicznej interwencji wyznaczony na terenie gminy – miejscowość Bolesław	88

Spis załączników

1. Ewaluacja ex-ante.

***Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności
i efektywności realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Bolesław do roku 2030 – ewaluacja ex-ante***

Listopad 2023

Spis treści

Wstęp	3
1. Partycypacyjny charakter dokumentu.....	5
1.1. Nabór fiszek projektowych	6
1.2. Konsultacje społeczne Strategii	9
1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa	14
2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii.....	15
3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.....	20
Podsumowanie.....	21
Spis tabel.....	22

Wstęp

Ewaluacja jest procesem mającym za zadanie ocenę jakości oraz wartości przebiegu i efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Choć nie jest to badanie naukowe, monitoring czy audyt, to dzieli z tymi narzędziami wiele wspólnych cech. Ewaluacja może być przeprowadzona na każdym etapie projektu, dokumentu czy programu – w tym przypadku *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* (dalej: Strategia). Ewaluacja *ex-ante* przeprowadzana jest przed działaniem, w tym przypadku przed przyjęciem i wdrożeniem Strategii. Ma ona ocenić trafność zamierzonych zadań i projektów zgodnie z głównymi założeniami/celami dokumentu. Ewaluacja *mid-term*, często nazywana też ewaluacją *on-going*, to badanie prowadzone podczas wdrażania Strategii – ocenia osiągnięte etapy, produkty i rezultaty. Daje możliwość modyfikacji działania, tak aby lepiej spełniało zamierzone cele. Natomiast ewaluacja *ex-post* jest to najpopularniejsze tego typu badanie. Przeprowadzana po zakończeniu wdrażania Strategii, ma na celu zbadanie długotrwałych rezultatów, a także ocenia realizację poszczególnych etapów oraz stopień realizacji zakładanych celów.

Każda z wyżej wskazanych ewaluacji ma określone zastosowanie i metodologię. Niniejszy raport dotyczy przeprowadzonej ewaluacji *ex-ante*, tj. uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Proces ewaluacji rozpoczął się wraz z konsultacjami społecznymi projektu Strategii – niniejszy raport pokazuje procedurę oraz zmiany, jakie zachodziły w dokumencie Strategii w trakcie jego konsultowania, opiniowania i w wyniku ewaluacji.

Wiele elementów Strategii stanowi przedmiot ewaluacji *ex-ante*. Badanie to m.in. weryfikuje poprawność, kompletność, adekwatność, trafność i aktualność wniosków wynikających z diagnozy i tłumaczy przyczyny potencjalnych zmian. Ewaluacja ta ocenia również poprawność określonych działań i ich realność w kontekście dostępnych zasobów. Istotnym elementem ewaluacji jest również weryfikacja założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.) wprowadziła obowiązek przeprowadzenia ewaluacji uprzedniej, nie wspominając o ewaluacji śródkresowej ani końcowej. Ewaluacja wydaje się jednak być bardzo ważnym procesem nie tylko przed, ale też w trakcie i po realizacji dokumentu.

W Strategii przyjęto więc następujący schemat ewaluacyjny:

- Ewaluacja *ex-ante* – Raport (przed realizacją Strategii),
- Ewaluacja *on-going* (na bieżąco, w trakcie wdrażania Strategii),
- Ewaluacja *mid-term* (w połowie okresu realizacji Strategii),
- Ewaluacja *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii).

W przypadku ewaluacji *ex-ante*, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria¹:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań;
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów;
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań;
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej, między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Ewaluacja *ex-ante* *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* wykonana została w sposób partycypacyjny, jednocześnie jest efektem pracy wewnętrznej w Urzędzie Gminy w Bolesławiu oraz podmiotu zewnętrznego – Wykonawcy dokumentu Strategii. Przyjmuje się, że jeżeli projekt Strategii powstawał w sposób partycypacyjny, to nie jest konieczne prowadzenie ewaluacji jako całkowicie osobnego działania, dublującego wcześniejsze. Raport z ewaluacji *ex-ante* może pokazywać procedurę oraz zmiany, jakie zaszły w dokumencie Strategii w wyniku przeprowadzenia ewaluacji.

¹ *Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

1. Partycypacyjny charakter dokumentu

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* obejmowało szereg działań partycypacyjnych:

1. Badanie ankietowe w dniach 07–16.08.2023 r. przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 21 osób.
2. Różnego rodzaju spotkania:
 - 13 lipca 2023 r. spotkanie wewnętrzne przedstawicieli Urzędu, w tym Wójta Gminy Bolesław, z ekspertem zewnętrznym – omówienie wyników analiz statystycznych, najważniejsze informacje w zakresie opracowania Strategii;
 - 20 lipca 2023 r. spotkanie z Radnymi Gminy Bolesław;
 - 12 września 2023 r. spotkanie informacyjno-warsztatowe (przedstawienie wyników Diagnozy, rozpoczęcie kształtowania założeń rozwoju, dyskusje na temat priorytetowych zadań do realizacji w ramach Strategii);
 - godz. 10:00 – mieszkańcy gminy, w tym Radni Gminy Bolesław i Sołtysi;
 - 16.11.2023 r. – spotkanie otwarte konsultacyjne dla mieszkańców, Radnych i Sołtysów.
3. Wiele rozmów telefonicznych i osobistych (spotkania „robocze”) oraz korespondencji e-mailowej między autorami Strategii i współtworzącymi ją pracownikami Urzędu Gminy w Bolesławiu.
4. Nabór tzw. fiszek projektowych (propozycji projektów do realizacji w ramach Strategii), który odbył się w terminie 01–16.08.2023 r.
5. Konsultacje społeczne:
 - projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*, przeprowadzone w dniach 17.10–21.11.2023 r.

Na każdym etapie tworzenia dokumentu, wszystkie zainteresowane osoby miały zapewnioną możliwość wyrażenia swojej opinii, udziału w dyskusjach, złożenia uwag do projektów dokumentów, dlatego też należy stwierdzić, że Strategia powstała w sposób partycypacyjny.

1.1. Nabór fiszek projektowych

Nabór fiszek projektowych został przeprowadzony w terminie 01–16.08.2023 r. Wypełnioną fiszkę projektową zainteresowani mogli złożyć do dnia 16 sierpnia 2023 r. w następujących formach:

- drogą elektroniczną na adres e-mail: sekretariat@boleslaw.com.pl wpisując w tytule „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”.
- drogą korespondencyjną na adres: Urzędu Gminy Bolesław, 33–220 Bolesław, „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”.
- bezpośrednio do budynku Urzędu Gminy Bolesław w godzinach pracy Urzędu.

Podczas naboru, do Urzędu Gminy w Bolesławiu wpłynęło 18 wypełnionych fiszek projektowych. W tabeli 1 przedstawiono zestawienie propozycji projektów wraz ze sposobem ich uwzględnienia w projekcie Strategii lub informacją o odrzuceniu.

Tabela 1 Zestawienie fiszek projektowych ze sposobem uwzględnienia w projekcie Strategii

Lp.	Skrócony opis propozycji projektu	Odniesienie
1.	Zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w ruchu drogowym – budowa miasteczka ruchu drogowego dla rowerzystów i motorowerzystów.	Uwzględniono jako jedno z zadań projektu strategicznego nr 1 Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages.
2.	Renowacja Dworku Sroczyńskich i zagospodarowanie Parku Dworskiego w Bolesławiu.	Uwzględniono jako jedno z zadań projektu strategicznego nr 1 Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages.
3.	Konserwacja – renowacja elementów architektury wewnątrz Kościoła Parafialnego w Bolesławiu..	Uwzględniono jako jedno z zadań projektu strategicznego nr 1 Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages.
4.	Poprawa ruchu komunikacyjnego dróg.	Uwzględniono jako element projektu strategicznego nr 3 Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.
5.	Odnowienie Pomnika Poległych Żołnierzy w I i II Wojnie Światowej w Kannie	Uwzględniono jako element projektu strategicznego nr 3 Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Bolesław dla mieszkańców wsi Samocice, Podlipie, Kuzie.	Uwzględniono jako element projektu strategicznego nr 3 Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.
7.	Zagospodarowanie placu wokół Domu Ludowego w Kuzie.	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych. poprzez zadanie: „utworzenie ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.

8.	Parking wiejski	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „rozwój infrastruktury komunalnej i usług publicznych”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.
9.	Plac zabaw (projekt zgłoszony na dwóch fiskach projektowych)	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „budowa i modernizacja placów zabaw na terenie gminy”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii
10.	Renowacja i odtworzenie parku podworskiego	Uwzględniono jako jedno z zadań projektu strategicznego nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages.</i>
11.	Poprawa stanu dróg transportu rolnego.	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „budowa oraz modernizacja odcinków dróg gminnych, w tym dróg wyposażonych w ciągi piesze i rowerowe, oświetlenie, elementy małej architektury”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.
12.	Poprawa stanu urządzeń melioracyjnych oraz rowów melioracyjnych.	Uwzględniono jako element projektu strategicznego nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i>
13.	Budowa siłowni plenerowej i placu zabaw w Pawłowie.	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „utworzenie ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy” oraz „budowa i modernizacja placów zabaw na terenie gminy”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.

14.	Budowa siłowni plenerowej oraz placu zabaw dla dzieci w Kannie.	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „utworzenie ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy” oraz „budowa i modernizacja placów zabaw na terenie gminy”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.
15.	Budowa siłowni plenerowej oraz trzech elementów placu zabaw, odbudowa pomnika w Kannie (poległych żołnierzy).	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „utworzenie ogólnodostępnych terenów o charakterze rekreacyjno-wypoczynkowym na terenie gminy”, „budowa i modernizacja placów zabaw na terenie gminy” oraz „działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego poprzez renowację pomników i figur przydrożnych oraz innych obiektów historycznych na terenie gminy” Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.
16.	Poprawa dróg gminnych w miejscowości Bolesław.	Nie uznaje się tego zadania za projekt strategiczny dla rozwoju gminy, jednak propozycja wpisuje się w projekt strategiczny nr 3 <i>Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz usług komunalnych.</i> poprzez zadanie: „budowa oraz modernizacja odcinków dróg gminnych, w tym dróg wyposażonych w ciągi piesze i rowerowe, oświetlenie, elementy małej architektury”. Reasumując: propozycja nie będzie wskazana w projektach strategicznych, ale będzie zawierała się w zadaniach przewidzianych do realizacji w ramach strategii.
17.	Budowa ogólnodostępnej Sali gimnastycznej w Bolesławiu.	Uwzględniono jako jedno z zadań projektu strategicznego nr 1 <i>Wzmocnienie rozwoju miejscowości Bolesław – gminnego ośrodka wzrostu poprzez wdrożenie koncepcji Smart Villages.</i>

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Konsultacje społeczne Strategii

W dniach 17.10–21.11.2023 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Konsultacje miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy;
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami;
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami;
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–4 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne formularze uwag. W dniu 17 listopada 2023 r. wpłynęło pismo znak KR.RPP.610.840.2023 PW z pozytywną opinią Dyrektora RZGW w Krakowie. W piśmie tym zarekomendowano pewne modyfikacje zapisów Strategii. Rejestr uwag zamieszczono w tabeli 2.

Tabela 2 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga	Obecny zapis	Propozycja zmiany wraz z uzasadnieniem	Stanowisko wraz z uzasadnieniem
1.	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie	Tabela 11 Wiersz 8; Mapa 6 strona 77	Według danych z programu ISOK (mapy zagrożenia powodziowego), Gmina Bolesław jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%).	Na podstawie map zagrożenia powodziowego stwierdzono, że na terenie Gminy Bolesław występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). [...]. Ponadto zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Zamieszczona w przedłożonym do zaopiniowania projekcie strategii informacja nt. obszarów zagrożonych powodzią wymaga uzupełnienia, tak jak zostało to wskazane w powyższym akapicie. Ponadto na stronie 77 zamieszczono Mapę 6 [...] przedstawiającą również jedynie wały przeciwpowodziowe i „obszar szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%. Jednocześnie proponujemy, aby zapis zamieszczony na stronie 75 o brzmieniu: „Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat” – zastąpić zdaniem:	Uwaga została uwzględniona. Zmieniono zapis i nadano mu następujące brzmienie: <i>Według danych z programu ISOK (mapy zagrożenia powodziowego), Gmina Bolesław jest terenem występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów</i>

				„Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1)”. Podobnie w przypadku opisu legendy na mapie 6 (str. 77) – zamiast „obszar szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%” proponujemy umieścić zapis: „obszar szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym 1%”.	<i>przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Również dokonano korekty mapy 6.</i>
2.		Rozdział 4 str. 75	Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław stwierdzono obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi wynoszącym Q1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.		Uwaga została uwzględniona. Zmieniono zapis i nadano mu następujące brzmienie: <i>Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, na terenie Gminy Bolesław występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od Rzeki Wisła, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1). wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% oraz obszary narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wałów przeciwpowodziowych Wisły (wyznaczone dla przepływu o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%). Obszar ten znajduje się w północnej części gminy.</i>

3.		Tabela 11 Wiersz 10	Gmina nie znalazła się także na liście projektów strategicznych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Hydroportalu (Plany zarządzania ryzykiem powodziowym) – Gmina Bolesław znajduje się w obszarach problemowych.	Zgodnie ze zaktualizowanym Planem zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) [...] w granicach gminy Bolesław wskazano konieczność realizacji zadań pn.: „Rozbudowa wałów Wisły sandomierskiej wymagających podwyższenia” o nr ID: W_GZW_1274 oraz „Studium wykonalności programu inwestycyjnego w zlewni Żabnicy-Breń, wraz z uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz zgody na realizację przedsięwzięcia” o nr ID: W_GZW_1806. Opiniowany dokument należy uzupełnić o informację nt. zadań jw.	Uwaga została uwzględniona. Zmieniono zapis i nadano mu następujące brzmienie: <i>Zgodnie z danymi przedstawionymi w Hydroportalu (Plany zarządzania ryzykiem powodziowym) – Gmina Bolesław znajduje się w obszarach problemowych. W dokumencie wskazano konieczność realizacji zadań pn. Rozbudowa wałów Wisły sandomierskiej wymagających podwyższenia o nr ID: W_GZW_1274 oraz Studium wykonalności programu inwestycyjnego w zlewni Żabnicy-Breń, wraz z uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz zgody na realizację przedsięwzięcia o nr ID: W_GZW_1806.</i>
4.		Tabela 11 Wiersz 9	Większość obszaru Gminy Bolesław znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym głównie do I klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych (słabo zagrożone), jednak występują również obszary zakwalifikowane do klasy II – umiarkowanie	W przedłożonym do zaopiniowania projekcie strategii odniesiono się do Planu przeciwdziałania skutkom suszy na lata 2021–2027 [...]. Jednak informacja w zakresie zagrożenia suszą rolniczą wymaga korekty – w projekcie znajduje się zapis „Większość obszaru Gminy Bolesław znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym głównie do I klasy zagrożenia suszą rolniczą na terenach rolnych i leśnych (słabo zagrożone), jednak występują również obszary zakwalifikowane do klasy II – umiarkowanie zagrożone oraz	Uwaga została uwzględniona. Zmieniono zapis i nadano mu następujące brzmienie: <i>Większość obszaru Gminy Bolesław znajduje się w obszarze zaklasyfikowanym głównie do klasy III silnie zagrożone suszą rolniczą oraz klasy IV – ekstremalnie zagrożony.</i>

			zagrożone oraz klasy III silnie zagrożone.	klasy III silnie zagrożone”, podczas gdy zgodnie z PPSS obszar gminy Bolesław jest przeważnie na terenie zakwalifikowanym do klasy III – silnie zagrożone oraz do klasy IV– ekstremalnie zagrożony.	
5.		Tabela 11 Wiersz 8	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Mapy zagrożenia powodziowego i Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju (aPWŚK)	Wraz z wejściem w życie drugiej aktualizacji Planu zagospodarowania wodami [...] zniknęło pojęcie programu wodno-środowiskowego kraju. W związku z powyższym w tabeli 11 pn. <i>Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu</i> , na stronie 63, należy usunąć odniesienie do dokumentu planistycznego jakim jest aktualizacja Programu wodnośrodowiskowego.	Uwaga została uwzględniona. Zmieniono zapis i nadano mu następujące brzmienie: <i>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz Mapy zagrożenia powodziowego.</i>
6.		—	Brak zapisu w projekcie dokumentu.	Zdaniem tut. Zarządu w dokumencie strategii powinny znaleźć się również informacje dotyczące położenia obszaru objętego opracowaniem względem wydzielonych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Obszar Gminy Bolesław nie znajduje się w granicach udokumentowanych GZWP. Informację jw. Należy zamieścić w przedmiotowym projekcie strategii.	Uwaga została uwzględniona, wprowadzono następujący zapis w tabeli 11 wiersz 8 oraz w rozdziale 4 str. 75: <i>Obszar Gminy Bolesław nie znajduje się w granicach udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.</i>

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) pismem z dnia 17.10.2023 r. Wójt Gminy Bolesław zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu. W terminie tym do Urzędu Gminy Bolesław nie wpłynęła żadna odpowiedź z opinią. Zgodnie z art. 10f ust. 3 ww. ustawy, w przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa.

2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii

Dla oceny poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii zadano następujące pytania badawcze:

1) Czy sporządzono Diagnozę zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259 z późn. zm.)?

Tak, *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Bolesław* sporządzono zgodnie z art. 10a ww. ustawy.

2) Czy Diagnoza jest kompletna i spójna wewnętrznie?

Diagnoza została opracowana we współpracy Urzędu Gminy Bolesław (spojrzenie od wewnątrz) z Wykonawcą zewnętrznym (spojrzenie od zewnątrz). Diagnoza jest spójna wewnętrznie, jej struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały. Różne zagadnienia z poszczególnych sfer zostały przeanalizowane w odrębnych rozdziałach. Analizie poddano następujące obszary:

- Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność;
- Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym;
- Gospodarka i rynek pracy;
- Środowisko naturalne i infrastruktura;
- Kultura i dziedzictwo;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne;
- Bezpieczeństwo;
- Polityka społeczna;
- Edukacja i wychowanie;
- Kapitał społeczny;
- Finanse samorządowe.

Swoim zakresem Diagnoza obejmuje stan aktualny (dane ilościowe za 2021 r.) oraz stan poprzedzający stan aktualny (dane dla poszczególnych lat z okresu 2017–2021). Sytuacja bieżąca i zachodzące procesy mają odzwierciedlenie w analizie SWOT (tabela 3), która pozwala stwierdzić jakie w gminie są problemy i bariery rozwojowe, a jakie są jej potencjały i szanse do rozwoju. Dokument spełnia swoją funkcję, ponieważ umożliwia podjęcie decyzji strategicznych, takich jak określenie wizji rozwoju Gminy Bolesław, określenie celów strategicznych rozwoju oraz ukierunkowanie działań i wskaźników osiągnięcia celów.

Tabela 3 Analiza SWOT Gminy Bolesław zamieszczona w Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Wysoka aktywność społeczna mieszkańców – wyższa niż w województwie, kraju i większości gmin sąsiednich liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji na 10 tys. mieszkańców. 2. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym. 3. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym. 4. Tradycje kulturalno-oświatowe i czytelnictwa związane z działalnością gminnej biblioteki. 5. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe wynikające z ukształtowania terenu. 6. Niezdegradowane środowisko naturalne i występowanie form ochrony przyrody. 7. Bardzo dobre warunki naturalne, sprzyjające rolnictwu charakterowi gminy. 8. Rozwinięta infrastruktura wodociągowa i gazowa – wyższy niż w gminach sąsiednich dostęp do ww. instalacji.	1. Malejąca liczba ludności wynikająca z ujemnego przyrostu naturalnego. 2. Słaba przedsiębiorczość mieszkańców – wszystkie wskaźniki gospodarcze niekorzystne w stosunku do gmin sąsiednich, średniej dla województwa i kraju. 3. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym. 4. Wysoki wskaźnik ilości gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. 5. Niższy wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3–5 lat niż w województwie i kraju. 6. Brak placówek świadczących usługi opieki nad dziećmi do lat 3. 7. Wysoki poziom bezrobocia. 8. Niezadowalający dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy. 9. Brak powierzchni objętej Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. 10. Niska atrakcyjność gminy jako miejsca do osiedlenia się – niższy niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju wskaźnik nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności. 11. Niezadowalające dochody mieszkańców oraz dochody własne gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju. 12. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna – brak miejsc noclegowych. 13. Niski udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych – niższy niż w gminach sąsiednich, województwie i kraju. 14. Brak cyfryzacji usług w administracji. 15. Brak kompleksowego długofalowego wsparcia osób starszych. 16. Brak znaczących i uzbrojonych terenów inwestycyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Cyfryzacja życia codziennego. 3. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 4. Wzrost mobilności społeczeństwa. 5. Moda na zdrowy styl życia. 6. Wzrost możliwości i popularności pracy zdalnej.	1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych. 4. Zmiany klimatu. 5. Wykluczenie cyfrowe.

7. Przynależność Gminy Bolesław do Partnerstwa Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego oraz Lokalnej Grupy Działania „Perły Poniidzia”.	6. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję. 7. Emigracja mieszkańców Polski. 8. Ryzyko wystąpienia zjawiska powodzi – położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. 9. Brak zainteresowania kapitału inwestycyjnego gminą.
--	---

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030, str. 21–22

3) Czy w projekcie Strategii została określona wizja? Czy cele strategiczne i szczegółowe odpowiadają na zdiagnozowane bariery rozwojowe i potrzeby oraz są odpowiedzią na mocne strony i potencjały gminy? Czy cele strategiczne i szczegółowe przyczyniają się do osiągnięcia wizji?

Tak, w projekcie Strategii określona została wizja, czyli stan docelowy rozwoju gminy osiągnięty do 2030 roku. Wizja powstała w procesie dialogu, z udziałem mieszkańców i ich przedstawicieli, podczas różnego rodzaju spotkań. W projekcie Strategii poddanym konsultacjom społecznym w dniach 17.10–21.11.2023 r. nie wpłynęły żadne uwagi do zaproponowanej wizji. Wizja wyraża aspiracje i ambicje mieszkańców oraz władz lokalnych, a jednocześnie jest możliwa do zrealizowania. W projekcie Strategii określono również 3 cele strategiczne, 6 celów operacyjnych (po dwa dla każdego celu strategicznego), 12 kierunków działań oraz działania określone dla poszczególnych kierunków i celów. Wizja, która brzmi: *Współtworzona przez aktywnych gospodarzo i społecznie mieszkańców Gmina Bolesław miejscem rozwoju i samorealizacji* jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Misja, która brzmi: *Wspieranie rozwoju osobistego, aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów lokalnych oraz nowych technologii we współdziałaniu międzysektorowym i ponadlokalnym* jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania, jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy. W procesie opracowania Strategii wyzwania rozwojowe zostały opisane poprzez konkretne cele strategiczne, dzięki czemu uzyskano spójność i komplementarność między elementami diagnozy a planowanymi działaniami.

Cel operacyjny 1.1. *Aktywizacja gospodarcza* zakłada realizację działań wspierających lokalną gospodarkę. Działania te będą skupiać się m.in.: na stworzeniu mieszkańcom możliwości do zakładania własnych działalności oraz ich aktywizacji zawodowej. Cel operacyjny 1.2. *Wykreowanie warunków do współdziałania* opiera się na działaniach rozwijających przedsiębiorczość mieszkańców poprzez wparcie ich kompetencji zawodowych. Istotne są również działania skupiające się na cyfryzacji gminy. Szansą na wzmocnienie jej pozycji i polepszenie jakości życia mieszkańców jest umożliwienie załatwiania zdalnie spraw administracyjnych, a także stworzenie warunków do pracy zdalnej.

Cel operacyjny 2.1. *Wzrost aktywności społecznej mieszkańców*, do osiągnięcia którego założono realizację kierunków działań: 2.1.1. *Włączenie społeczne* i 2.1.2. *Integracja i budowanie tożsamości*, jest odpowiedzią m.in. na zdiagnozowane problemy, takie jak: niska aktywność społeczna mieszkańców. Cel ten przyczyni się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w życie gminy, podejmowania wspólnych inicjatyw, do których będą również włączone osoby starsze i z niepełnosprawnościami. Działania, które będą realizowane przez najbliższe lata są

ukierunkowane na wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz integrację mieszkańców.

Cel operacyjny 2.1. *Utworzenie oferty rozwoju i rekreacji*, jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców związane z usługami czasu wolnego, które będą zaspokajane m.in. poprzez rozbudowę ogólnodostępnej bazy sportowo-rekreacyjnej, czy organizację cyklicznych wydarzeń kulturalnych. Natomiast cel operacyjny 2.2.. *Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej* koncentruje się na rozwoju społecznym mieszkańców poprzez włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wspieranie integracji mieszkańców.

Dla celu operacyjnego 3.1. *Ochrona i poprawa jakości środowiska* założono realizację kierunków działań 3.1.1. *Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu* oraz 3.1.2. *Rozwój infrastruktury komunalnej*. Istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa środowisko przyrodnicze, dlatego ważne jest, aby o nie dbać. W celu ochrony środowiska i ograniczania niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań zmierzających do neutralności klimatycznej. Szczególnie ważne będą działania podejmowane w celu kompleksowej modernizacji budynków w kierunku budownictwa energooszczędnego i pasywnego. Ponadto zakładane są działania zapewniające bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców. W dążeniu do realizacji powyższego celu zaplanowano także inwestycje poprawiające infrastrukturę komunalną. Przyczyni się do również do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ochronę środowiska poprzez modernizację infrastruktury wodno-kanalizacyjnej czy rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.

W celu operacyjnym 3.2. *Utworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych* założono realizację działań, które dążą do stworzenia przyjaznej i bezpiecznej przestrzeni, która będzie wpływała pozytywnie na odbiór gminy przez jej mieszkańców i podnosić jakość ich życia. Polityka przestrzenna gminy powinna być prowadzona racjonalnie oraz w oparciu o rzetelny dialog z mieszkańcami. Walory architektoniczne i przyrodnicze powinny być chronione, ale jednocześnie wykorzystane w nowoczesny sposób. Z tego względu będą podejmowane działania mające na celu dostosowanie przestrzeni gminy do potrzeb wszystkich mieszkańców zarówno w zakresie bezpieczeństwa jak i dbania o jej estetykę oraz funkcjonalność.

Cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań zostały wypracowane przez zewnętrznego Wykonawcę dokumentu, w ścisłej współpracy z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz mieszkańcami i ich przedstawicielami. Obejmują one wielowymiarowe aspekty funkcjonowania gminy w kontekście społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Łącznie są warunkiem realizacji założonej wizji rozwoju Gminy Bolesław.

4) Czy osiągnięcie celów strategicznych i szczegółowych jest realne?

Niezbędnym warunkiem właściwego planowania strategicznego jest możliwie szeroki udział różnych grup interesariuszy w procesie tworzenia dokumentu strategicznego. Prace nad Strategią oparte były nie tylko o wiedzę i doświadczenia władz lokalnych, pracowników Urzędu Gminy w Bolesławiu, Radnych Gminy i podmiotu zewnętrznego opracowującego dokument, ale też mieszkańców i ich przedstawicieli. Partycypacyjne podejście daje szansę osiągnięcia zamierzonych celów i urzeczywistnienia założonej wizji.

5) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych?

Określony w projekcie Strategii system monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. W każdym projekcie strategicznym określono cel strategiczny, w który ten projekt się wpisuje oraz wskaźniki produktu i rezultatu. Dodatkowo określono wskaźniki mierzalności rozwoju gminy.

6) Czy dokonano hierarchizacji i wskazano projekty flagowe?

W dokumencie wskazano plan operacyjny, na który składają się: wizja, misja, cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, a dla tych z kolei kierunki działań, w ramach których wskazano ogólne działania do realizacji. W ramach kierunków działań przedstawiono konkretne działania, a po przeprowadzeniu hierarchizacji planowanych przedsięwzięć wskazano konkretne i uszczegółowione projekty strategiczne. Strategia przedstawia 3 projekty strategiczne (flagowe), które są kluczowe do osiągnięcia założeń, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania.

7) Czy dokument jest czytelny i zachowana została jego logika? Czy opracowany został w sposób zrozumiały i dostępny?

Tak, dokument jest czytelny, jego struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały, osobno przedstawiono część wprowadzającą, wnioski z Diagnozy, część programową, wymiar przestrzenny polityki rozwoju, system realizacji Strategii, mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii oraz podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument sporządzony został czcionką bezszeryfową, odpowiednio dużą (poza tabelami rozmiar 12), między akapitami zachowano odpowiednie odstępy, każdy główny rozdział rozpoczyna się od nowej strony.

3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii.

Oceny spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu dokonano bezpośrednio w dokumencie. Ocena ta odnosiła się do następujących dokumentów:

- 1) Na szczeblu międzynarodowym i krajowym:
 - *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce;*
 - *Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju;*
 - *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;*
 - *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030;*
 - *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;*
 - *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;*
 - *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;*
 - *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;*
 - *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły;*
 - *Plan przeciwdziałania skutkom suszy.*
- 2) Na szczeblu regionalnym:
 - *Strategia Rozwoju Województwa – „Małopolska 2030”;*
 - *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.*

Dodatkowo w dokumencie dokonano oceny spójności z dokumentem planistycznym na poziomie ponadlokalnym: *Strategia Terytorialna Partnerstwa „Stowarzyszenie Samorządów Powiatu Dąbrowskiego”*.

Sprawdzenie zgodności założeń Strategii z dokumentami wyższego rzędu wykazało pełne powiązanie z tymi dokumentami, a część założonych w Strategii celów bezpośrednio przyczyni się do realizacji założeń opracowań regionalnych i krajowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030 oraz przeprowadzony proces jej tworzenia spełniają wszystkie podstawowe kryteria ewaluacyjne. Dokument został przeprowadzony przy współpracy podmiotu zewnętrznego, przedstawicieli władz lokalnych, pracowników instytucji publicznych oraz mieszkańców i ich przedstawicieli. Interesariusze mogli wyrażać swoje potrzeby, opinie i uwagi w badaniu ankietowym, podczas spotkań oraz w procesie konsultacji społecznych. Z związku z tym należy stwierdzić, że dokument stanowi odpowiedź na oczekiwania i potrzeby miejscowej społeczności.

Nie odnotowano uchybień proceduralnych, dokument powstał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, zawartymi w opracowaniu *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny*. Zapewniono możliwie najwyższy udział mieszkańców gminy i ich przedstawicieli w tworzeniu dokumentu.

W systemie realizacji Strategii można zauważyć podejście horyzontalne, tzn. cele operacyjne dotyczą kilku sfer, z tego też względu niektóre projekty przewidziane są do realizacji w ramach interdyscyplinarnej współpracy kilku podmiotów. Strategia uwzględnia wszystkie elementy wynikające z *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1378 z późn. zm.), w tym w szczególności zawiera opis OSI wojewódzkich i lokalnych, model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Mając na uwadze powyższe – uznaje się, że zadania i projekty przewidziane do realizacji w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Założenia są trafne i spójne, a cele odpowiadają na zdiagnozowane problemy, potencjały i wyzwania rozwojowe.

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie fiszek projektowych ze sposobem uwzględnienia w projekcie Strategii	6
Tabela 2 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030	10
Tabela 3 Analiza SWOT Gminy Bolesław zamieszczona w <i>Strategii Rozwoju Gminy Bolesław do roku 2030</i>	16